

**UCHWAŁA NR LVI/512/23
RADY GMINY DYWITY**

z dnia 30 listopada 2023 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna 2030+ - Nowe wyzwania.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40, 572) oraz § 2 ust. 2 porozumienia z dnia 29 stycznia 2021 r. w sprawie współdziałania celem realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna Rada Gminy Dywity uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji *Strategię Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna 2030+ - Nowe wyzwania* w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dywity.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy Dywity

Agnieszka Sakowska-Hrywniak

Załącznik do uchwały Nr LVI/512/23
Rady Gminy Dywity
z dnia 30 listopada 2023 r.

STRATEGIA MOF OLSZTYNA 2030⁺

NOWE WYZWANIA

Olsztyn, listopad 2023 r.

Spis treści:

1. MOF OLSZTYNA 2030+ – PODEJŚCIE STRATEGICZNE	5
1.1. STRATEGIA JAKO ODPOWIEDŹ NA AKTUALNE I PRZYSZŁE WYZWANIA	5
1.2. ZINTEGROWANE PODEJŚCIE W PLANOWANIU MOF OLSZTYNA	5
1.3. WYMIAR TERYTORIALNY	6
1.4. WYMIAR INSTYTUCJONALNY	8
2. WIZJA MOF OLSZTYNA 2030	9
3. SYNTEZA DIAGNOZY MOF OLSZTYNA	11
3.1. KAPITAŁ SPOŁECZNY	12
3.2. ŚRODOWISKO	14
3.3. GOSPODARKA	17
3.4. FUNKCJE METROPOLITALNE	20
3.5. POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE	22
3.6. UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE Z PANDEMIĄ COVID-19 I INNYMI NAGŁYMI ZMIANAMI W OTOCZENIU	24
3.6.1. <i>Przyspieszenie cyfryzacji</i>	24
3.6.2. <i>Zdrowie publiczne</i>	25
3.6.3. <i>Edukacja</i>	26
3.6.4. <i>Mobilność miejska</i>	26
3.6.5. <i>Przestrzeń publiczną</i>	27
3.6.6. <i>Gospodarka</i>	27
3.7. ANALIZA POTENCJAŁÓW	30
3.7.1. <i>Ochrona i efektywne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi</i>	30
3.7.2. <i>Podniesienie jakości komunikacji zbiorowej i transportu zbiorowego</i>	30
3.7.3. <i>Uporządkowanie przestrzeni publicznych dla podniesienia bezpieczeństwa, ład przestrzennego i konkurencyjności</i>	30
3.7.4. <i>Zwiększenie efektywności energetycznej</i>	31
3.7.5. <i>Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności</i>	31
3.7.6. <i>Wzrost jakości usług publicznych</i>	32
3.7.7. <i>Budowa tożsamości Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego</i>	32
3.8. REKOMENDACJE ROZWOJOWE	33
4. ANALIZA SWOT	35
5. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OLSZTYNA	37
5.1. CEL STRATEGICZNY 1: ZRÓWNOWAŻONE KORZYSTANIE Z ZASOBÓW ŚRODOWISKOWYCH	37
5.2. CEL STRATEGICZNY 2: SILNE SIECI POWIĄZAŃ ŻYCIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO	38
5.3. CEL STRATEGICZNY 3: NOWOCZESNE USŁUGI ROZWOJOWE	39
6. CELE OPERACYJNE	41
6.1. CEL OPERACYJNY 1.1. EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA	41
6.2. CEL OPERACYJNY 1.2. SPRAWNE SYSTEMY GOSPODARKI KOMUNALNEJ	41
6.3. CEL OPERACYJNY 1.3. ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU	42
6.4. CEL OPERACYJNY 1.4. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	42
6.5. CEL OPERACYJNY 1.5. ŚRODOWISKO KULTUROWE	43
6.6. CEL OPERACYJNY 2.1. PRZYJAZNE ŚRODOWISKO INWESTYCYJNE	43
6.7. CEL OPERACYJNY 2.2. DOSTĘPNOŚĆ I BEZPIECZEŃSTWO KOMUNIKACYJNE	44
6.8. CEL OPERACYJNY 2.3. ZRÓWNOWAŻONA MOBILNOŚĆ	44
6.9. CEL OPERACYJNY 2.4. ROZWÓJ DOSTĘPU DO SIECI SZEROKOPASMOWEJ	45
6.10. CEL OPERACYJNY 2.5. ZRÓWNOWAŻONA PRZESTRZEŃ UWZGLĘDNIAJĄCA DZIEDZICTWO KULTUROWE	45
6.11. CEL OPERACYJNY 3.1. CYFRYZACJA ŻYCIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO	46

6.12.	CEL OPERACYJNY 3.2. WSPARCIE NA RZECZ WYSOKICH KWALIFIKACJI	46
6.13.	CEL OPERACYJNY 3.3. DZIAŁANIA W KIERUNKU WZROSTU PRODUKTYWNOŚCI	47
6.14.	CEL OPERACYJNY 3.4. USŁUGI W OBSZARZE ZDROWIA I POMOCY SPOŁECZNEJ	47
6.15.	CEL OPERACYJNY 3.5. OŻYWIENIE SEKTORA KREATYWNEGO	48
7.	MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ	49
7.1.	STRATEGICZNY KONTEKST PRZESTRZENI	50
7.1.1.	<i>Zasady kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Olsztyna</i>	52
7.1.2.	<i>Warunki ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz krajobrazu</i>	53
7.1.3.	<i>Zasady i warunki ochrony komponentów środowiska</i>	53
7.1.4.	<i>Standardy dotyczące przestrzeni publicznych i dostępu do usług</i>	55
7.1.5.	<i>Standardy dotyczące systemu transportowego</i>	55
7.2.	OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI	56
7.2.1.	<i>OSi wyróżnione w dokumentach krajowych i Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030</i>	56
7.2.2.	<i>Obszary strategicznej interwencji wewnątrz MOF Olsztyna</i>	58
8.	REZULTATY DZIAŁAŃ	63
9.	ZGODNOŚĆ CELÓW STRATEGII MOF OLSZTYNA Z DOKUMENTAMI WYŻSZEGO RZĘDU	67
9.1.	MATRYCA ZGODNOŚCI ZE STRATEGIĄ NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU	67
9.2.	MATRYCA ZGODNOŚCI Z KRAJOWĄ STRATEGIĄ ROZWOJU REGIONALNEGO	68
9.3.	MATRYCA ZGODNOŚCI ZE STRATEGIĄ WARMIŃSKO-MAZURSKIE 2030	69
9.4.	MATRYCA ZGODNOŚCI Z UMOWĄ PARTNERSTWA NA LATA 2021-2027	70
9.5.	MATRYCA ZGODNOŚCI Z FEWIM NA LATA 2021-2027	71
10.	OPIS PROCESU ZAANGAŻOWANIA PARTNERÓW SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH I INNYCH	73
10.1.	ANKIETA	73
10.2.	KORTOWIADA	74
10.3.	WARSZTATY Z INTERESARIUSZAMI ETAP I	75
10.4.	WARSZTATY Z INTERESARIUSZAMI ETAP II	76
10.5.	KONSULTACJE Z PRZEDSTAWICIELAMI EDUKACJI	77
10.6.	PARTYCYPACYJNE WYPACOWANIE MODELU FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEGO	78
10.7.	KONSULTACJE SPOŁECZNE ZGODNIE Z USTAWĄ O PROWADZENIU POLITYKI ROZWOJU	80
10.8.	OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	81
10.9.	ZESPÓŁ OPINIUJĄCY	83
11.	WARUNKI I PROCEDURY OBOWIĄZUJĄCE W REALIZACJI STRATEGII MOF OLSZTYNA	85
11.1.	SYSTEM REALIZACJI STRATEGII MOF OLSZTYNA	85
11.2.	MONITORING I EWALUACJA	87
11.3.	WARUNKI WSPARCIA I REALIZACJI	88
12.	RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII MOF OLSZTYNA	89
12.1.	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	89
12.2.	PLAN FINANSOWY	89
13.	LISTA PROJEKTÓW REALIZUJĄCYCH CELE STRATEGII MOF OLSZTYNA	92
13.1.	PROJEKTY REALIZUJĄCE CELE STRATEGII ZIT MOF OLSZTYNA	94
13.1.1.	<i>Zestawienie wiązek projektów realizujących cele Strategii ZIT MOF Olsztyna</i>	94
13.1.2.	<i>Lista projektów realizujących cele Strategii ZIT MOF Olsztyna</i>	95
13.2.	PROJEKTY STRATEGICZNE DO REALIZACJI NA OBSZARZE MOF OLSZTYNA W RAMACH ALOKACJI FEWIM	101
13.3.	PROJEKT DO REALIZACJI NA OBSZARZE MOF OLSZTYNA W RAMACH ALOKACJI FEPW	107
13.4.	ZESTAWIENIE WIĄZEK PROJEKTOWYCH O CHARAKTERZE KOMPLEMENTARNYM NA OBSZARZE MOF OLSZTYNA	111
13.5.	ZASADY WYBORU PROJEKTÓW REALIZOWANYCH W RAMACH INSTRUMENTU ZIT	121

14. SPIS MAP	124
15. SPIS TABEL	125

1. MOF Olsztyna 2030+ – podejście strategiczne

1.1. Strategia jako odpowiedź na aktualne i przyszłe wyzwania

Obecna sytuacja społeczno-gospodarcza oznacza dla wszystkich konieczność zmian, które są niezbędne, by zaadaptować się do nowych wyzwań zarówno w zakresie zdrowotnym, środowiskowym, przestrzennym jak i technologicznym. Nagłe wydarzenia takie jak kryzys wywołany pandemią COVID-19 czy wybuch wojny na Ukrainie i fala uchodźców redefiniowały spojrzenie na pojęcie zrównoważonego rozwoju, powodując konieczność modyfikacji celów i kierunków działań, które będą budowały odporność na podobne zdarzenia i ich konsekwencje w przyszłości.

Podstawą do realizacji działań w ramach nowego spojrzenia na rozwój jest zarówno nowa perspektywa budżetowa Unii Europejskiej, jak również otoczenie prawne w postaci m.in. znowelizowanej w 2020 r. ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, a także ustawy z 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

Punktem wyjścia do planowania nowej strategii ponadlokalnej są potrzeby i wyzwania zidentyfikowane w dokumentach strategicznych zarówno poziomu Unii Europejskiej, krajowego jak i regionalnego. Jednak najważniejszym w wymiarze ponadlokalnym jest diagnoza Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna, której elementem były badania potrzeb mieszkańców oraz warsztaty przeprowadzone z przedstawicielami licznych organizacji oraz instytucji z obszaru MOF Olsztyna, w tym z przedstawicielami władz lokalnych gmin tworzących MOF Olsztyna. W ten sposób ukształtowano cele strategiczne, operacyjne jak i kierunki działań. Wyznaczono również dwie nadrzędne zasady – tożsamość i konkurencyjność - które mają przyświecać osiąganym celom. Dotyczą one zasobów środowiskowych, sieci powiązań społeczno-gospodarczych i usług. Dodatkowo zasadami horyzontalnymi mają być także współpraca i integracja, dla zachowania ciągłości z ustaleniami dotychczasowej *Strategii MOF Olsztyna*

1.2. Zintegrowane podejście w planowaniu MOF Olsztyna

Dynamika zmian w systemach społecznych, gospodarczych i przestrzennych w zglobalizowanej gospodarce wymaga patrzenia na rozwój terytorialny w szerszej perspektywie. Z pomocą przychodzi tu zintegrowane podejście do planowania rozwoju przekraczające tradycyjny podział na planowanie przestrzenne i planowanie społeczno-gospodarcze. Dzięki odejściu od sektorowego patrzenia na rozwój pozwala ono w widzieć dynamiczne procesy zmian społeczno-gospodarczych w ujęciu funkcjonalno-przestrzennym.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności zwraca uwagę na to, że w ramach zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich konieczne jest wspieranie zintegrowanego rozwoju terytorialnego służącego skuteczniejszemu podejmowaniu wyzwań gospodarczych, środowiskowych, klimatycznych, demograficznych i społecznych, przed jakimi stoją obszary miejskie, w tym miejskie obszary funkcjonalne, z jednoczesnym uwzględnieniem potrzeby wspierania powiązań między obszarami miejskimi a wiejskimi.

W niniejszym dokumencie zastosowane zostały zatem następujące zasady zintegrowanego podejścia:

- Planowanie objęło cały obszar funkcjonalny, a nie poszczególne jednostki administracyjne.
- Cele i działania wyznaczano w oparciu o endogeniczne i egzogeniczne potencjały i specyficzność zasobów MOF Olsztyna.
- Przenalizowano współzależności i powiązania pomiędzy społecznymi, gospodarczymi, środowiskowymi i przestrzennymi aspektami rozwoju MOF Olsztyna (ujęcie funkcjonalne).
- Cele i działania uporządkowano w ujęciu terytorialnym oraz tematycznym, a integracja tych ujęć nastąpiła dzięki identyfikacji obszarów strategicznej interwencji.
- Kierowanie zróżnicowanej interwencji do obszarów o różnych potrzebach i potencjałach pozwoli na uzyskanie lepszych rezultatów.
- Opracowano dokument umożliwiający koordynację planowania społeczno-gospodarczego oraz środowiskowego z planowaniem przestrzennym - model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Olsztyna.
- Wdrażanie działań zaprojektowano jako proces wielopoziomowy, wielopodmiotowy i wielosektorowy, w który zaangażowane będą liczni interesariusze lokalni ze szczególnym uwzględnieniem gmin MOF Olsztyna.

Tak rozumiane zintegrowane podejście do rozwoju jest jednocześnie kontynuacją myśli planistycznej wyrażanej już w poprzednich dokumentach strategicznych obowiązujących na terenie MOF Olsztyna.

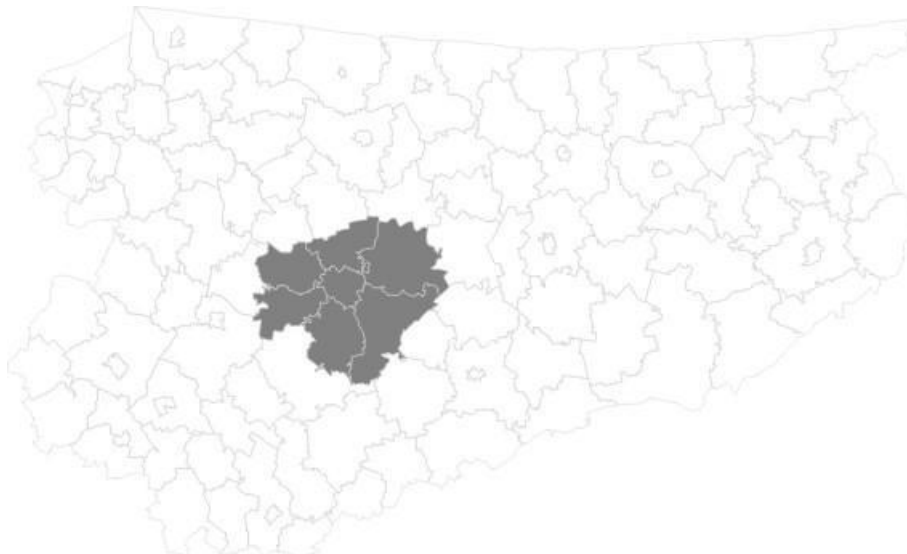
1.3. Wymiar terytorialny

Zgodnie ze znowelizowaną ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju obszar funkcjonalny to obszar, na którym występuje względnie wyodrębniający się, intensywny i otwarty system powiązań społecznych, gospodarczych lub przyrodniczych, uwarunkowanych cechami środowiska geograficznego (przyrodniczego i antropogenicznego); szczególnym typem obszaru funkcjonalnego jest miejski obszar funkcjonalny.

Zgodnie z ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, miejskie obszary funkcjonalne wskazane są jako obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa. W dniu 18 lutego 2020 r. sejmik województwa warmińsko-mazurskiego przyjął dokument Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego. Strategia ta wyznacza 10 obszarów strategicznej interwencji, w tym OSI MOF Olsztyna. Obejmuje on miasto Olsztyn oraz sąsiadujące z nim gminy: Barczewo, Dywity, Gietrzwałd, Jonkowo, Purda i Stawiguda (Mapa 1). Podstawą do wskazania takiego zasięgu był obszar funkcjonalny określony w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

MOF Olsztyna pokrywa się z obszarem, dla którego stosuje się instrument rozwoju terytorialnego ZIT, o którym mowa w art. 30 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 „rozporządzenia ogólnego” oraz w art. 9 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności.

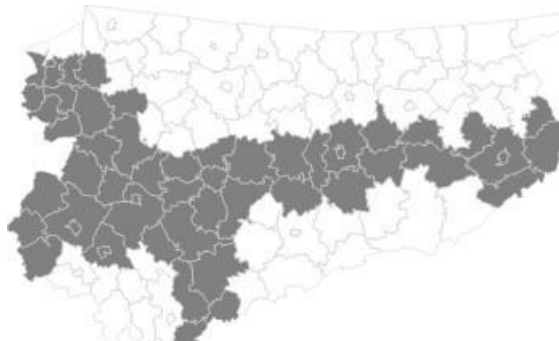
Mapa 1. OSI MOF Olsztyna na tle województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego, 2020.

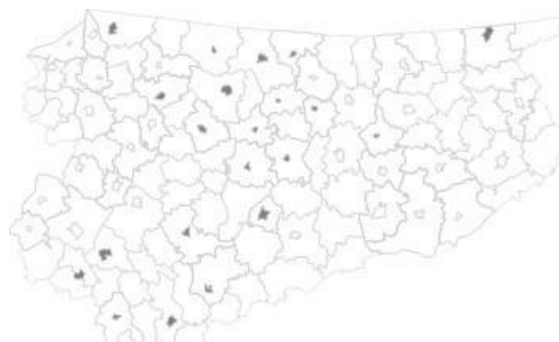
Realizacja Strategii MOF Olsztyna, poza kluczowym wymiarem, jakim jest obszar strategicznej interwencji MOF Olsztyna, powinna przyczynić się do osiągnięcia celów Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030 również w ramach OSI Tygrys warmińsko-mazurski (Mapa 2) oraz OSI Cittaslow (Mapa 3), do którego należy miasto Barczewo.

Mapa 2. Tygrys warmińsko-mazurski na tle województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego, 2020.

Mapa 3. OSI Cittaslow na tle województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego, 2020.

1.4. Wymiar instytucjonalny

Zgodnie z art. 10 g ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, gminy sąsiadujące, powiązane ze sobą funkcjonalnie, mogą opracować strategię rozwoju ponadlokalnego, będąca wspólną strategią rozwoju tych gmin w zakresie ich terytorium. Na podstawie art. 74 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz: uchwały nr VIII/84/15 Rady Miasta Olsztyna z dnia 29 kwietnia 2015 r., uchwały nr VIII(60)15 Rady Miejskiej w Barczewie z dnia 21 kwietnia 2015 r., uchwały nr VIII/44/15 Rady Gminy Dywity z dnia 30 kwietnia 2015 r., uchwały nr VI/42/2015 Rady Gminy Gietrzwałd z dnia 30 kwietnia 2015 r., uchwały nr VIII/47/2015 Rady Gminy Jonkowo z dnia 27 kwietnia 2015 r., uchwały nr VI/32/2015 Rady Gminy Purda z dnia 24 kwietnia 2015 r., uchwały nr VII/52/2015 Rady Gminy Stawiguda z dnia 28 kwietnia 2015 r. ; w dniu 29 stycznia 2021 r. Gminy Olsztyn, Barczewo, Dywity, Gietrzwałd, Jonkowo, Purda Stawiguda zawarły porozumienie, mające na uwadze dalsze wzmacnianie i rozwój wzajemnych więzi partnerskich oraz integracji terytorialnej w celu sprzyjania zrównoważonemu rozwojowi Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna, w tym zaangażowania w zarządzaniu środkami strukturalnymi Unii Europejskiej w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 oraz efektywne wykorzystanie środków unijnych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, a także kontynuację działań rozwojowych rozpoczętych w okresie programowania 2014-2020. Do Porozumienia podpisany 11 maja 2023 r. podpisany został Aneks nr 1. Zgodnie z jego zapisami do struktur ZIT włączony został Zespół opiniujący. Funkcję lidera porozumienia powierzono Gminie Olsztyn.

Działania Komitetu Sterującego ZIT prowadzące do przyjęcia Strategii MOF Olsztyna 2030+ – Nowe wyzwania:

- 7 marca 2019 r. Komitet Sterujący ZIT przyjął Uchwałę nr 5/2019 w sprawie przystąpienia do aktualizacji Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna;
- Uchwałą nr 2/2020 z 11 lutego 2020 roku powołano Grupę Roboczą do prac nad aktualizacją Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna;
- Uchwałą nr 2/2021 z 3 lutego 2021 r. przyjęto opracowane cele i kierunki Strategii MOF;
- Uchwałą nr 8/2021 z 6 września 2021 r. zaopiniowano projekt Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna 2030+ – Nowe wyzwania;
- Uchwałą nr 9/2021 z 6 września 2021 r. zatwierdzono listę projektów strategicznych zgłoszonych do realizacji ze środków programu Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027;
- Uchwałą nr 2/2022 z 14 marca 2022 r. zatwierdzono obszary tematyczne zgłoszone do realizacji w ramach alokacji ZIT z programu FEWiM 2021-2027;
- Uchwałą nr 6/2022 z 10 sierpnia 2022 przyjęto Strategię Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna 2030+ - Nowe wyzwania.

Podczas analizy możliwości realizacji dokumentu strategicznego wzięte zostały pod uwagę jego dostępne formy zebrane w opracowanych przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej „Zasadach realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027”. Ostatecznie uznano za najwłaściwsze opracowanie strategii ponadlokalnej pełniącej jednocześnie funkcję strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych i taką właśnie formę przyjmuje niniejszy dokument.

2. Wizja MOF Olsztyna 2030

Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna jest dokumentem, który wspiera działania poszczególnych samorządów w rozwiązywaniu ponadlokalnych problemów oraz budowie potencjału społeczno-gospodarczego obszaru tworzonego przez wszystkie gminy MOF.

Strategia MOF nie zastępuje strategii gminnych, a powinna przyczyniać się do osiągnięcia efektu synergii wynikającego z podejmowanych wspólnie działań. Poziom i jakość współpracy w dalszym ciągu wymagają wzmocnienia. Stąd wizja zawarta w poprzedniej Strategii MOF, przyjętej uchwałami Rad Gmin w roku 2016 dalej pozostaje aktualna, gdyż w dalszym ciągu istnieje silna korelacja pomiędzy problemami definiowanymi na styku gmin i koniecznością rozwijania współpracy:

Miejski Obszar Funkcjonalny Olsztyna jako zintegrowany i konkurencyjny krajowy ośrodek wzrostu gospodarczego opartego o wielopoziomą współpracę, budujący tożsamość lokalną.

W tak sformułowanej wizji Miejski Obszar Funkcjonalnych Olsztyna określony jest jako:

MOF zintegrowany – miejskie obszary funkcjonalne funkcjonowały od kiedy powstały pierwsze miasta, od 2014 r. nabrały bardziej podmiotowego znaczenia w polityce rozwoju i politykach regionalnych. Nowa perspektywa finansowa UE na lata 2021-2027 podtrzymuje i wzmacnia potrzebę działań w układach terytorialnych ponadlokalnych. Zasadniczym problemem w tym przypadku jest **integracja działań różnych podmiotów** (administracji, instytucji otoczenia biznesu, organizacji pozarządowych, nauki i przedsiębiorców) oraz **integracja przestrzenna**. Na terenie MOF Olsztyna utworzono w 2015 roku związek ZIT, w skład którego wchodzi siedem gmin – sześć gmin sąsiadujących z Olsztynem i miasto rdzeń.

MOF konkurencyjny – rozumiany jest w trzech wymiarach konkurencyjności: **społecznej** (jakość życia), **gospodarczej** (atrakcyjność inwestycyjna i atrakcyjność turystyczna, miejsca pracy) oraz **administracyjnej** (sprawność organizacyjna administracji samorządowej). W każdym z tych wymiarów istotne jest tworzenie warunków dla wzmocnienia pozycji całego MOF w ramach działań zintegrowanych.

MOF współpracujący – istotne jest, by współpraca w ramach MOF nie była tylko incydentem wymuszonym na rzecz środków unijnych. Obszar funkcjonalny zintegrowany i konkurencyjny, o czym była mowa powyżej, powinien charakteryzować się znaczącymi efektami współpracy, ponieważ tylko w ten sposób można budować trwałe potencjały endogeniczne. Współpraca MOF Olsztyna przejawia się na różnych poziomach instytucjonalnych i między nimi. Efektem intensywnej współpracy są rzeczywiste i trwałe relacje w ramach MOF.

MOF tożsamościowy – w toku rozmów nad nową Strategią zauważono silną potrzebę utożsamiania się z miejscem, z budowaniem przekonania, że na terenie MOF Olsztyna warto żyć, dla tego miejsca pracować i jemu się poświęcać. Zapoczątkowany po II Wojnie Światowej powolny proces tworzenia się nowej tożsamości warmińskiej w ostatnich latach znacząco przyspieszył. Ma to prawdopodobnie związek z wchodzeniem w dorosłość kolejnych pokoleń osób urodzonych już na Warmii, w naturalny sposób czujących przynależność do ziemi i kultury miejsca. To sprzyjający moment i ważny potencjał, który pozwala wreszcie rozpocząć trudny proces budowania osi powiązań, docenienia i pielęgnowania genius loci południowej Warmii.

Należy zatem przyjąć, że cele, kierunki, działania i same projekty będą opierać się na zasadach integracji, konkurencyjności, współpracy i tożsamości.

3. Synteza diagnozy MOF Olsztyna

Rozdział ten stanowi podsumowanie przeprowadzonej diagnozy strategicznej. W formie kompleksowej diagnoza stanowi oddzielny dokument, który był podstawą do sporządzenia wniosków oraz przeprowadzenia analizy problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych.

Na potrzeby diagnozy wykorzystano analizę danych zastanych obejmującą:

- materiały diagnostyczne powstające w ramach tworzenia dokumentów strategicznych i programowych gmin wchodzących w skład MOF Olsztyna;
- dane statystyczne pochodzące z ogólnodostępnych baz danych, w tym w szczególności Banku Danych Lokalnych administrowanej przez Główny Urząd Statystyczny (BDL); analizy dotyczą danych z okresu 2013-2022;
- przeanalizowano dostępne dane dotyczące roku 2021 i wpływu pandemii COVID-19 na poszczególne uwarunkowania rozwojowe;
- inne opracowania pozwalające na pogłębioną analizę zagadnień poruszanych w diagnozie.

Przeprowadzono ponadto analizę *web research* obejmującą m.in. strony internetowe gmin wchodzących w skład MOF Olsztyna, jednostek podległych, firm i instytucji funkcjonujących na tym obszarze, a także lokalne serwisy internetowe, w tym prasowe. Istotna dla diagnozy część danych została zebrana także bezpośrednio z instytucji i jednostek organizacyjnych miasta (w tym ze szkół).

W 2021 r. Strategia została poddana ewaluacji *ex-ante*, a jej wykonawca ocenił zarówno proces jak i sam dokument jako spójny i adekwatny do wyzwań¹. W ramach ewaluacji zastosowano cztery kryteria oceny - trafność; skuteczność; efektywność; spójność. W badaniu wykorzystano szereg metod badawczych: analizę desk research, analizy statystyczne, indywidualne (telefoniczne) wywiady pogłębione (TDI), analizę SWOT, benchmarking oraz ocenę ekspercką. Zgodnie z przeprowadzoną analizą wnioski z diagnozy strategicznej MOF Olsztyna, zawartej w projekcie Strategii, określone zostały prawidłowo i trafnie, uwzględniając zagadnienia, które są kluczowe w kontekście rozwoju obszaru i planowania przestrzennego. Diagnoza strategiczna obszaru prawidłowo wskazuje wyzwania, potrzeby oraz problemy rozwojowe MOF Olsztyna. Poddany analizie projekt Strategii w kontekście części strategicznej dokumentu cechuje się przejrzystością i wyraźnie wpisuje się we wnioski części diagnostycznej oraz założoną wizję rozwoju. Wszystkie ze zidentyfikowanych pozytywnych i negatywnych aspektów sytuacji MOF Olsztyna oraz jego potencjały i zagrożenia dla jego rozwoju zawarte zostały w prawidłowo skonstruowanej analizie SWOT. Prawidłowo określono również horyzont czasowy realizacji Strategii. Poddając analizie proces prac nad powstaniem projektu Strategii oraz założonych szczegółowych działań na każdym jego etapie należy stwierdzić, że w projekcie poszczególnym etapom prac nadano prawidłowy priorytet, a kolejne działania postępowały w sposób logiczny i spójny. Prawidłowo skonstruowana część strategiczna dokumentu cechuje się miarodajnością i mierzalnością, wyrażoną w odpowiednio wypracowanych wskaźnikach. Wytypowane wskaźniki są łatwe w pozyskaniu, adekwatne do celów oraz mierzalne. Nie zdiagnozowano luk w zakresie dostępu do danych, które mogłyby mieć negatywny wpływ na monitoring i ewaluację dokumentu Strategii. Projekt Strategii cechuje się bardzo wysokim stopniem spójności wewnętrznej oraz zewnętrznej. Spójność wewnętrzna wyrażona została przez silną korelację pomiędzy zidentyfikowanymi potencjałami rozwoju i jego deficytami wymagającymi podjęcia odpowiednich działań rozwojowych, w związku z czym cele strategiczne i operacyjne zawarte w projekcie Strategii w

¹ Ewaluacja *ex-ante* projektu *Strategii MOF Olsztyna 2030+ - Nowe wyzwania*, EU-Consult, Gdańsk 2021

pełni odpowiadają na bieżące wyzwania obszaru. W kontekście spójności zewnętrznej założenia projektu Strategii są komplementarne z dokumentami unijnymi, krajowymi oraz wojewódzkimi, w większości korespondując ze wszystkimi celami analizowanych dokumentów.

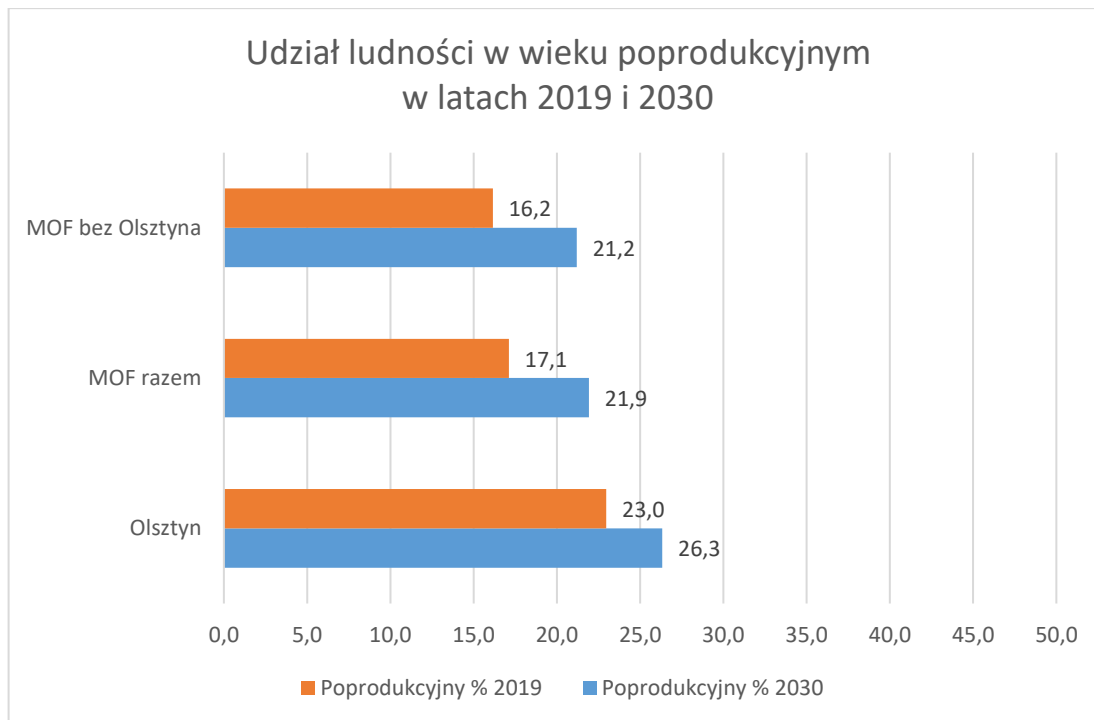
Założono jednak, że w uzasadnionych przypadkach Komitet Sterujący ZIT a także Zespół Opiniujący będą mogły wskazać potrzebę dodatkowej ewaluacji w trakcie wdrażania Strategii, zwłaszcza dla poprawy skuteczności tego procesu.

Logika opracowania strategii zakładała, że początek jej wdrażania będzie zbiegał się z początkiem perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027. Opóźnienie rozpoczęcia realizacji tego okresu programowania wydłużyło cykl pracy nad dokumentem, co przyczyniło się do konieczności przeprowadzenia dodatkowych prac analitycznych. Dlatego też na potrzeby aktualizacji diagnozy w 2023 r. przeprowadzono m.in. analizę trendów w zakresie wykorzystywanych danych dla weryfikacji obrazu badanych wcześniej zjawisk społeczno-gospodarczych. Wykazała ona, że trendy te nie uległy zmianie i potwierdziły aktualność zidentyfikowanych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

Należy przy tym podkreślić, że horyzont realizacji Strategii MOF jako strategii ponadlokalnej przekracza jednak perspektywę lat 2021-2027 (do roku 2030 i dalej), stąd wskazane w niej cele nie zostały wyznaczone wyłącznie w oparciu o założenia perspektywy unijnej.

3.1. Kapitał społeczny

- Liczba ludności powoli w MOF rośnie, szczególnie na tle województwa warmińsko-mazurskiego. Wzrost ten jest spowodowany głównie napływem ludności. Kontynuacja tego trendu przewidywana jest też w prognozach demograficznych GUS.
- Ujemny przyrost naturalny i starzenie się populacji. Przyrost naturalny obecnie utrzymuje się na dodatnim poziomie, jednak prognozy demograficzne są mniej optymistyczne i wskazują, że niewielki przyrost w gminach otaczających Olsztyn nie będzie równoważył znacznego zmniejszenia liczby urodzin w samym mieście-rdzeniu. W wyniku opisanych wcześniej procesów demograficznych struktura wieku w MOF Olsztyna stale zmienia się na mniej korzystną – w 2030 r. należy spodziewać się większego udziału ludności w wieku nieprodukcyjnym (przed- oraz poprodukcyjnym łącznie) niż w 2021 r. Szczególnie negatywny wpływ na sytuację demograficzną MOF będzie miał fakt, że w większym stopniu wzrosnąć ma udział ludności w wieku starszym niż dzieci i młodzieży, co może mieć wpływ na budżety gmin.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS oraz opracowania „Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne)” – GUS

- Dla MOF Olsztyna, tak samo jak dla innych obszarów funkcjonalnych dużych miast w Polsce, charakterystycznym zjawiskiem jest i pozostanie przesuwanie się ciężaru demograficznego z miasta-rdzenia do gmin ościennych (tworzenie się „obwarzanka” demograficznego). Prognozy demograficzne wskazują, że proces ten będzie się jeszcze pogłębiał.
- Wszystkie gminy MOF Olsztyna – poza miastem-rdzeniem – notują stałe dodatnie saldo migracji i stan ten powinien utrzymywać się w przyszłości, z nieco mniejszą jednak intensywnością (prognozy demograficzne wskazują, że miasto Olsztyn w 2030 r. może notować nawet niewielkie dodatnie saldo).
- Choć średnie wynagrodzenie brutto wzrasta stale zarówno w Polsce, jak i w Olsztynie oraz jego MOF, to nadal utrzymuje się różnica na niekorzyść stolicy Warmii i Mazur, a szczególnie powiatu olsztyńskiego – w porównaniu do poziomu wynagrodzeń w kraju. Należy jednak przypuszczać, że w gminach samego MOF otaczających Olsztyn wynagrodzenia mogą być wyższe niż średnio w powiecie dzięki bliskości miasta z jego funkcjami usługowymi i metropolitalnymi.
- Można zaobserwować, że coraz mniejszy jest w regionie udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, co świadczy o stopniowej poprawie sytuacji. Porównanie jednak do innych regionów Polski nadal wypada niekorzystnie. Nawet spośród województw Polski Wschodniej region Warmii i Mazur wyróżnia się wysokim poziomem tego wskaźnika, a w porównaniu z województwem mazowieckim jest aż dwukrotnie wyższy.
- Spadek udziału wydatków na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej w ogólnej sumie wydatków gmin może świadczyć o zmniejszeniu zagrożenia ubóstwem w obszarze MOF Olsztyna i w samym mieście. Najbardziej znaczący spadek widoczny jest w Gminie Purda, której poziom wydatków na cele pomocy i polityki społecznej zbliżył się już do poziomu pozostałych gmin, choć nadal jest najwyższy.

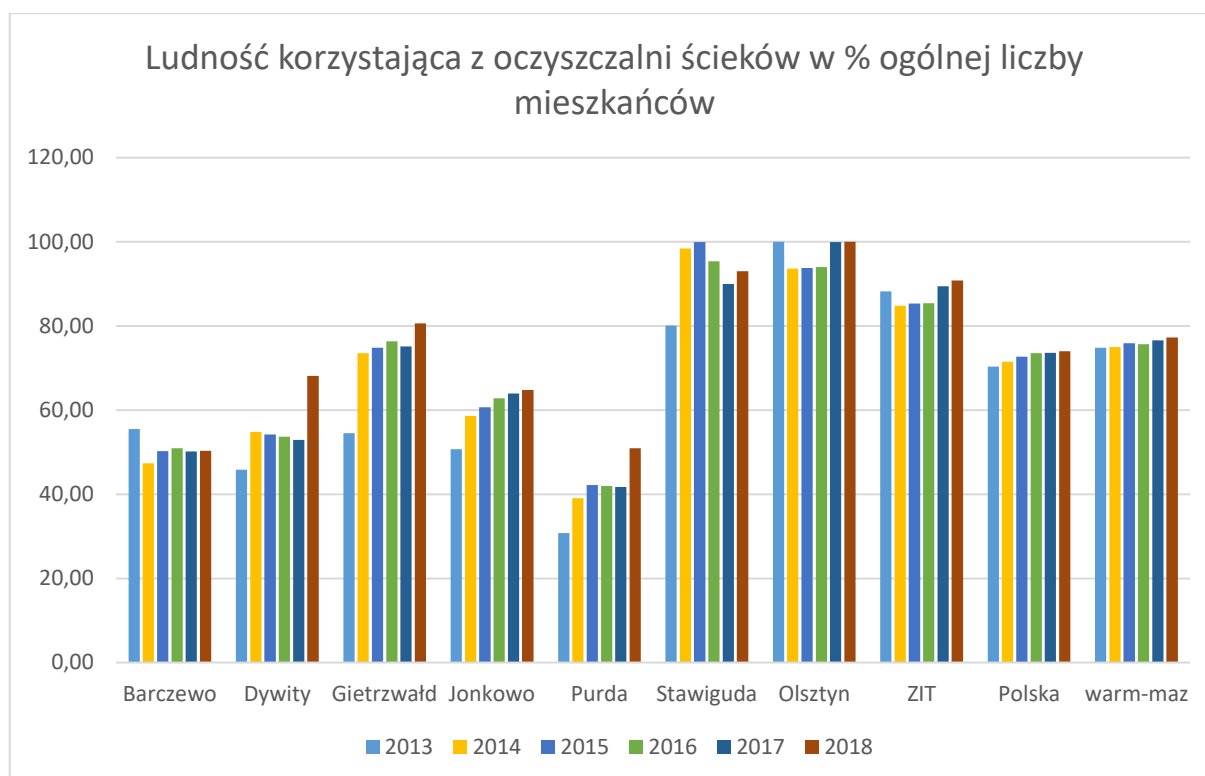
- Sytuacja na rynku pracy MOF Olsztyna poprawiła się w latach 2013-2019 w każdym jego aspekcie. Spośród miast wojewódzkich Polski Wschodniej najniższe bezrobocie jest w Olsztynie. Jednak wskaźniki rynku pracy zawsze są w dużej mierze zależne od ogólnej sytuacji gospodarki krajowej i światowej, dlatego mimo dobrej sytuacji należy je stale monitorować.
- Problem wykluczenia społecznego zmniejszył się w MOF Olsztyna wraz ze spadkiem bezrobocia, jednak bez zmian pozostały inne przyczyny problemów społecznych. Do najważniejszych należy uzależnienie – w szczególności od alkoholu, którego skala pozostaje niezmienna od lat.
- Wyniki badań wskazują, że problem przemocy rówieśniczej jest poważny mimo trudnej do zbadania skali. Ponad 40% badanych doświadczyło agresji werbalnej wielokrotnie. Z kolei 42,4% uczniów (460 uczniów) doświadczyło wymyślania i/lub rozpowszechniania plotek i nieprawdziwych informacji na swój temat, z czego ponad 55% częściej niż raz. Z kolei wykluczania z grupy prawie 20%.
- Na terenie MOF Olsztyna działa więcej organizacji samorządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców (58) niż wynosi średnia krajowa (35). Niemal 90% tych organizacji działa w samym Olsztynie. W 5 na 7 gmin MOF działają też rady organizacji pozarządowych, co oznacza wzrost w porównaniu z rokiem 2011, gdy rady takie działały tylko w dwóch gminach.
- Uczestnictwo w wyborach samorządowych w MOF Olsztyna wzrosło w porównaniu do 2014 r. i w większości gmin frekwencja wyborcza przekracza zarówno średnią krajową, jak i wojewódzką. Nieco niższy jest udział w wyborach do Sejmu i choć w 2019 r. frekwencja była wyższa w stosunku do 2015 r., to nadal średnia dla gmin MOF jest niższa niż dla całej Polski (ale wyższa niż dla regionu).

3.2. Środowisko

- Obszar MOF Olsztyna należy do obszarów wyjątkowo „zielonych”. Aż 43% jego powierzchni pokrywają lasy. Najbardziej zalesione są gminy Stawiguda – 55,1% powierzchni oraz gmina Purda 54,2% powierzchni. Najmniej zalesioną powierzchnia charakteryzuje się Olsztyn – 21,1% powierzchni.
- 57,2% obszaru MOF Olsztyna znajduje na różnego rodzaju obszarach chronionych. Aż 83,3% powierzchni gminy Purda, a 83,1% powierzchni gminy Gietrzwałd stanowią obszary chronione.
- Największym problemem związanym z zanieczyszczeniem powietrza, z którym należy się zmierzyć jest zanieczyszczenie benzo(a)pirenem oraz ogólnie emisja pyłów PM_{2,5}. Poziom dopuszczalny stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu wynosi: 1 mikrogram na m³. Poziom ten został osiągnięty przez Olsztyn oraz Gietrzwałd. Przekroczenia na poziomie 1,2 mikrogramu na m³ odnotowano na terenie gmin Barczewo, Dywity oraz Jonkowo. Najlepszą jakość powietrza odnotowano w Stawigudzie (0,5 mikrograma na m³).
- W zakresie zanieczyszczenia powietrza pyłami zawieszonymi PM_{2,5} na terenie żadnej gminy nie odnotowano przekroczeń, tj. powyżej 25 mikrogramów na m³. Najwyższy poziom odnotowano w Dywitach (16 mikrogramów na m³) oraz w Jonkowie i Olsztynie (15 mikrogramów na m³). Głównym źródłem tych substancji na obszarze MOF Olsztyna podobnie jak w całym kraju jest spalanie węgla (często niskiej jakości) w przestarzałych piecach oraz emisja pochodząca z pojazdów mechanicznych. Na zmniejszenie emisji pyłów PM_{2,5} wpływają działania zmierzające do

zmniejszenia zużycia energii, tj. wymiana pieców, podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej czy termomodernizacja budynków.

- Nieznaczne przekroczenia w zakresie hałasu komunikacyjnego (7 nieznacznych przekroczeń na terenie Olsztyna oraz 2 nieznaczne przekroczenia na głównych ciągach komunikacyjnych MOF Olsztyna - wyłącznie w pasie drogowym) wskazują na fakt, że obszar MOF Olsztyna należy do „cichych”. Jako podstawowe czynniki, które mają wpływ na wysokość poziomu hałasu w otoczeniu dróg można wymienić: nieprzestrzeganie dopuszczalnych prędkości na obszarach zabudowanych, duży udział pojazdów ciężkich w ruchu, ogólne zwiększenie liczby pojazdów uczestniczących w ruchu, brak możliwości przeniesienia ruchu tranzytowego na inne trasy, lokalizację terenów wrażliwych akustycznie w bezpośrednim sąsiedztwie dróg.
- Na tle województwa oraz całego kraju mieszkańcy MOF Olsztyna zużywają mało wody, jednak poza Olsztynem i Purdą poziom zużycia wody w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrasta. Może to wskazywać na większe potrzeby w zakresie zaopatrzenia w wodę.
- O ile zaopatrzenie w wodę MOF Olsztyna przestało być problemem, o tyle ciągle brakuje infrastruktury kanalizacyjnej. Odbiór nieczystości płynnych oraz dostęp ludności do oczyszczalni ścieków jest wyraźnym deficytem obszaru. 73,45 % ludności obszaru MOF ma dostęp do kanalizacji sanitarnej. Szczególnie dysproporcje te widać w podziale na miasto i wieś. Jedynie Olsztyn (100%) w pełni wypełnia swoje obowiązki w tym zakresie. Ponadto bliski ideału poziom skanalizowani notuje się w gminie Stawiguda (96,2%). Ma to jednak związek ze znacznym wzrostem obszarów zabudowy mieszkaniowej, zarówno jedno- jak i wielorodzinnej, na terenach przyległych bezpośrednio do południowej granicy Olsztyna. Pozostałe gminy wchodzące w skład MOF Olsztyna wykazują znaczne deficyty w tej dziedzinie. Najniższy procent skanalizowania odnotowuje gmina Purda – 46,8%. Deficyty te objawiają się pomimo ciągłych inwestycji w rozbudowę infrastruktury, również dzięki środkom zewnętrznym. Podkreślić należy zatem, że dostęp mieszkańców MOF do kanalizacji sanitarnej stale się zwiększa. Największy problem w tym zakresie stanowią obszary o rozproszonej zabudowie, gdzie inwestycje w instalacje kanalizacyjne są nieuzasadnione ekonomicznie oraz nie spełniają warunków nałożonych przez obecny system prawny (współczynnik koncentracji).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

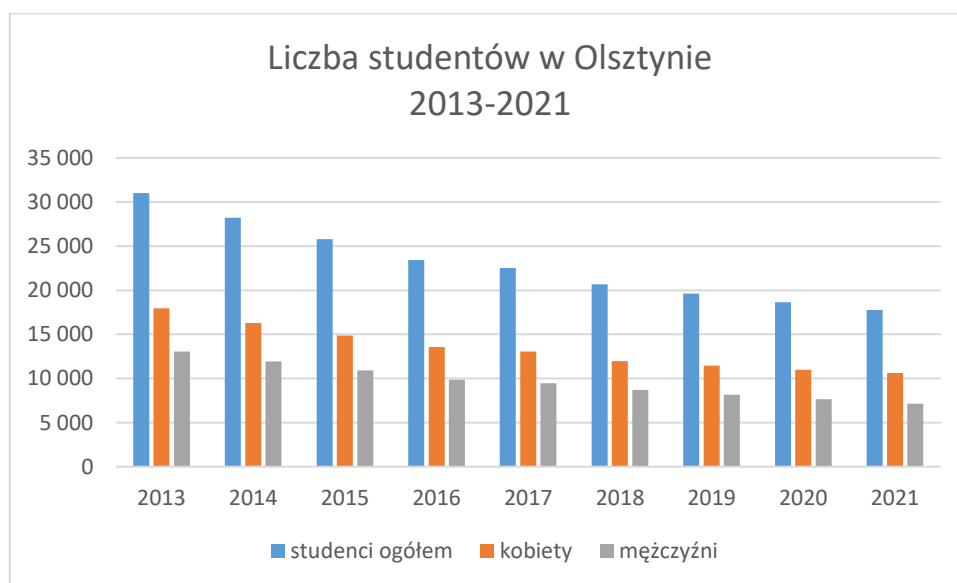
- Istotnym problemem jest też słaby rozwój sieci gazowej na obszarze MOF. Jedynie 65% mieszkańców MOF ma dostęp do sieci gazowej. W perspektywie lat 2013-2021 jedynie Barczewo znacząco zwiększyło udział mieszkańców korzystających z gazu (z 2905 osób w 2018 do 9469 osób w 2021 r). Najwyższy procent ludności korzystającej z sieci gazowej odnotowuje się w Olsztynie (76,2%), Barczewie (52,15%) oraz Dywitach (51,61%). Najmniejszy dostęp do sieci gazowej mają mieszkańcy gminy Purda (15,6%). Niski poziom gazyfikacji przekłada się na konieczność korzystania z innych źródeł pozyskiwania ciepła energetycznego, a tym samym wpływa na niską emisję i złą jakość powietrza. Żadna z gmin wchodzących w skład MOF Olsztyna nie posiada jednego, zorganizowanego oraz wspólnego źródła ciepła. Zgodnie z informacjami z planów gospodarki niskoemisyjnej dla poszczególnych gmin, jedynie część mieszkańców MOF może korzystać z kotłowni lokalnych. Większość mieszkańców skazanych jest na indywidualne źródła ciepła opalane głównie paliwem stałym. Lepsza sytuacja jest w Olsztynie, gdzie Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej zaopatruje w ciepło ponad 60% olsztyńskich mieszkań i instytucji, co zmniejsza konieczność korzystania z innych, mniej przyjaznych środowisku źródeł ciepła przez mieszkańców.
- Przeprowadzona analiza dowodzi, iż na obszarze MOF Olsztyna prowadzona jest właściwa gospodarka odpadami komunalnymi. Wszystkie gminy (poza Gietrzwałdem) osiągnęły wymagane prawem poziomy recyklingu i odzysku poszczególnych grup odpadów. Z zebranych danych wynika, iż największym producentem odpadów na terenie MOF jest Olsztyn. W 2019 roku z terenu Olsztyna zebrano 67,6 tys. Mg odpadów komunalnych, z czego 46,3 tys. Mg pochodziło z gospodarstw domowych. Najmniej odpadów komunalnych wytworzono na terenie gminy Jonkowo – 1,7 tys. Mg, z czego z gospodarstw domowych pochodziło 1,6 tys. Mg
- Rok 2019 był ekstremalnie ciepłym rokiem w Polsce. W ciągu ostatnich 6 lat mieliśmy 4 lata ekstremalnie ciepłe (2019, 2018, 2015, 2014), 1 rok bardzo ciepły (2016) i 1 ciepły (2017)..

- Województwo warmińsko-mazurskie znajduje się w czołówce województw, w których występują małe instalacje OZE (7% wszystkich zarejestrowanych w Polsce instalacji). Brak instalacji wytwarzających energię z siły wiatru. 64% wszystkich instalacji stanowią instalacje zasilane energią wodną. Instalacje zasilane energią słoneczną stanowią 36% instalacji. Widoczne jest duże zainteresowanie środkami zewnętrznymi na realizację i dofinansowanie inwestycji w OZE – 157 nowych instalacji (w realizacji) – oraz stały wzrost liczby mikro i małych instalacji OZE (z 55 instalacji w 2016 r. do 61 instalacji w II.2020 r.)

3.3. Gospodarka

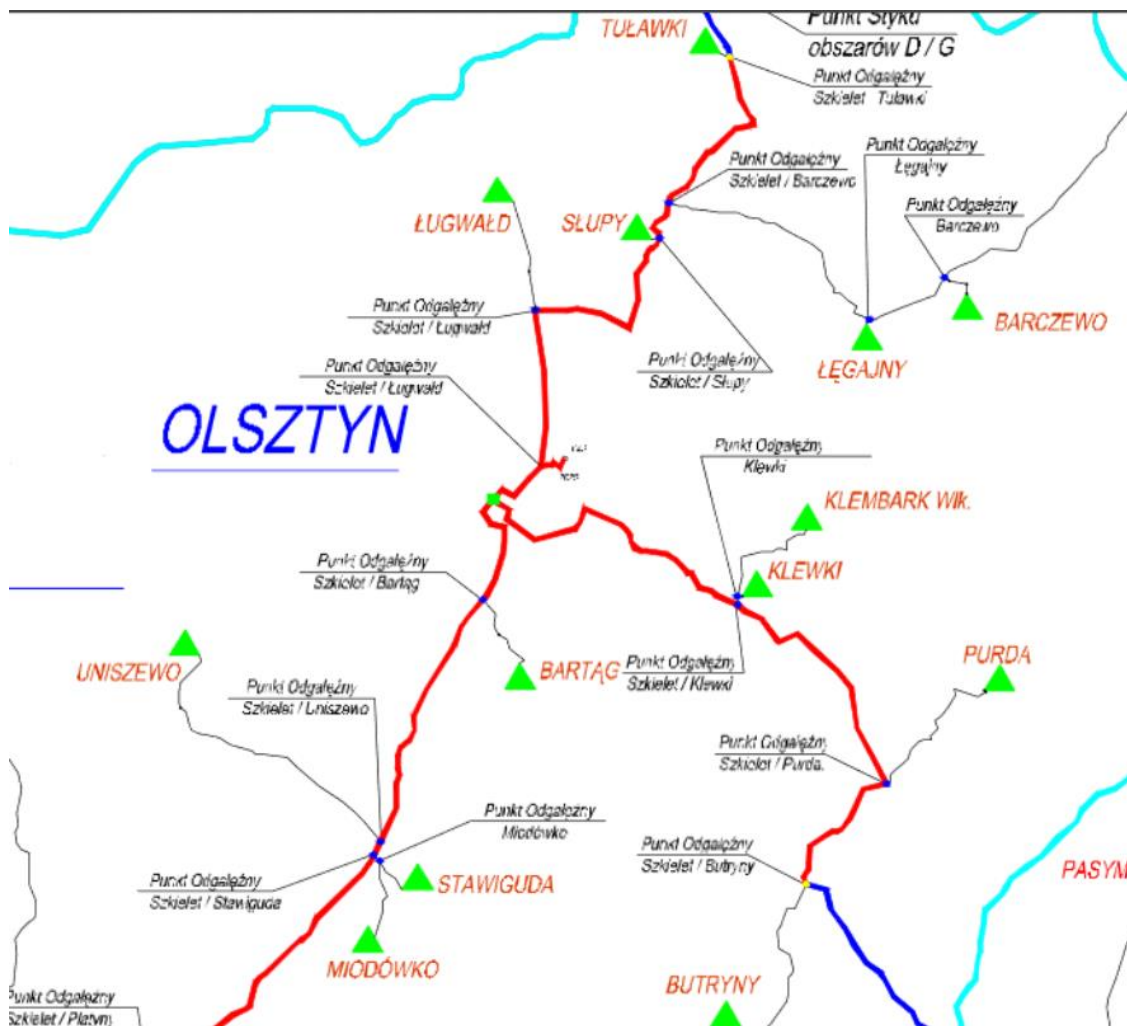
- W MOF Olsztyna zaobserwować można stały wzrost liczby przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców, nawet podczas pandemii COVID-19 (tylko gmina Stawiguda odnotowała w 2020 r. spadek tego wskaźnika – być może wpłynął na jego wartość znaczący przyrost liczby mieszkańców w tym właśnie roku), jednak zdiagnozowanie, jaki był tego powód, wymagałoby osobnych badań). Widoczny jest też stały wzrost liczby nowych przedsiębiorstw, szczególnie w gminie Stawiguda, co może być spowodowane poprawą dostępności drogowej poprzez wybudowanie południowej obwodnicy Olsztyna. Jedynie w 2020 r. pandemia przyhamowała nieco ten trend, jednak odbicie było widoczne już rok później, a w niektórych gminach MOF (Stawiguda i Dywity) zarejestrowano w 2021 r. więcej nowych firm niż w roku 2019.
- Do 2019 r. liczba wyrejestrowanych przedsiębiorstw w gminach MOF co roku malała – najniższa była w 2020 r. Już rok później wskaźnik ten powrócił jednak do poziomu sprzed pandemii. Pokazuje to pewien brak stabilizacji ekonomicznej i jest odbiciem podobnych trendów w gospodarce krajowej.
- Utrzymuje się stała różnica pomiędzy liczbą nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych przedsiębiorstw w MOF – co roku nowych firm jest ok. 1400 więcej niż tych kończących działalność. Tu również, po spadku obu tych wskaźników w 2020 r., ich wartości powróciły w 2021 r. do poziomu sprzed pandemii.
- W gminach MOF jak zauważalny jest nieco niższy niż średnio w kraju czy województwie udział przedsiębiorstw sektora hotelarsko-gastronomicznego w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych. Może wskazywać na konieczność wspierania tego sektora, aby duży potencjał turystyczny MOF Olsztyna mógł zostać należycie wykorzystany z korzyścią dla tego obszaru. Natomiast od 2013 r. zaobserwowano znaczny spadek liczby podmiotów w MOF Olsztyna branży rolniczej, rybackiej czy leśnej (większy w gminach MOF niż w samym Olsztynie).
- Liczba miejsc noclegowych w gminach MOF Olsztyna w roku 2022 stanowiła 9% wszystkich obiektów w województwie warmińsko-mazurskim.
- Zaobserwować można dominującą pozycję Olsztyna pod względem liczby miejsc noclegowych, jednak od czasu pandemii COVID-19 udział miasta w ich ogólnej liczbie w MOF stale maleje (z 68% w 2019 r. do 60% w 2022 r.). Spada też liczba miejsc noclegowych w całym obszarze funkcjonalnym.
- Do 2019 r. można było zaobserwować stały wzrost liczby turystów zagranicznych w MOF. Rok 2020 przyniósł jednak ogromne spadki tego wskaźnika (w większości gmin ok. 70%). Trudno jednak oceniać, jak sytuacja w turystyce będzie się kształtować w dłuższym okresie.

- Udział podmiotów z sekcji D (wytwarzanie, dostarczanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu ziemnego, pary wodnej i gorącej wody) w ogólnej liczbie przedsiębiorstw jest w MOF Olsztyna wyraźnie wyższy niż średnio w województwie warmińsko-mazurskim i w całym kraju.
- Popyt na instalacje do produkcji energii elektrycznej czy ciepłej podsycający jest programami wsparcia instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii.
- Udział podmiotów z sektora kreatywnego w MOF Olsztyna w liczbie przedsiębiorstw ogółem stale rośnie od roku 2013, co może wynikać z wzrostu zainteresowania tą branżą kulturalno-rozrywkową. Najwięcej firm z tej branży ma siedzibę w mieście – stolicy regionu. Jednocześnie zauważyć, że w MOF Olsztyna udział sektora kreatywnego jest nieco wyższy niż średnio w Polsce i w województwie warmińsko-mazurskim (8% w MOF w porównaniu do 6% w Polsce i 5% w regionie).
- W MOF Olsztyna widoczna jest duża różnorodność przedsiębiorstw wpisujących się w inteligentne specjalizacje województwa warmińsko-mazurskiego, tj. ekonomię wody, żywność wysokiej jakości oraz drewno i meblarstwo oraz zdrowe życie.
- Gminy MOF Olsztyna przeznaczyły tereny pod inwestycje, szczególnie przy południowej obwodnicy Olsztyna, co dodatkowo wzmacnia atrakcyjność gospodarczą obszaru. Widoczny jest też potencjał jednostek naukowych i badawczo-rozwojowych, w tym Olsztyńskiego Parku Naukowo-Technologicznego. Ważną rolę w gospodarce MOF odgrywa obecność dużych przedsiębiorstw (lokalnych i międzynarodowych) takich jak Michelin, Indykpol, Grupa DBK, Eltel Networks Energetyka, Citi Handlowy czy PSS Spółem.
- Zaobserwować można stały spadek liczby studentów na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie (np. w 2015 r. uczyło się tam 23 205 osób, a już w 2020 r. jedynie 17 227, co oznacza spadek o 25% w ciągu 5 lat) oraz niewielki wzrost pozycji uczelni w rankingach. Za jej mocną stronę można uznać różnorodność kierunków, również takich, które wpisują się w inteligentne specjalizacje województwa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

- Mimo rozwoju infrastruktury (np. projekt pn. Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej – województwo warmińsko-mazurskie zrealizowany przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego – poniżej mapa sieci na obszarze MOF Olsztyna) i zakresu e-usług świadczonych w gminach, zaobserwować można nadal pewne deficyty w wykorzystaniu TIK przez mieszkańców MOF Olsztyna.

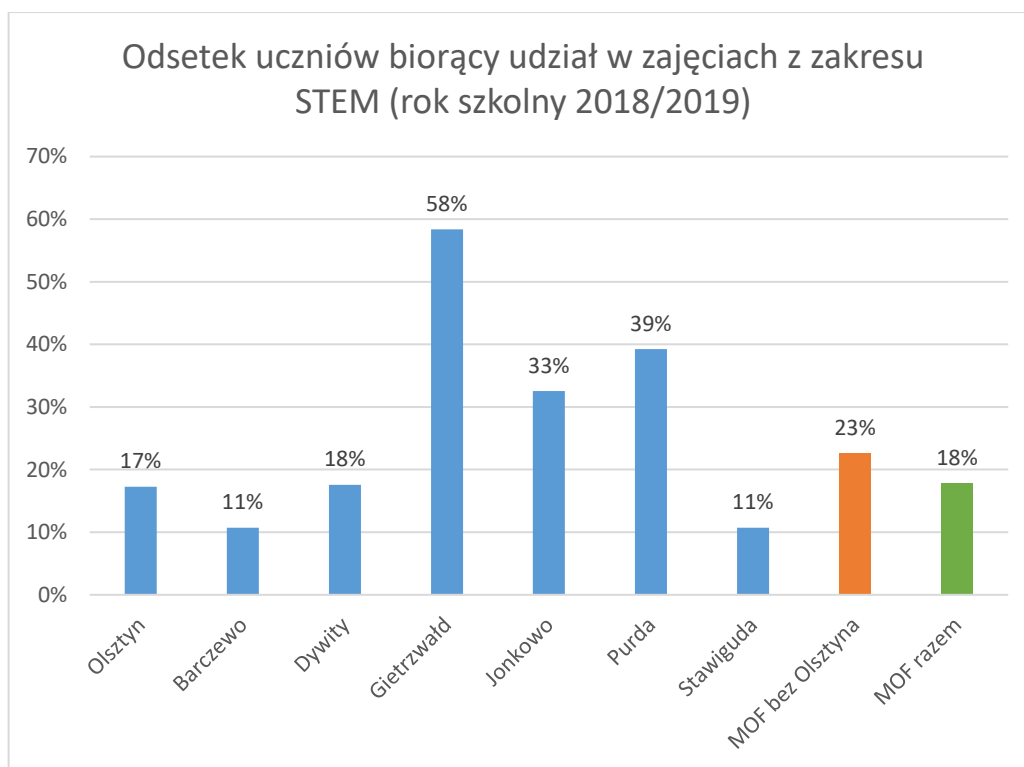

Źródło: Strona projektu Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej-województwo warmińsko-mazurskie

	przebieg trasowy SSPW - magistrala
	przebieg trasowy SSPW - magistrala - dystrybucja
	przebieg trasowy SSPW - dystrybucja
	punkty dystrybucyjne
	dodatkowe punkty dystrybucyjne (obszary C, D)
	punkt szkieletowy
	punkt odgałęźny
	punkt styku obszarów inwestycyjnych
	granice obszarów inwestycyjnych Hawe
	granice pozostałych obszarów inwestycyjnych

3.4. Funkcje metropolitalne

- Olsztyn jako największe miasto regionu i jego stolica pełni funkcje o charakterze metropolitalnym dla swojego bliższego i szerszego otoczenia, w tym w szczególności dla MOF. Do funkcji tych zaliczać można w szczególności zapewnianie dostępu do usług wyższego rzędu (m.in. edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych, rekreacyjnych czy sportowych), które nie mogą być zapewnione na podobnym poziomie w ośrodkach lokalnych.
- W MOF zapewnione są możliwości edukacji na poziomie podstawowym, ponadpodstawowym i wyższym (w Olsztynie). Problemem pozostaje wciąż niedostateczne dopasowanie oferty edukacyjnej na każdym poziomie (w szczególności kształcenia zawodowego) do trendów na rynku pracy i oczekiwań młodzieży.
- W zakresie inteligentnych specjalizacji województwa w szkołach MOF Olsztyna brakuje kierunków kształcenia związanych z ekonomią wody (np. szkutnictwem i szeroko pojętą produkcją jachtów), a także szerszej oferty kształcenia w zawodach związanych drewnem i meblarstwem (np. brak kierunków związanych z projektowaniem i konserwacją mebli czy projektowaniem wnętrz).
- Udział uczniów w organizowanych przez szkoły bezpłatnych zajęciach dodatkowych z zakresu STEM, języków obcych i kompetencji miękkich, a także projektach i innych działaniach w MOF oraz w poszczególnych gminach wskazuje, że z jednej strony istnieje zapotrzebowanie na takie przedsięwzięcia, a z drugiej, że występuje luka, którą mogą wypełnić wspólne inicjatywy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z gmin MOF Olsztyna

- Liczba miejsc w żłobkach w MOF Olsztyna – zarówno gminnych jak i niepublicznych – nie zaspokaja w pełni popytu na tego rodzaju opiekę. Deficyt ten najwyraźniej widać w Olsztynie, jednak dzięki niepublicznym placówkom opieki nad dziećmi do lat 3 jest on w rzeczywistości mniejszy. Problemem jednak pozostaje dostępność finansowa takiej opieki. Z pewnością deficyt miejsc w żłobkach w Olsztynie ma związek z jego funkcjami aglomeracyjnymi. Jako główny rynek pracy i

ośrodek edukacji w MOF stanowi naturalnie także miejsce, do którego mieszkańcy sąsiednich gmin przywożą też swoje dzieci, szukając dla nich miejsca w placówkach opiekuńczych w pobliżu swojego miejsca pracy czy też nauki starszych dzieci.

- Dostępność wychowania przedszkolnego w MOF Olsztyna stopniowo się poprawia, co pokazują statystyki dotyczące udziału dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w poszczególnych gminach w stosunku do ogólnej liczby dzieci w wieku 3-5 lat. Nadal jednak w większości gmin (poza Olsztynem) odsetek ten jest niższy od średniej krajowej.
- Zmiany współczynnika skolaryzacji w latach 2013-2021 w poszczególnych gminach (znaczący spadek w gminach otaczających Olsztyn – nawet do poniżej 60% i jednoczesny stały wzrost powyżej 100% w Olsztynie) pokazują, że coraz większa liczba uczniów szkół podstawowych zamieszkujących w gminach otaczających Olsztyn uczy się w placówkach w tym mieście. Jednocześnie jest ono dla swojego obszaru funkcjonalnego i całego subregionu głównym ośrodkiem edukacji na poziomie ponadpodstawowym – w olsztyńskich liceach, technikach, szkołach branżowych itd. około połowa uczniów to mieszkańcy innych gmin.
- W 2018 r. występowały znaczne różnice w ilości osób przypadających w gminach na jedną aptekę i jedną przychodnię podstawowej opieki zdrowotnej – w wielu gminach wskaźnik ten był znacząco wyższy od średniej krajowej, a nawet wojewódzkiej. Deficyty te łagodzi z pewnością bliskość Olsztyna z jego funkcjami usługowymi, także w zakresie zdrowia. Mimo to należy zwrócić uwagę, że wskaźnik dotyczący aptek rośnie we wszystkich gminach, również tych, które nie notują wyraźnego wzrostu liczby mieszkańców, co oznacza, że maleje liczba tych placówek i pogarsza się ich dostępność.
- W zakresie specjalistycznej opieki zdrowotnej mieszkańcy MOF Olsztyna mają najszerszą ofertę w regionie, ponieważ w Olsztynie skupiają się specjaliści wielu dziedzin medycyny pracujący w szpitalach specjalistycznych zlokalizowanych w stolicy województwa. Dostępność ta związana jest jednak z możliwością dojazdu do placówek specjalistycznej opieki zdrowotnej. Z drugiej natomiast strony dane dla powiatu olsztyńskiego wskazują na niższą niż przeciętnie w pozostałych częściach kraju liczbę zarówno lekarzy, jak i pielęgniarek oraz położnych przypadających na 10 tys. ludności. Sytuacja ta nie ulega w ostatnich latach zauważalnej poprawie, mimo że w Olsztynie kilka placówek (Wydział Lekarski UWM, Szkoła Zdrowia Publicznego UWM, Szkoła Policealna im. prof. Zbigniewa Religi) kształci pracowników zawodów medycznych.
- W MOF dostępnych jest stale 30 łóżek na szpitalnych oddziałach ratunkowych. Dodatkowo w Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalu Dziecięcym w Olsztynie znajduje się Centrum Urazowe dla Dzieci (wydzielona część szpitala, w której są diagnozowani i leczeni pacjenci do ukończenia 18. roku życia z najcięższymi urazami, np. po wypadku komunikacyjnym czy upadku z wysokości).
- Obszar Funkcjonalny posiada spójną tożsamość, która jednocześnie łączy w sobie dziedzictwo wielu kultur. Widać to m.in. w zabytkach architektury, dziedzictwie kulinarnym, muzyce ludowej, obrzędach, tradycjach regionu, a nawet w nazwach jezior, rzek i wsi. Wiodącą funkcję w aspekcie rozwoju kultury pełni Olsztyn. Jest jednym z największych ośrodków kulturalnych w regionie. Zaspokaja więc nie tylko potrzeby mieszkańców miasta, ale również obszarów sąsiednich. Nie do końca wykorzystany pozostaje potencjał Gietrzwałdu jako centrum pielgrzymkowego i ośrodka kultury warmińskiej atrakcyjnego dla sektora turystyki kulturowej.

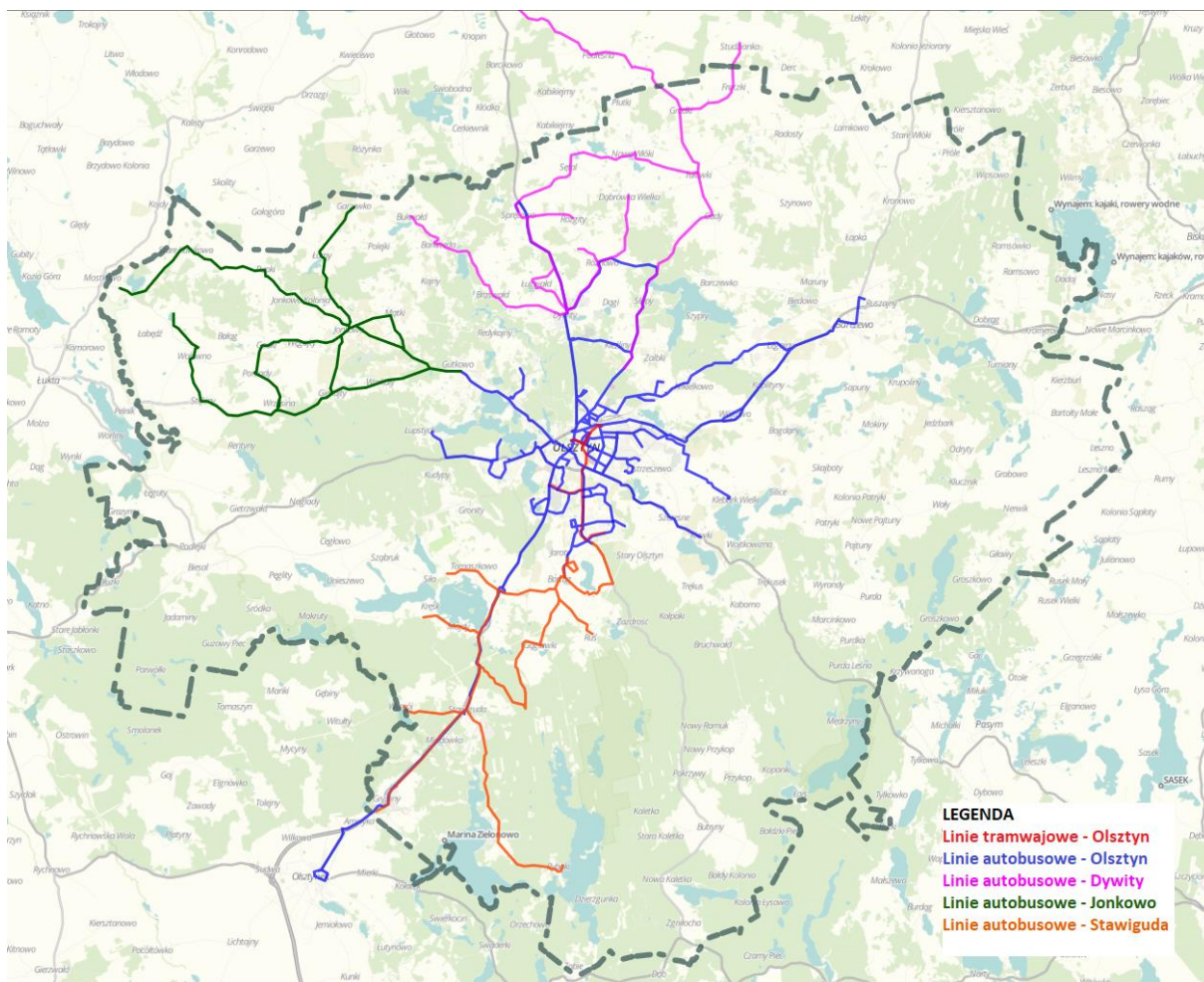

Gietrzwałd (fot. M. Stankiewicz)

- Imprezy masowe organizowane w Olsztynie są dużo mniejsze niż w innych miastach Polski Wschodniej, także ze względu na brak odpowiedniego obiektu, który mógłby pomieścić duże wydarzenia sportowe, kulturalne, targowe czy konferencyjne.
- Możliwości rekreacyjno-sportowe oferowane są na całym terenie MOF. Główną rolę w obszarze sportu pełni Ośrodek Sportu i Rekreacji w Olsztynie, zaś na obszarach wiejskich troszczą się o to głównie władze lokalne, stowarzyszenia i kluby sportowe przy wykorzystaniu infrastruktury sportowej szkół. Jednak dostęp do urozmaiconej oferty w tej dziedzinie mają przede wszystkim mieszkańcy Olsztyna, na terenach wiejskich oferta jest uboższa.

3.5. Powiązania komunikacyjne

- Olsztyn jest miastem-rdzeniem oraz głównym miejscem pracy, edukacji i życia kulturalnego dla mieszkańców swojego obszaru funkcjonalnego. Brak transportu publicznego na tym obszarze skutkuje wzrostem popularności indywidualnego transportu samochodowego i tym samym problemami z kongestią na drogach prowadzących do miasta. Rosnąca liczba samochodów w samym mieście także stanowi znaczny problem.
- System publicznej komunikacji zbiorowej pokrywa część gmin MOF – linie autobusowe Gminy Olsztyn docierają do czterech z sześciu gmin MOF (Barczewo, Dywity, Purda, Stawiguda), a cztery gminy (Dywity, Gietrzwałd, Jonkowo, Stawiguda – stan na rok 2021) posiadają własne systemy gminnej komunikacji zbiorowej (mapa poniżej). Tabor obsługujący linie na terenie MOF jest w większości nowy i oferuje wysoki komfort podróży. Komunikacja miejska Olsztyna kursuje w jednej strefie biletowej obejmującej także przystanki poza granicami administracyjnymi miasta. Jej użytkownikom oferowana jest Olsztyńska Karta Miejska umożliwiająca m.in. zakodowanie biletów okresowych czy płatności za bilety jednorazowe i parkowanie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji gmin MOF Olsztyna

- Wprowadzenie tramwajów i pozostałe zmiany w transporcie publicznym Olsztyna i jego obszaru funkcjonalnego zaowocowały wyraźnym wzrostem liczby pasażerów komunikacji miejskiej Olsztyna w latach 2016-2019. Lata pandemii były, jak na całym świecie, trudnym okresem dla tej branży. W Olsztynie spadek liczby pasażerów w 2020 r. przekroczył 40%, co jest wartością porównywalną do obserwowanej w tym czasie w innych miastach Polski. Oznacza to, że transport publiczny wymagać będzie szczególnego wsparcia dla odbudowania jego potencjału i zachęcenia mieszkańców do powrotu do autobusów oraz tramwajów.
- Modernizacja linii kolejowych na obszarze MOF obejmująca utworzenie dodatkowych przystanków na terenie Olsztyna zwiększa potencjał rozwoju kolei aglomeracyjnej.
- Podział zadań przewozowych wskazuje, że dominującym środkiem transportu w MOF Olsztyna jest samochód osobowy (42,2% podróży), jednak co czwarta podróż wykonywana jest pieszo, a w co piątej podróży wykorzystany jest autobus miejski.
- Choć infrastruktura dla pieszych i rowerzystów stale ulega poprawie, wciąż istnieją problemy do rozwiązania, np. luki w infrastrukturze pieszej i rowerowej, szczególnie na obszarze gmin MOF poza Olsztynem. Bariery dla niezmotywowanych jest też zły stan nawierzchni chodników i ścieżek rowerowych, samochody na nich parkujące, sygnalizacja świetlna preferująca indywidualny transport samochodowy itd.

- W Olsztynie istnieje ok. 22 tys. miejsc parkingowych, w tym ok. 2 600 w Strefie Płatnego Parkowania. Strefa jest podzielona na 2 podstrefy (C i T) ze zróżnicowanymi opłatami. Istniejące problemy z parkowaniem w MOF Olsztyna dotyczą głównie centrum miasta i obszarów wokół instytucji publicznych (urzędów, szpitali, szkół itd.), a także dużych osiedli mieszkaniowych, szczególnie tych zaprojektowanych przed boomem motoryzacyjnym. Ponadto w MOF Olsztyna nadal brak funkcjonujących parkingów typu P&R.
- W 2022 r. zakończyły się prace nad *Planem Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna 2030+* (SUMP), który będzie stanowił podstawę do planowania interwencji publicznej w zakresie mobilności we wszystkich gminach MOF. W sierpniu 2022 został przyjęty uchwałą Rady Miasta Olsztyna, a do maja 2023 r. uchwały takie podjęły wszystkie pozostałe gminy MOF Olsztyna.

3.6. Uwarunkowania związane z pandemią COVID-19 i innymi nagłymi zmianami w otoczeniu

- Samorządy MOF, jak wszystkie samorządy w Polsce, muszą mierzyć się z nieoczekiwanymi zmianami zachodzącymi w ich otoczeniu. Rok 2020 to początek pandemii COVID-19, która stanowiła bezprecedensowy wstrząs społeczno-gospodarczy. Początek 2022 r. z kolei postawił wszystkich przed nie mniejszym sprawdzianem - wybuch wojny na Ukrainie wyznaczył władzom krajowym i lokalnym oraz zwykłym obywatelom zupełnie nowe zadania.
- Wpływ tego konfliktu i jego skutków jest jeszcze trudny do oszacowania, szczególnie na poziomie lokalnym. Samorządy od pierwszych dni wojny znalazły się na pierwszej linii kryzysu uchodźczego o ogromnej skali, który ma znaczący wpływ przede wszystkim na system oświaty, opiekę zdrowotną i rynek pracy. Dodatkowo ich sytuację utrudnia znaczący wzrost cen energii i paliw, co wpływa niekorzystnie na budżety lokalne i komplikuje planowanie, m.in. transportu publicznego.
- Za wcześnie, by oceniać, jak na rozwój Olsztyna i okolicznych gmin wpłynąć może sytuacja za wschodnią granicą Polski. Należy jednak przypuszczać, że przynajmniej w krótkim okresie będzie ona znacznie mniej oddziaływać na MOF Olsztyna, niż na obszary dużych metropolii, do których przede wszystkim kierują się uchodźcy.
- Z kolei pandemia COVID-19 z pewnością wpłynęła na wszystkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego, dlatego strategia rozwoju MOF Olsztyna musi uwzględnić ten czynnik. Długookresowe, a nawet średniookresowe skutki tego zjawiska trudno jednak jeszcze ocenić. Można natomiast wyróżnić obszary, w których wpływ pandemii z pewnością będzie szczególnie widoczny – cyfryzacja, zdrowie, edukacja, mobilność, przestrzenie publiczne czy gospodarka.

3.6.1. Przyspieszenie cyfryzacji

- Dostępne szacunki Ministerstwa Cyfryzacji wskazują, iż w obszarach e-państwa, e-kompetencji czy gospodarki opartej na danych Polska dopiero w 2023 r. osiągnie poziom średniej UE z 2019 r. Obecnie wskaźniki dot. e-państwa: korzystanie z e-administracji to zaledwie 73% średniej UE, umówienie wizyty lekarskiej przez Internet - 59%, natomiast odsetek przedsiębiorstw analizujących dane – 67% średniej UE. Specjaliści z sektora TIK pracują w 12% polskich firm,

średnia europejska wynosi 19 proc. Mniej polskich przedsiębiorstw, niż średnio w UE korzysta też z nowoczesnych usług cyfrowych i dba o kwestie cyberbezpieczeństwa. Według Eurostatu w 2015 r. 13% firm w Polsce używających komputerów miało politykę dotyczącą cyberbezpieczeństwa, średnio w UE 32%, a w Szwecji 51%.

- Sytuacja w gminach MOF Olsztyna jest odbiciem tej widocznej w całym kraju. Coraz większa liczba usług publicznych dostępna jest przez Internet, także dzięki realizacji kolejnych projektów związanych ze zdalną obsługą klienta. Pozwala to wnioskować, że kwestia ta jest postrzegana jako istotna. Wszystkie urzędy gmin wykorzystują ogólnopolską platformę ePUAP do obsługi spraw, jednak nie świadczą jeszcze wszystkich dostępnych tą drogą usług.
- Usługi świadczone są na różnych poziomach dojrzałości – od udostępniania informacji na portalach internetowych (poziom 1) do personalizacji obsługi, tzn. automatyczne dostarczenie konkretnych usług, spersonalizowanych dla użytkownika i przez niego nie inicjowanych (poziom 5). Ten ostatni poziom jest najrzadziej osiągnięty, jednak usługi na tym poziomie (przynajmniej kilka) świadczy 5 z 7 gmin MOF Olsztyna.
- Pandemia COVID-19 może mieć pozytywny wpływ na proces cyfryzacji usług publicznych, także dzięki przełamaniu barier mentalnych dotyczących korzystania z tych możliwości – zarówno po stronie instytucji publicznych, jak i mieszkańców. Ograniczenia w przemieszczaniu się i zmiany organizacji pracy urzędów i innych instytucji wymusiły bardziej otwartą postawę wobec e-usług i szersze ich stosowanie. Konieczne jest jednak przyspieszenie tych działań i bardziej kompleksowe podejście do tego obszaru – nie tylko przez zwiększanie liczby usług dostępnych drogą elektroniczną, ale także przez rozwój kompetencji pracowników oraz wyposażenie zaplecza usługowego (back-office) w odpowiedni sprzęt, oprogramowanie i inne niezbędne zasoby. Ważnym elementem będzie również rozwój sieci szerokopasmowej i powszechne zwiększenie dostępu do szybkiego Internetu w całym MOF Olsztyna, tak aby w pełni wykorzystać rosnącą podaż e-usług. Pozwoli to w pełni wykorzystać okoliczności sprzyjające przyspieszeniu cyfryzacji życia społeczno-gospodarczego i przeskoczyć dzięki temu lukę dzielącą Polskę (a tym samym MOF Olsztyna) od standardów UE.

3.6.2. Zdrowie publiczne

- Sektor zdrowia publicznego stanął w 2020 r. wobec szczególnych wyzwań. Pandemia COVID-19 zwiększyła istniejące wyzwania w obszarze systemu ochrony zdrowia, w tym potrzebę jego cyfryzacji i zwiększenia zasięgu usług świadczonych na odległość.
- MOF Olsztyna, a w szczególności samo miasto, jest centrum usług medycznych dla całego regionu Warmii i Mazur, dlatego wszelkie działania tu podejmowane mają duże znaczenie dla dostępności wysokiej jakości usług medycznych w całym województwie. Działania w obszarze usług e-zdrowia i upowszechnienie nowoczesnych technologii w medycynie muszą więc stanowić nie tylko odpowiedź na problemy wynikające z sytuacji kryzysowych, ale także na dłuższą metę służyć zapewnieniu lepszego dostępu do opieki zdrowotnej, zwłaszcza na obszarach o słabym dostępie do szerokopasmowego Internetu, jak i na obszarach peryferyjnych. Takie obszary można zidentyfikować również w samym MOF, co związane jest z rozproszoną strukturą osadnictwa i wynikającymi z niej niedostatkami infrastruktury drogowej i internetowej, a także transportu publicznego.

3.6.3. Edukacja

- Oświata w Polsce boryka się od lat z najróżniejszymi trudnościami, jednak pandemia COVID-19 obnażyła jej szczególnie słabe strony. Jedną z nich jest cyfrowe zapóźnienie szkół (zarówno w zakresie wyposażenia, jak i kompetencji kadr) nie pozwalające na czerpanie korzyści z możliwości, jakie dają technologie IT. Jest to tym bardziej dotkliwe, że z diagnozy przeprowadzonej przez Gminę Olsztyn wynika, iż spośród 21 921 uczniów problemy z dostępnością sprzętu komputerowego w szkołach ponadpodstawowych zgłosiło 60% osób.
- Możliwe jest jednak, że pandemia przyspieszy ten proces, także w MOF Olsztyna. Wszystkie gminy MOF skorzystały z rządowego programu Zdalna Szkoła oraz Zdalna Szkoła + zakupując oprogramowanie i sprzęt komputerowy dla poprawy jakości edukacji zdalnej i dostępu do niej. W sumie zakupiono 420 szt. sprzętu, co w przypadku Olsztyna pokryło 0,3% uczniów, a na terenie gmin ościennych 7,8%.
- Zakupy te nie wypełniają luki sprzętowej, zwłaszcza w porównaniu z liczbą uczniów i rzeczywistym zapotrzebowaniem. Jednak daje to kolejną szansę na upowszechnienie nowych technologii w oświacie, uodparniając ją jednocześnie na kryzysy i trudności. Może to również poszerzyć dostęp do wysokiej jakości edukacji bez względu na miejsce zamieszkania w MOF Olsztyna, co umożliwi ogólny wzrost poziomu kształcenia w na całym obszarze. Jednak należy podkreślić, że liczne placówki oświatowe wymagają dalszego wyposażenia w sprzęt oraz dostępu do dobrej jakości Internetu. Proces ten musi być również wzbogacony o wzrost umiejętności cyfrowych nauczycieli.

3.6.4. Mobilność miejska

- Pandemia COVID-19 wywarła szczególnie niekorzystny wpływ na branżę transportu zbiorowego, na co wpłynęły nie tylko obawy pasażerów przed korzystaniem z tych usług, ale także ograniczenia związane z napełnieniem pojazdów komunikacji publicznej oraz oficjalne komunikaty zniechęcające do podróży tymi środkami transportu. W 2020 r. spadek odbywanych podróży komunikacją miejską organizowaną przez ZDZiT wynosił 40,3% względem roku 2019. Przekładało się też na znaczne spadki przychodów rządu 38,7%. Rok 2021 przyniósł już wzrost liczby pasażerów o 17,6% w stosunku do poprzedniego, jednak wciąż wielkim wyzwaniem w najbliższych latach będzie odbudowa zaufania do tego segmentu zrównoważonej mobilności. Konieczne więc będzie mocne wsparcie całej branży, aby nie zaprzepaścić korzystnego trendu rozwoju transportu zbiorowego. Trend ten wyraźnie widoczny jest także w MOF Olsztyna, w którym mimo trudności wynikających z pandemii, kolejne gminy zapewniały swoim mieszkańcom dostęp do ulepszonej (Barczewo, Dywity, Stawiguda – np. uruchamiając kolejne linie autobusowe) lub zupełnie nowej (Gietrzwałd, Purda, Jonkowo) oferty transportowej organizowanej lub współfinansowanej przez samorządy. Dzięki temu trendowi zmniejszyło się znacznie wykluczenie transportowe w MOF Olsztyna i te korzystne zmiany powinny być koniecznie utrzymane.
- Nowym trendem wartym wykorzystania jest również rosnąca liczba użytkowników transportu rowerowego. Zarówno producenci i sprzedawcy jednośladów, jak i miasta liczące użytkowników rowerów na swoich drogach, zaobserwowali wyraźny wzrost popularności tego środka transportu. Ciekawych danych w tym zakresie dostarczyła popularna wyszukiwarka

Google. Od lutego 2020 r. liczba pytań o wskazówki dojazdu dla rowerzystów w mapach Google'a wzrosła o 69%. i sięgnęła rekordowego poziomu w czerwcu. W Polsce Google zanotował natomiast nawet o 280% wzrost pytań o trasę, lepsi byli tylko Finowie: 303%. Warszawa ze wzrostem na poziomie 334% wyprzedza nieznacznie Katowice: 325%, Poznań: 282%. i Kraków 242%. Rośnie też rynek serwisowy, co potwierdza zainteresowanie hasłem „naprawa rowerów w pobliżu”: wzrosło ono w wyszukiwarce ponad dwukrotnie. Widząc zainteresowanie tym środkiem transportu zasadnym jest dalsze rozwijanie łańcuchów ekomobilności w MOF Olsztyna.

- Nie można przy tym zapominać o podróżach pieszych. Zgodnie z przeprowadzonymi w 2018 r. badaniami zachowań komunikacyjnych mieszkańców MOF Olsztyna, podróże piesze stanowią znaczną część ruchu – jeszcze przed pandemią wykonywano tak nawet 25% podróży, co oznacza duży potencjał, szczególnie w Olsztynie, który posiada wyjątkowo korzystną, kompaktową strukturę przestrzenną sprzyjającą poruszaniu się pieszo. Aby podtrzymać i rozwijać ten korzystny dla zdrowia i środowiska trend, należy zadbać szczególnie o komfort i bezpieczeństwo pieszych uczestników mobilności miejskiej.
- Kwestie te zostały uwzględnione w Planie zrównoważonej mobilności dla MOF Olsztyna 2030+ przyjętym 26 sierpnia 2022 r. przez Radę Miasta Olsztyna.

3.6.5. Przestrzenie publiczne

- Przyjazne i dostępne przestrzenie publiczne, szczególnie zielone, stały się szczególnie istotne w czasie pandemii COVID-19. Ze względu na ograniczenia dotyczące szczególnie zamkniętych przestrzeni, takich jak galerie, muzea, kina i inne instytucje kultury, wzrasta popularność spotkań i spędzania wolnego czasu na świeżym powietrzu. Z tego powodu szczególna uwaga samorządowców na całym świecie zwrócona została na publiczne tereny zielone, które stały się nowym miejscem sprzyjającym podtrzymywaniu relacji społecznych, zwłaszcza w czasie poważnych ograniczeń w innych przestrzeniach.
- Ruch na świeżym powietrzu sprzyja też odporności i utrzymaniu dobrego stanu zdrowia, co nie jest bez znaczenia w zwalczaniu pandemii COVID-19 i jej skutków. W nowym okresie programowania należy zatem zadbać o jakość przestrzeni, tak aby była dostępna dla wszystkich i aby jej jakość zachęcała do spędzania w niej czasu. Jednocześnie miała walory odpornej na występujące zmiany klimatu.

3.6.6. Gospodarka

- Badania sytuacji społeczno-gospodarczej w kraju w 2020 r. wskazują, że Polski nie ominęły poważne trudności gospodarcze wynikające z pandemii COVID-19. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2020 r. było o 1,1% niższe niż przed rokiem (wobec wzrostu o 2,7% w 2019 r.). Produkcja sprzedana przemysłu w 2020 r. obniżyła się w skali roku (po raz pierwszy od 2009 r.), o 1,7% - wobec wzrostu o 5,1% w 2019 r. W podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób głęboki spadek produkcji w skali roku notowano w II kwartale 2020 r., w którym wprowadzono pierwsze ograniczenia w życiu społecznym i gospodarczym związane z epidemią. W pozostałych okresach obserwowano wzrost produkcji, w tym znaczny w IV kwartale. Według wstępnych szacunków, po raz pierwszy od dziesięciu lat, sprzedaż detaliczna

ogółem w 2020 r. była niższa niż w roku poprzednim – o 3,8% (kiedy obserwowano wzrost o 4,7%). Miały na to wpływ przede wszystkim spadki w II i IV kwartale roku związane z dwoma lockdownami. W 2020 r. w drugim roku z rządu zmniejszyły się też przewozy ładunków, a spadek był większy niż w 2019 r. (choć pod koniec roku nastąpił wzrost i w grudniu 2020 r., po raz pierwszy od października 2019 r., przetransportowano więcej ładunków niż przed rokiem – o 3,6%). Dużemu ograniczeniu uległy przewozy pasażerskie (których spadek utrzymuje się od kilkunastu lat).

- Również analiza koniunktury w województwie warmińsko-mazurskim w III kwartale 2020 r. potwierdza niekorzystny wpływ pandemii na gospodarkę regionu. Zaobserwowano spadek koniunktury w przemyśle i wzrost inflacji. Sytuację ratowała poprawa koniunktury w budownictwie i wzrost obrotów w handlu detalicznym, co umożliwiło spadek stopy bezrobocia. Korzystne było przy tym utrzymywanie się wysokiego popytu na krajowe usługi turystyczne, z czego korzystali przedsiębiorcy w regionach takich jak Warmia i Mazury.
- Rok 2021 r. przyniósł poprawę większości wskaźników gospodarczych w całym kraju. Zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wzrosło o 0,3% (rok do roku). Produkcja sprzedana przemysłu, po spadku w 2020 r., wzrosła w skali największej od początku transformacji gospodarczej – o 14,4%. W jednostkach powyżej 9 pracujących sprzedaż zwiększyła się we wszystkich sekcjach przemysłu, w tym najbardziej w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę. Wysoki był również jej wzrost w przetwórstwie przemysłowym (podobny jak w przemyśle ogółem). Sprzedaż detaliczna była większa niż rok wcześniej (kiedy po raz pierwszy od wielu lat odnotowano jej spadek) – o 5,8%. Przewozy ładunków zwiększyły się o 3,8% w stosunku do poprzedniego roku. O prawie 11% wzrosła również liczba przewozów pasażerskich (ograniczonych w 2020 r. o ponad 40%), ale nadal była dużo mniejsza niż w latach poprzedzających 2020 r.
- W województwie warmińsko-mazurskim w IV kwartale 2021 r. również nastąpiła poprawa koniunktury gospodarczej względem III kwartału 2021 roku. Pozytywnie ocenić można szczególnie wskaźniki produkcji przemysłowej, budowlano-montażowej, sprzedaży detalicznej, wynagrodzeń w przedsiębiorstwach, liczby ofert pracy oraz stopy bezrobocia.
- W roku 2022 r. w Polsce wzrost przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw w skali roku był podobny do notowanego w roku poprzednim, a stopa bezrobocia była nieco niższa. Produkcja sprzedana przemysłu wzrosła o ok. 4,4% w porównaniu z poprzednim rokiem, natomiast sprzedaż detaliczna notowała wzrost o 1,6% - większa niż przed rokiem była sprzedaż m.in. w grupie żywność, napoje i wyroby tytoniowe. Utrzymał się natomiast spadek sprzedaży m.in. w grupach paliwa stałe, ciekłe i gazowe oraz pojazdy samochodowe, motocykle. Przedsiębiorcy i konsumenci raczej niekorzystnie oceniają koniunkturę gospodarczą, co powiązane jest przede wszystkim z wysoką inflacją, kryzysem energetycznym oraz długookresowymi skutkami wojny w Ukrainie. Koniunktura w województwie warmińsko-mazurskim jest odbiciem sytuacji w gospodarce całego kraju. Dwie główne przyczyny pogorszenia się sytuacji ekonomicznej regionu to rosnąca inflacja oraz pośrednie skutki wojny w Ukrainie. Konflikt za wschodnią granicą wpływa głównie na wysoką dynamikę wzrostu cen energii elektrycznej oraz gazu i ropy naftowej. W odniesieniu do rynku pracy obserwuje się spadek liczby pracowników zza wschodniej granicy, co powoduje określone trudności na lokalnym – i nie tylko – rynku pracy.

- Trudno na razie oceniać długookresowe skutki wojny w Ukrainie dla sytuacji w MOF Olsztyna, jednak efekty pandemii COVID-19 można już próbować wstępnie analizować, czego podejmują się naukowcy i inni eksperci. Należy choćby zwrócić uwagę na fakt, że mimo iż pandemia COVID-19 wywołała wiele trudności w światowej gospodarce, między innymi z powodu zaburzeń łańcuchów dostaw i poważnych ograniczeń w transporcie towarów czy osób, to przyniosła ze sobą nie tylko problemy. Silny impuls dla cyfryzacji gospodarki należy wykorzystać do jej unowocześnienia. Jednocześnie jest to również moment, który oferuje pewne szanse regionom dotychczas peryferyjnym, takim jak województwo warmińsko-mazurskie. Rosnąca popularność pracy zdalnej powoduje, że coraz więcej osób może znacznie swobodniej wybierać miejsce zamieszkania. Atrakcyjne przyrodniczo i dobrze już skomunikowane z resztą kraju tereny Warmii, na jakich położony jest MOF Olsztyna, stanowią interesującą alternatywę dla pracowników branży kreatywnej, przedsiębiorców i wszelkiego rodzaju wolnych zawodów, których codzienne zajęcia nie wymagają regularnych dojazdów. Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na tę szansę rozwojową, której wykorzystanie może stanowić zupełnie nowy bodziec do rozwoju rynku pracy MOF Olsztyna, także w najbardziej pożądanym segmencie miejsc pracy wysokiej jakości.

3.7. Analiza potencjałów

W ramach procesu ewaluacji Strategii MOF Olsztyna, przyjętej uchwałami Rad Gmin, przeprowadzono analizę potencjałów. Biorąc pod uwagę analizy przeprowadzone w dokumencie pt. *Analiza możliwości rozwojowych i potencjałów Olsztyna i jego obszaru funkcjonalnego* (tom II) można sformułować wnioski dotyczące potencjałów rozwojowych MOF w okresie do 2030 roku. Potencjały, jeśli to było możliwe i zasadne odnoszą się do wskazanych w Strategii priorytetów rozwojowych.

3.7.1. Ochrona i efektywne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi

Priorytet	Potencjał	Komentarz
Podniesienie jakości zasobów wodnych poprzez rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	✓ Relatywnie wysoki udział korzystających z sieci wodociągowej	✓ Pomimo ciągłych braków w infrastrukturze sieciowej stosunkowo wysoko oceniany jest dostęp do mediów podstawowych w gminach
Budowa efektywnego systemu gospodarki odpadami w MOF	✓ Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi sp. z o.o. w Olsztynie	✓ Gminy MOF planują działania w tym zakresie w perspektywie 2021-2027
Ochrona bioróżnorodności na terenie MOF	✓ Unikalne walory środowiskowe ✓ Niski poziom zanieczyszczenia środowiska	✓ Ochrona bioróżnorodności jest istotnym kierunkiem działań dla większości gmin MOF

3.7.2. Podniesienie jakości komunikacji zbiorowej i transportu zbiorowego

Priorytet	Potencjał	Komentarz
Poprawa jakości połączeń drogowych w MOF oraz dostępności do sieci TEN-T	✓ Położenie przy ważnych szlakach międzynarodowych i krajowych	✓ Dostępność komunikacyjna MOF jest priorytetem wszystkich gmin MOF ✓ Istotnym czynnikiem rozwoju dróg lokalnych będą środki krajowe, nie europejskie
Poprawa bezpieczeństwa transportu drogowego	✓ Sukcesywnie realizowane inwestycje drogowe	–
Rozwój zrównoważonego publicznego systemu transportu zbiorowego	✓ Współpraca w ramach MOF na rzecz dobrze rozwiniętego transportu aglomeracyjnego	✓ Na obecną chwilę transport zbiorowy rozwija się nierównomiernie. Część gmin posiada bardzo dobre połączenia z Olsztynem, część wskazuje na liczne braki w tym zakresie.

3.7.3. Uporządkowanie przestrzeni publicznych dla podniesienia bezpieczeństwa, ładu przestrzennego i konkurencyjności

Priorytet	Potencjał	Komentarz
-----------	-----------	-----------

Wykorzystanie elementów publicznej aktywności mieszkańców	wyjątkowych przestrzeni dla podniesienia zawodowej	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wysoka jakość terenów rekreacyjnych ✓ Bardzo dobre warunki do rozwoju sektora turystyki 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Słabo wykorzystywany jest potencjał przestrzeni publicznych i terenów rekreacyjnych. Widoczne są liczne braki infrastrukturalne
Poprawa bezpieczeństwa	systemu	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Relatywnie dobrze oceniany (przez część mieszkańców) poziom bezpieczeństwa środowiskowego i dostosowania do zmian klimatu ✓ realizacja projektu Bezpieczny MOF 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Stosunkowo duży odsetek mieszkańców MOF wskazujących na problemy bezpieczeństwa publicznego

3.7.4. Zwiększenie efektywności energetycznej

Priorytet	Potencjał	Komentarz
Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Walory przyrodnicze sprzyjające rozwojowi OZE 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ W opinii mieszkańców rozwój OZE jest niezwykle istotny jednak na obecną chwilę poziom wykorzystywania energii odnawialnej jest niedostateczny. ✓ Większość gmin MOF planuje realizację działań w tym zakresie.
Zmniejszenie zapotrzebowania i zużycia energii	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Planowane przez JST wdrażanie energooszczędnych rozwiązań 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Działania te przejawiają się głównie projektami z zakresu termomodernizacji budynków oraz wprowadzania energooszczędnego oświetlenia
Poprawa bezpieczeństwa energetycznego	–	–

3.7.5. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności

Priorytet	Potencjał	Komentarz
Podniesienie jakości infrastruktury badań i rozwoju wymaga inwestycji w zakresie infrastruktury B+R	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Dostęp do nowoczesnych technologii ✓ Uczelnie i jednostki naukowe ✓ Firmy z sektorów zaawansowanych technologicznie 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Potencjał wskazywany przez mieszkańców ✓ Plany rozwojowe większości gmin powiązane są z nowoczesnymi technologiami i inteligentnymi rozwiązaniami
Podniesienie jakości edukacji wzmacniającej potencjał konkurencyjny obszaru	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Duży udział osób wykształconych ✓ Relatywnie niskie bezrobocie 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Szczególnie istotnym zagadnieniem w tym obszarze jest rozwój szkolnictwa zawodowego dostosowanego do uwarunkowań lokalnych
Stworzenie warunków do powstawania nowych firm oraz rozwoju i umiędzynaradawiania	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tereny inwestycyjne w gminach podmiejskich ✓ Wzrost przedsiębiorczości w MOF 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Gminy MOF widzą szansę na znaczący rozwój rolnictwa ekologicznego i przetwórstwa rolno-spożywczego, które jednocześnie wpisuje się w regionalną

działalności istniejących przedsiębiorstw	✓ Znaczący udział firm z sektorów IS	inteligentną specjalizację (żywność wysokiej jakości)
---	--------------------------------------	---

3.7.6. Wzrost jakości usług publicznych

Priorytet	Potencjał	Komentarz
Wzrost jakości organizacji społeczeństwa obywatelskiego	✓ Aktywne organizacje pozarządowe i grupy mieszkańców	✓ Problemem MOF Olsztyna jest niska aktywność mieszkańców gmin otaczających miasto, nieangażujących się w życie lokalne, traktujących gminy podmiejskie jako „sypialnie” Olsztyna
Poprawa jakości usług publicznych na rzecz bezpieczeństwa i aktywności społecznej	✓ Świadomość władz lokalnych wagi bezpieczeństwa i aktywności społecznej w procesach rozwojowych ✓ Doświadczenie we współpracy w projektach na rzecz bezpieczeństwa (w ramach ZIT)	✓ Działania społeczne w tym m.in. na rzecz aktywizacji społeczeństwa znajdują się w planach rozwojowych większości gmin (z wyszczególnieniem polityki senioralnej) ✓ Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców (porównując zapisy strategii MOF opracowanej w 2013 r oraz wyników tegorocznych ankiet) znacząco spadło
Integracja i podniesienie jakości systemu usług publicznych w zakresie edukacji, ochrony zdrowia i sportu	✓ Relatywnie dobrze rozwinięta baza oświatowa ✓ Wysokiej jakości tereny rekreacyjne do zagospodarowania	✓ Usługi publiczne z zakresu edukacji, opieki zdrowotnej i sportu są ciągle niedostatecznie rozwinięte ✓ Należy przedyskutować, w jaki sposób integracja w ramach MOF może przyczynić się do rozwoju usług społecznych

3.7.7. Budowa tożsamości Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego

Priorytet	Potencjał	Komentarz
Stworzenie wspólnych produktów turystycznych i ich promocja, które będzie podnosiło atrakcyjność MOF	✓ Potencjał do rozwoju różnych form turystyki wynikający z wewnętrznego zróżnicowania MOF	✓ Możliwości rozwoju m.in. agroturystyki, turystyki wypoczynkowej, turystyki aktywnej, turystyki pielgrzymkowej oraz turystyki miejskiej
Ochrona dziedzictwa kulturowego Warmii	✓ Unikalne walory kulturowe i przyrodnicze sprzyjające wzmocnieniu tożsamości kulturowej mieszkańców ✓ Promocja kultury warmińskiej wraz z zabytkami	Na tle silnie homogenicznych kulturowo terenów Polski, bogactwo kulturowe Warmii, wynikające zarówno z jej unikalnego krajobrazu i przyrody, jak i historii osób, które się tu osiedliły, tworząc swoisty tygiel kultur, to czynnik, który może budować konkurencyjność regionu. Może stanowić bazę zarówno do budowania jakości życia i miejsc pracy, jak i podnosić atrakcyjność turystyczną, co przyczyni się do

3.8. Rekomendacje rozwojowe

MOF w pełni wykorzystujący uwarunkowania zewnętrzne

Wśród licznych uwarunkowań zewnętrznych w postaci różnych polityk rozwojowych największe znaczenie dla MOF Olsztyna będzie miała polityka rządu oraz polityka samorządu województwa – obie znacząco podlegają celom polityki rozwoju Unii Europejskiej. Obecnie mamy do czynienia z różnymi narracjami na poziomie krajowym i samorządowym. Powoduje to trudności w ukształtowaniu precyzyjnej strategii obszarów funkcjonalnych. Zapisy dokumentów rządowych ukierunkowane są na obszary problemowe, peryferyjne, miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze. Jako szansę należy rozpatrywać utrzymanie się w przyszłej perspektywie Programu Operacyjnego Polska Wschodnia. Jednocześnie jest oczywiste, że obok tak określonych kierunków interwencji, Polska będzie zobowiązana do przeznaczenia nawet 65% środków, jakie otrzymamy z UE, na innowacyjność i cel dotyczący „zielonej Europy”. W tym duchu wyznaczono Obszar Strategicznej Interwencji w Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030 pokrywający się w całości z MOF Olsztyna. Zatem gminy tworzące MOF Olsztyna powinny zagospodarować znaczącą ilość środków związanych z innowacjami, kapitałem społecznym i kapitałem ludzkim w celu budowania i wzmacniania silnej pozycji ośrodka regionalnego.

Rekomendacja: Prace nad aktualizacją Strategii MOF powinny uwzględnić terytorialny wymiar Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030, zarówno w kontekście oczekiwanej zmiany w ramach realizacji celów rozwoju regionu, jak i oczekiwanej zmiany przestrzennej

Systemowe podejście do zrównoważonego rozwoju

Zewnętrzne trendy, europejskie i w mniejszym stopniu krajowe, wyraźnie sygnalizują wagę zagadnień związanych ze środowiskiem przyrodniczym w przyszłych politykach rozwoju. Niezależnie, czy mówimy o klimacie, czy o gospodarce obiegu zamkniętego, czy też o odnawialnych źródłach energii, poruszamy się w obszarze zrównoważonego rozwoju. MOF Olsztyna ma bardzo duży potencjał tkwiący w warunkach przyrodniczych, dlatego też powinien wykorzystać go w realizacji polityki rozwoju i tworzenia jak najlepszej oferty życia w wysokiej jakości otoczeniu przyrodniczym.

Rekomendacja: Podjęcie w pracach nad strategią problemu zrównoważonego rozwoju, zarówno na poziomie scenariuszy rozwoju, jak i wypracowania wspólnych priorytetów i kierunków działań w ramach celu strategicznego 1. Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów przyrodniczych.

MOF różnorodnych i komplementarnych kompetencji

Aktualne problemy na rynkach pracy oraz trendy związane z waloryzacją jakości życia poprzez pryzmat możliwości uczenia się i kształcenia w danym miejscu niezależnie od wieku zwracają uwagę na znaczenie szeroko pojętej edukacji jako czynnika rozwoju. Wysokiej jakości i dostępna oferta przedszkoli, szkół i uczelni, a także innych instytucji świadczących usługi edukacyjne i szkoleniowe będzie decydowała o konkurencyjności MOF w zakresie pozyskiwania kapitału ludzkiego. Istotny jest również fakt, że Strategia Warmińsko-Mazurskie 2030 zakłada na obszarze MOF Olsztyna działania w ramach celu strategicznego Kompetencje przyszłości, których efektem będzie nie tylko wzmocnienie roli regionalnej samego Olsztyna, ale również liczne projekty sieciowe w ramach całego MOF.

Rekomendacja: Wzmacnianie instytucji edukacyjnych, w tym szkół branżowych, a także wspieranie realnej współpracy na rzecz rozwoju kompetencji mieszkańców MOF Olsztyna.

Lider atrakcyjności inwestycyjnej województwa warmińsko-mazurskiego

Cały MOF Olsztyna należy do obszaru strategicznej Interwencji Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030 „Tygrys warmińsko-mazurski”, czyli obszaru o szczególnych, w skali regionu, warunkach dla prowadzenia biznesu, wytyczonych wzdłuż dróg krajowych nr 7 i 16. Oznacza to z jednej strony potwierdzenie walorów lokalizacyjnych MOF Olsztyna i możliwości ich dalszego wspierania, z drugiej zaś obrazuje konkurencję w zabieganiu o kapitał inwestycyjny. Dlatego też podejście do budowania atrakcyjności inwestycyjnej i klimatu przedsiębiorczości powinno charakteryzować się spójną i przemyślaną koncepcją dotyczącą oczekiwanych inwestorów w MOF Olsztyna. Przewagą MOF powinna być m.in. komplementarność różnych cech gmin należących do obszaru, a także indywidualne ich walory. Konieczne jest również rozważenie działań ukierunkowanych na różne typy przedsiębiorców (w tym mikro i środowiska start-upów).

Rekomendacja: Podjęcie, w ramach prac nad aktualizacją Strategii, dyskusji ze środowiskiem start-upów, w celu wypracowania jak najlepszych rozwiązań dla budowania korzystnego klimatu inwestycyjnego.

Relacje MOF Olsztyna a Olsztyński Obszar Aglomeracyjny

Stowarzyszenie Olsztyński Obszar Aglomeracyjny zostało zarejestrowane w 2013 roku. W 2016 roku przyjęło Strategię Rozwoju Olsztyńskiego Obszaru Aglomeracyjnego na lata 2016-2020. Wydaje się jednak, że kluczowe formy współpracy części gmin należących do OOA zostały przeniesione do MOF Olsztyna, na skutek pojawienia się instrumentu ZIT.

Rekomendacja: Aktualizacja Strategii MOF Olsztyna powinna uwzględnić relacje z otoczeniem MOF (np. w kontekście OSI Tygrys warmińsko-mazurski), a zatem w większości przypadków z gminami należącymi do OOA, jednak poza obszarem MOF. Istotna będzie również odpowiedź na pytanie, czy formuła OOA jest właściwa dla szerszej współpracy, jeśli dotąd niewiele jest przykładów zrealizowanych wspólnych działań.

4. Analiza SWOT

Analiza problemów, potencjałów rozwojowych w wyniku przeprowadzonej diagnozy społeczno-gospodarczej pozwoliła wskazać najistotniejsze cechy MOF Olsztyna, determinujące możliwości dalszego rozwoju. Analiza SWOT została opracowana metodą klasyczną. założono, że silne i słabe strony to elementy leżące w pełni obszaru oddziaływania gmin skupionych w MOF Olsztyna. Natomiast szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne, na które gminy nie mają bezpośredniego wpływu.

MOCNE STRONY
powiększający się potencjał demograficzny MOF Olsztyna
duża liczba aktywnych organizacji pozarządowych
świadomość mieszkańców w zakresie dziedzictwa przyrodniczego
zawiązana współpraca na rzecz transportu publicznego
szeroka oferta usług instytucji otoczenia biznesu
duża liczba podmiotów gospodarczych
rozwinęte funkcje akademickie oraz naukowo-badawcze
obecność dużych inwestorów, w tym zagranicznych
silna pozycja MOF w zakresie inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego: ekonomia wody, żywność wysokiej jakości, drewno i meblarstwo, zdrowe życie
zlokalizowanie na terenie MOF Olsztyna dużej liczby jednostek edukacyjnych
wielokulturowość mieszkańców
impresje kulturalne o dużej atrakcyjności również dla uczestników spoza MOF
wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców MOF
SŁABE STRONY
silna presja mieszkańców MOF na tereny zielone
braki w infrastrukturze zagospodarowania brzegów jezior i rzek
wysoka liczba występujących niekorzystnych zjawisk atmosferycznych
zanieczyszczenie powietrza – niska emisja
rozproszenie osadnictwa na terenie gmin wiejskich – wysokie koszty budowy infrastruktury
brak wspólnej oferty inwestycyjnej
brak ciągłości szlaków turystycznych
zły stan odcinków dróg lokalnych oraz wysoka liczba zdarzeń drogowych
niedostatecznie rozwinięty system publicznego transportu zbiorowego
braki w infrastrukturze i umiejętnościach cyfrowych
zdegradowana przestrzeń publiczna
słaby dostęp do usług medycznych na obszarach wiejskich MOF oraz brak systemu profilaktyki zdrowotnej na terenie całego MOF
zjawisko wykluczenia społecznego
edukacja na każdym poziomie nauczania bez zindywidualizowanego podejścia
SZANSE
polityka regionalna ukierunkowana na Obszary Strategicznej Interwencji (miejsce Olsztyna i MOF Olsztyna w Strategii wojewódzkiej)
realizacja inwestycji kluczowych dla wzrostu dostępności komunikacyjnej MOF Olsztyna finansowanych ze środków UE
regionalne wykorzystanie środków PO Polska Wschodnia
wzrost zainteresowania kapitału zagranicznego lokowaniem inwestycji w sektorach należących do inteligentnych specjalizacji Warmii i Mazur
wzrost zainteresowania turystycznego Warmią
rozwój polityki miejskiej ukierunkowanej na obszary funkcjonalne

postęp technologiczny (przemysł 4.0; cyfryzacja)

wzrost znaczenia jakości życia w decyzjach lokalizacyjnych firm i mieszkańców

ZAGROŻENIA

polityki krajowe „omijające” ośrodki wojewódzkie lub polityki krajowe preferujące miasta średniej wielkości oraz gminy podlegające marginalizacji

niespójny i niestabilny system prawny

pogorszenie relacji na linii EU – otoczenie” (trzeba mieć na myśli zarówno Rosję, jak i Białoruś i Ukrainę, a także Wielką Brytanię

utrzymujący się stereotyp „ściany wschodniej”, „Polski B”

utrzymujący się kryzys wywołany pandemią COVID-19 i wojną w Ukrainie

zmiany klimatyczne skutkujące w szczególności ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi;

5. Cele strategiczne rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna

Zgodnie z logiką Strategii MOF Olsztyna, wskazana wizja rozwoju zdefiniowana jako: **Miejski Obszar Funkcjonalny Olsztyna jako zintegrowany i konkurencyjny krajowy ośrodek wzrostu gospodarczego opartego o wielopoziomą współpracę, budujący tożsamość lokalną**, będzie realizowana poprzez trzy cele strategiczne. Cele te w horyzontalny sposób przechodzą przez wymiar społeczny, gospodarczy i przestrzenny.

5.1. Cel strategiczny 1: Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych

Środowisko przyrodnicze oraz kulturowe odgrywa bardzo dużą rolę na terenie MOF Olsztyna. Przyjazność tej przestrzeni polega m.in. na niezwykle spójnym i harmonijnym wpisaniu osadnictwa w krajobraz polno-leśny, a tym samym wyjątkowej synergii przyrody z historycznie ukształtowanym układem zabudowy i gęstą siecią komunikacyjną warmińskich alei. Wartość przyrodnicza regionu nierozzerwalnie łączy się z jego dziedzictwem kulturowym. Miejsce to posiada specyficzne walory przyrodnicze, które muszą być traktowane jako zasób i potencjał z jednej strony, z drugiej zaś jako wartość, o którą należy dbać z myślą o przyszłych pokoleniach.

Rola środowiska przyrodniczego MOF Olsztyna była szczególnie odczuwalna w trakcie trwania pandemii COVID-19, który zmienił trendy w zachowaniach społecznych, kładąc się izolować. Potencjał środowiska dawał możliwość wytchnienia w tym trudnym okresie. Jednocześnie dało się zauważyć, że wymaga to rozsądnego korzystania z zasobów. Działania związane z efektywnością energetyczną, gospodarką w obiegu zamkniętym, czy adaptacją do zmian klimatu, wpisują się w zasady Europejskiego Zielonego Ładu.

Kolejnym aspektem traktowanym jako zasób jest środowisko kulturowe. Cały Miejski Obszar Funkcjonalny zlokalizowany jest na obszarze południowej Warmii co pozwala czerpać z bogatej kultury i tradycji miejsca, ale także z bogactwa kultur powojennych mieszkańców Warmii. Zrównoważone korzystanie z tych zasobów będzie tworzyło MOF Olsztyna miejscem do życia wysokiej jakości, jednocześnie mogącym budować w oparciu o to kapitał gospodarczy. Jednym z kluczowych aspektów planowania i oceny działań podejmowanych w ramach niniejszej strategii będzie ich wpływ i znaczenie dla zachowania, a w niektórych przypadkach także odtwarzania środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego, jako kluczowych czynników warunkujących pomyślny rozwój MOF Olsztyna.

W tym celu konieczna jest realizacja zintegrowanych działań na rzecz jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego traktowanego jako spójna całość i jako znaczący zasób lokalny oraz endogeniczny potencjał stanowiący źródło przewag konkurencyjnych. Działania te łączyć mają ze sobą wysiłki na rzecz utrzymania lub podniesienia jakości środowiska przyrodniczego z przedsięwzięciami mającymi wzmacniać potencjał lokalnej kultury, który z powodu przemieszczeń ludności w dwudziestym wieku został poważnie ograniczony. Spójne działania w tym zakresie pozwolą na lepszą ochronę tych zasobów.

Docelowy efekt, jaki ma być osiągnięty w wyniku realizacji tego celu strategicznego to podniesienie lub co najmniej utrzymanie wysokiej jakości środowiska naturalnego i kulturowego MOF jako ważnego potencjału lokalnego w pierwszej kolejności poprzez rozwój gospodarki komunalnej (w szczególności

wodno-ściekowej, która ma znaczący wpływ na środowisko lokalne, zwłaszcza wody powierzchniowe i podziemne), a także poprzez:

- poprawę efektywności energetycznej w MOF (co powinno skutkować np. mniejszą emisją gazów cieplarnianych, poprawą jakości powietrza czy ograniczeniem zużycia energii);
- działania adaptujące MOF do zmian klimatu (dzięki czemu ograniczone powinny zostać skutki np. gwałtownych zjawisk pogodowych czy okresów suszy);
- ochronę środowiska naturalnego przed antropopresją (co powinno m.in. zmniejszać oddziaływanie ruchu turystycznego na ekosystemy czy bioróżnorodność);
- lepsze wykorzystanie zasobów kulturowych jako nieodłącznej części zasobów lokalnych (dzięki czemu będą one lepiej chronione, a jednocześnie staną się lepiej znane zarówno mieszkańcom, jak i gościom).

5.2. Cel strategiczny 2: Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego

Diagnozowane w tym dokumencie stan infrastruktury oraz uwarunkowania przestrzenne MOF Olsztyna dają dobre podstawy do tworzenia przyjaznego środowiska inwestycyjnego. Aby jednak w pełni wykorzystać istniejące szanse, obszar ten wymaga dalszego rozwijania i inwestowania, a także wzmocnienia współpracy na terenie MOF – zarówno pomiędzy samorządami, jak i w szerszym gronie interesariuszy. Budowanie wspólnej polityki inwestycyjnej może zachęcić przedsiębiorców do lokowania kapitału, dając jednocześnie nowe miejsca pracy. To umożliwi zatrzymanie prognozowanego procesu depopulacji regionu.

W tym celu strategicznym akcentowany jest wymiar przestrzenny i gospodarczy rozwoju – zintegrowane działania w tym zakresie mają prowadzić do stworzenia silnych sieci powiązań gospodarki z infrastrukturą sprzyjającą rozwojowi ekonomicznemu obszaru przy zachowaniu zrównoważonego charakteru wzrostu i rozwojem lokalnego życia społecznego.

Działania na rzecz gospodarki lokalnej będą zatem integrować przedsięwzięcia inwestycyjne tworzące lepsze warunki dla przedsiębiorczości i rozwoju gospodarczego, między innymi w zakresie:

- dostępności transportowej i bezpieczeństwa ruchu drogowego (skutkiem czego będzie bardziej spójny, zrównoważony i sprawny system transportu w obszarze funkcjonalnym, sprzyjający aktywności gospodarczej)
- przyjaznego środowiska inwestycyjnego (co ułatwi działanie przedsiębiorcom i firmom dzięki zapewnieniu im odpowiedniego otoczenia biznesowego i funkcjonalnego);
- zrównoważonej mobilności (dzięki czemu można będzie podnieść jakość życia mieszkańców oraz usprawnić codzienne funkcjonowanie całego obszaru, wzmocniając jego konkurencyjność i warunki wzrostu);
- rozwoju sieci szerokopasmowych (co przyniesie rozwój społeczeństwa cyfrowego, w tym poprawę otoczenia biznesowego, szczególnie w zakresie dostępności usług cyfrowych i nowoczesnego otoczenia biznesu);

- przyjaznych przestrzeni publicznych (dzięki skoordynowaniu procesu planowania przestrzennego na obszarze MOF powstaną bardziej atrakcyjne przestrzenie do zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej).

Jednocześnie na tych obszarach prowadzone mają być działania o charakterze miękkim, w tym tworzące warunki do lepszej współpracy w społeczności lokalnej, promujące MOF Olsztyna jako miejsce pracy, angażujące przedsiębiorców w lokalne życie społeczne oraz koordynującymi politykę inwestycyjną samorządów.

5.3. Cel strategiczny 3: Nowoczesne usługi rozwojowe

Wysoki poziom usług służących rozwojowi ma wpływ na życie społeczne, jak również potencjał gospodarczy. Usługi skupione na kapitale społecznym prowadzą do rozwoju, m.in. poprzez zdobywanie kluczowych kompetencji, rozwój szkolnictwa. Wzrost jakości usług społecznych i zdrowotnych, zwrócenie się w kierunku potencjału demograficznego daje możliwość zarówno wygenerowania nowych miejsc pracy, jak również zwiększa standard życia społecznego. Podniesienie produktywności silnie związane jest z konieczności podnoszenia kapitału ludzkiego do funkcjonowania w świecie nowoczesnych technologii.

Pandemia COVID-19 wykazała jednoznacznie, że usługi muszą być dostępne on-line, stąd cyfryzacja życia musi być postawiona jako jeden z głównych celów do osiągnięcia. Szczególne miejsce zajmuje tu cyfryzacja oświaty jak również zmniejszenie wykluczenia cyfrowego. Na szczególną uwagę w obecnym okresie zasługuje też przemysł kreatywny, który nawet przy peryferyjnym położeniu MOF Olsztyna względem większych ośrodków wojewódzkich może skutecznie intensyfikować rozwój, zmniejszając jego polaryzację.

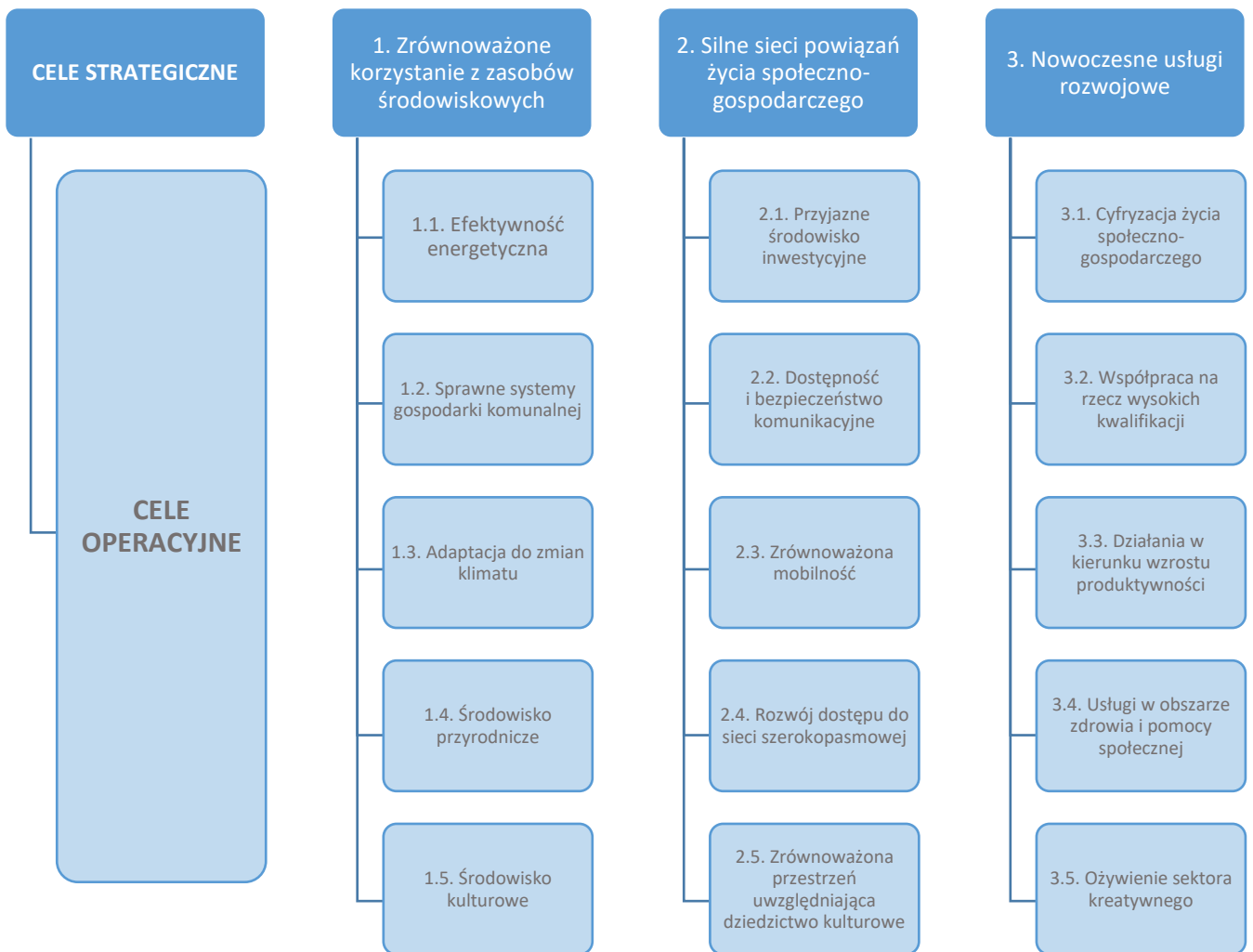
W ramach tego celu podjęte zostaną zatem zintegrowane działania dotyczące budowy i wzmacniania szeroko rozumianego kapitału społecznego traktowanego jako kluczowy zasób endogeniczny miejskiego obszaru funkcjonalnego. Niezbędna jest tu bowiem wieloaspektowa interwencja, skupiona zarówno na potrzebach rynku pracy, jak i na szeroko pojętych oczekiwaniach lokalnych społeczności co do przyszłej jakości życia. Realizacja celu ma więc doprowadzić do realizacji potrzeb zarówno ekonomicznych, jak i społecznych – szczególnie w zakresie dostępu do wiedzy i informacji, wysokiej jakości usług czy warunków do rozwoju przedsiębiorczości i kreatywności.

Interwencja w ramach tego celu skupiać się będzie na takich wzajemnie powiązanych obszarach, jak:

- cyfryzacja (mająca zapewnić lepszy, bardziej powszechny dostęp do edukacji i informacji oraz poprawić jakość usług publicznych, a także zmniejszenie zakresu wykluczenia cyfrowego);
- rozwój edukacji i możliwości podnoszenia kwalifikacji zawodowych (dzięki czemu wzrośnie ogólny poziom kompetencji, a edukacja – zwłaszcza zawodowa – będzie mogła rozwijać się w bardziej sprzyjającym otoczeniu, także w powiązaniu z lokalnym biznesem);
- wzmocnienie przedsiębiorczości (co pozwoli szczególnie na rozwój w zakresie inteligentnych specjalizacji Warmii i Mazur oraz innowacyjnych branż);
- usługi społeczne (dzięki czemu zostaną lepiej zaspokojone potrzeby społeczne, szczególnie w zakresie zdrowia i usług społecznych, co przekładać się powinno też na rozwój przedsiębiorczości w zakresie nowej inteligentnej specjalizacji regionalnej: „zdrowe życie”);

- kreatywność (dzięki czemu wzmocniony zostanie lokalny potencjał kreatywny, w tym kulturalny i artystyczny miejskiego obszaru funkcjonalnego, niezbędny zarówno do rozwoju nowoczesnej gospodarki lokalnej i regionalnej, jak i do podnoszenia jakości życia i konkurencyjności obszaru w skali krajowej, ale też europejskiej).

Logika interwencji celów strategicznych i operacyjnych

6. Cele operacyjne

Każdy z celów strategicznych ma wskazane cele operacyjne. Koncentrują się one na najważniejszych zagadnieniach dotyczących realizacji danego celu strategicznego. Cele operacyjne realizowane są przez określone kierunki działań, na podstawie których programowane mają być konkretne projekty.

6.1. Cel operacyjny 1.1. Efektywność energetyczna

Kierunki działań:

A. Rozwój infrastruktury odnawialnych źródeł energii i dywersyfikacja źródeł energii

Kierunek będzie realizowany poprzez projekty w zakresie instalacji odnawialnych źródeł energii, wymiany źródeł ciepła w lokalach na bardziej sprzyjające środowisku. Przewidziano model wdrażania projektów parasolowych w zakresie wymiany źródeł ciepła oraz kompleksowej modernizacji sieci ogrzewczej budynków, w tym z wymianą źródła ciepła (m.in. podłączenia do sieci ciepłowniczej). W ramach kierunku uwzględniono także wytwarzanie energii w kogeneracji.

B. Wzrost efektywności energetycznej

Kierunek zakłada realizację kompleksowej termomodernizacji budynków publicznych, mieszkalnych, z uwzględnieniem budynków komunalnych będących w jurysdykcji gmin. Również przewidziano poprawę efektywności energetycznej budynków publicznych i mieszkalnych poprzez działania inne niż kompleksowa termomodernizacja. Założono poprawę efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach. Oddzielnym działaniem w ramach tego kierunku jest modernizacja i budowa oświetlenia energooszczędnego w gminach (m.in. budowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego i innych miejsc publicznych oraz wymiana oświetlenia na energooszczędne - wraz z systemami sterowania oświetleniem - oraz przebudowa sieci energetycznych zasilających oświetlenie miejsc publicznych).

C. Rozwój infrastruktury elektroenergetycznej

W ramach tego kierunku przewidziano budowę i przebudowę sieci elektroenergetycznego systemu dystrybucyjnego, jak również wprowadzenie innowacji w infrastrukturze elektroenergetycznej.

6.2. Cel operacyjny 1.2. Sprawne systemy gospodarki komunalnej

Kierunki działań:

A. Gospodarka wodno-ściekowa

Kierunek zakłada rozbudowę i wymianę sieci wodno-kanalizacyjnych, infrastruktury oczyszczania ścieków i zagospodarowanie osadów pościekowych, jak również infrastruktury ujęć, uzdatniania i magazynowania wody. Przewidziano również innowacje w gospodarce wodno-ściekowej.

B. Gospodarka odpadami

W ramach kierunku zakłada się inwestycje w infrastrukturę gospodarki odpadami (m.in. PSZOK, kompostownie, sortownie), innowacje w gospodarce odpadami. Oddzielnym zakresem jest możliwość remediacji terenów zanieczyszczonych i rekultywacja terenów zdegradowanych.

C. Sieci gazowe

Przewidziane kierunki to budowa i przebudowa infrastruktury gazowej, jak również innowacje w gazownictwie.

D. Gospodarka ciepłownicza

Kierunek przewiduje budowę i przebudowę sieci systemu ciepłowniczego, innowacje w ciepłownictwie, jak również budowa i przebudowa źródeł ciepła. Możliwe są również projekty dotyczące inwestycji biogazowych.

6.3. Cel operacyjny 1.3. Adaptacja do zmian klimatu

Kierunki działań:

A. Błękitna i zielona infrastruktura

Kierunek przewiduje realizację projektów uwzględniających innowacyjne rozwiązania w zakresie błękitnej i zielonej infrastruktury (m.in. ogrody deszczowe, zielona retencja). Zakłada się prowadzenie prac dążących do rozszczelnienia przestrzeni zurbanizowanych (m.in. skwery i parki kieszonkowe, aleje drzew), a także konserwację i odtwarzanie historycznych układów zielonej infrastruktury (zadrzewienia przydrożne, szpalery drzew, dukty, cmentarze, śródpolne ciekły wodne). Kolejnym elementem są projekty związane z kanalizacją deszczową, w tym budowa zbiorników retencyjnych. Przewiduje się także działania w zakresie rozwoju przestrzeni zielonych (m.in. tworzenie i rewitalizacja parków, skwerów, brzegów zbiorników wodnych i innych elementów zielonej infrastruktury na terenach zurbanizowanych i obszarach funkcjonalnie z nimi powiązanych). Wyraźnego podkreślenia wymaga rola Głównych Zbiorników Wód Podziemnych w obszarze MOF Olsztyna, stanowiących strategiczne rezerwy wody dla gmin. Podejmowane działania powinny uwzględniać ochronę bezpośrednich ujęć jak również ich stref ochronnych.

B. Miejski obszar funkcjonalny odporny na zmiany klimatu

Kierunek uwzględnia tworzenie baz danych o zagrożeniach wpływających na zmianę klimatu i ich monitoring, edukację w zakresie zmian klimatu. Ważnym elementem będzie tworzenie i ochrona korytarzy wentylacyjnych w obszarach zurbanizowanych, zapobieganie i niwelowanie skutków osuwisk oraz zmniejszanie zanieczyszczenia hałasem. Kierunek daje możliwość również budowy, przebudowy infrastruktury jednostek bezpieczeństwa publicznego wraz z niezbędnym wyposażeniem.

6.4. Cel operacyjny 1.4. Środowisko przyrodnicze

Kierunki działań:

A. Bioróżnorodność

Kierunek realizowany będzie przez projekty dotyczące kanalizacji ruchu turystycznego dla zmniejszenia antropopresji, ochronę miejskich siedlisk przyrodniczych (m.in. zrównoważona gospodarka zielenią miejską), ochronę i przywracanie gatunków rodzimych. Szczególną rolę w ochronie oraz zwiększaniu bioróżnorodności odgrywają obszary leśne znajdujące się w MOF Olsztyna (Las Miejski czy Puszcza Napiwodzko-Ramucka) stanowiące bank bioróżnorodności. Założono inwentaryzację zasobów przyrodniczych, w tym także zasobów istotnych z punktu widzenia krajobrazu kulturowo-przyrodniczego południowej Warmii, eliminację gatunków inwazyjnych oraz konsekwentną ochronę terenów zieleni, wód powierzchniowych, mokradł i torfowisk, kompleksów polno-leśnych,

uksztaltowanych historycznie biotopów pełniących kluczową rolę w ochronie bioróżnorodności. Ważnym elementem będzie łączenie ochrony środowiska z edukacją przyrodniczą, ochroną terenów zieleni, wód powierzchniowych, mokradeł i torfowisk.

B. Infrastruktura dla ekoturystyki

Założono w tym kierunku działania w zakresie infrastruktury kempingów/pól namiotowych i ich sieci, wykorzystania działającej sieci osadniczej działających gospodarstw agroturystycznych dla poszerzenia turystycznej bazy noclegowej i gastronomicznej, tworzenia szlaków wodnych z przystaniami wodnymi, w tym kajakowymi. Przewidziano tworzenie i/lub znakowanie szlaków turystycznych, inwestycje w ich infrastrukturę oraz baz rekreacyjnych i inną infrastrukturę m.in. edukacji przyrodniczej.

6.5. Cel operacyjny 1.5. Środowisko kulturowe

Kierunki działań:

A. Promocja zasobów kulturowych wśród mieszkańców

Kierunek obejmuje promocję zasobów kulturowych MOF Olsztyna (m.in. popularyzacja wiedzy o znanych mieszkańcach, dziedzictwie kulturowym i technicznym, ambasadorowie marki MOF), edukację w zakresie kultury warmińskiej i historii obszaru MOF Olsztyna, wsparcie dla kultury warmińskiej oraz działania służące budowaniu współczesnej tożsamości warmińskiej odwołującej się zarówno do historii miejsca, jak i wielokulturowości powojennych Warmiaków (m.in. popularyzacja gwary warmińskiej, strojów, kuchni, sztuki, teatru, muzyki, sztuk wizualnych, folkloru, wsparcie dla innowacyjnych działań kulturalnych promujących aktywne uczestnictwo mieszkańców).

B. Rozwój turystyki kulturowej

Kierunek zakłada realizację projektów dotyczących infrastruktury dla turystyki kulturowej, w tym rozwijania bazy noclegowej. Renowacja kapliczek i innych obiektów architektury i infrastruktury związanych z turystyką, w tym pielgrzymkową, jak również edukacja i promocja dziedzictwa kulturowego będzie kolejnym pakietem działań w ramach kierunku. Ponadto przewidziano promocję kultury MOF w formie produktów turystycznych i innych działań informacyjnych.

6.6. Cel operacyjny 2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne

Kierunki działań:

A. Przygotowanie terenów inwestycyjnych i infrastruktury dla biznesu

Kierunek zakłada przygotowanie terenów pod inwestycje (m.in. greenfield i brownfield) oraz inwestycję w infrastrukturę dla instytucji otoczenia biznesu.

B. Wspólna polityka inwestycyjna

W ramach kierunku przewiduje się prowadzenie wspólnej polityki dotyczącej pożądanых inwestycji, jak również wspólnej promocja oraz stworzenie oferty terenów inwestycyjnych.

C. Promocja wysokiej jakości życia

Kierunek obejmuje stworzenie wspólnej mapy atrakcji/wydarzeń w MOF (m.in. wspólny interaktywny kalendarz imprez, sieci tematyczne, wymiana informacji o wydarzeniach między gminami). Promocję lokalnych szkół średnich i wyższych oraz promocję miejsca zamieszkania dobrego do pracy zdalnej.

D. Kształtowanie wspólnoty lokalnej

Przewidywane są tu działania w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi (m.in. w zakresie wzmocnienia tożsamości lokalnej), jak również zaangażowanie biznesu w lokalne życie społeczne, budując społeczna odpowiedzialność biznesu.

6.7. Cel operacyjny 2.2. Dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne

Kierunki działań:

A. Budowa i przebudowa infrastruktury transportowej

Kierunek przewiduje uzupełnianie luk w połączeniach z siecią TEN-T, budowę i przebudowę obwodnic wewnętrznych i zewnętrznych, jak również budowę i przebudowę dróg lokalnych o charakterze dostępowym. Kierunek przewiduje również realizacje projektów w zakresie infrastruktury kolejowej (m.in. połączenia z TEN-T, infrastruktura dla kolei aglomeracyjnej).

B. Poprawa bezpieczeństwa drogowego

Kierunek zakłada rozwiązania poprawiające bezpieczeństwo ruchu drogowego w okolicach placówek oświatowych (m.in. K&R, uspokojony ruch, wyniesione przejścia, oświetlenie, esowanie dróg, szykany), jak również rozwiązania poprawiające bezpieczeństwo ruchu drogowego w przestrzeniach publicznych (m.in. woonerfy, strefa tempo 30, strefy uspokojonego ruchu). Założono także prowadzenie kampanii i działań edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa ruchu drogowego skierowanych do mieszkańców.

C. Wykorzystanie potencjału kolei aglomeracyjnej

Przewidziano do realizacji działania w zakresie zakupu taboru dla kolei aglomeracyjnej, rewitalizacja linii kolejowych, budowy parkingów P&R/B&R/K&R i węzłów przesiadkowych. Kierunek dotyczy również budowę i przebudowę infrastruktury dworców, stacji i przystanków kolejowych oraz wprowadzania rozwiązań bezkolizyjnych na szlakach kolei.

6.8. Cel operacyjny 2.3. Zrównoważona mobilność

Kierunki działań:

A. Rozwój infrastruktury dla transportu pieszego, rowerowego i urządzeń transportu osobistego

Kierunek zakłada budowę i przebudowę ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, ciągów pieszych wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz ciągów pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Ważnym elementem działań będzie inwestycja w infrastrukturę towarzyszącą (m.in. stojaki, śmietniki, wiaty, parkingi rowerowe i B&R, ławki, samoobsługowe stacje naprawy rowerów, infrastruktura brd, oznakowanie, przejazdy rowerowe, sygnalizacja świetlna). Realizowane będą również działania w zakresie infrastruktury bezpieczeństwa ruchu drogowego. Jednocześnie ważnym wymiarem oceny działań będzie ich harmonijne ulokowanie w istniejącym krajobrazie. Wszystkie działania będą zgodne z Planem Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna 2030+ (SUMP).

B. Innowacje w transporcie

Założono w realizacji kierunku działania w zakresie wdrażania i rozwoju inteligentnych systemów transportowych (ITS) oraz innych innowacji w zakresie mobilności i transportu. Przewidziano wdrażanie systemów integracji taryfowo-biletowej i rozwój mobilności współdzielonej (m.in.

samochody współdzielone, rowery miejskie, hulajnogi i skutery miejskie). Uwzględniono inwestycje w infrastrukturę dla elektromobilności (m.in. ładowarki pojazdów elektrycznych) oraz wdrażanie narzędzi modelowania ruchu. Wszystkie działania będą zgodne z Planem Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna 2030+ (SUMP).

C. Rozwój transportu publicznego

Kierunek przewiduje rozwój sieci transportu publicznego (m.in. budowa i przebudowa dróg dostosowanych do potrzeb transportu publicznego, trakcja tramwajowa, buspasy i trambuspasy, infrastruktura przystankowa, węzły przesiadkowe) oraz modernizację i rozbudowę floty transportu publicznego wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą, jak również budowę parkingów P&R/B&R/K&R. Wszystkie działania będą zgodne z Planem Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna 2030+ (SUMP).

6.9. Cel operacyjny 2.4. Rozwój dostępu do sieci szerokopasmowej

Kierunki działań:

A. Poprawa dostępu do sieci szerokopasmowej dla instytucji publicznych i przedsiębiorstw

Działania realizowane w ramach kierunku zakładają budowę i modernizację infrastruktury teletechnicznej, instalacji teletechnicznej wewnątrz budynków użyteczności publicznej, tworzenie hotspotów, wsparcie back office administracji publicznej, w tym tworzenie centrów przetwarzania danych.

B. Poprawa dostępu do sieci szerokopasmowej dla mieszkańców

Kierunek zakłada te same działania co w zakresie poprawy dostępności do sieci szerokopasmowej dla instytucji publicznych i przedsiębiorstw, tj. budowę i modernizację infrastruktury teletechnicznej, instalacji teletechnicznych wewnątrz budynków, tworzenie hotspotów.

6.10. Cel operacyjny 2.5. Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca dziedzictwo kulturowe

Kierunki działań:

A. Przyjazna przestrzeń

Kierunek będzie obejmował działania w zakresie skoordynowania procesu planowania przestrzennego na obszarze MOF, utworzenia atrakcyjnych przestrzeni do zamieszkania. Przewidziano zaangażowanie mieszkańców w proces kształtowania przestrzeni, w tym prototypowanie. Założono budowę i przebudowę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej wraz z niezbędnym wyposażeniem. Istotnym elementem działań będzie harmonijne ulokowanie ich efektów w istniejącym krajobrazie, zachowując charakterystyczne elementy urbanistyki i infrastruktury”.

B. Rewitalizacja

W ramach kierunku założono budowanie kapitału społecznego na obszarze rewitalizacji, poprawę warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego, w tym dostępności i jakości zasobu mieszkaniowego, wzrost przedsiębiorczości na obszarze rewitalizowanym, w tym rozwój gospodarki społecznej.

C. Ochrona i promocja zabytków

Do działań w ramach kierunku zaliczono ochronę i rewaloryzację zabytków, krajobrazu przyrodniczo-kulturowego, eksponowanie walorów dziedzictwa kulturowego w przestrzeni publicznej, prowadzenie badań i dokumentowanie dziedzictwa kulturowego oraz promocję i popularyzację walorów dziedzictwa kulturowego oraz podejmowanie działań edukacyjnych w tym obszarze działania.

6.11. Cel operacyjny 3.1. Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego

Kierunki działań:

A. Transformacja cyfrowa

Kierunek przewiduje tworzenie i rozbudowę dostępu do e-usług wewnętrznych i zewnętrznych, cyfryzacja i zwiększenie dostępności danych publicznych, stymulacja innowacji prozdrowotnych - rozwój nowoczesnych technologii medycznych oraz wsparcie back office administracji publicznej, w tym wyposażenie instytucji i szkolenia pracowników. Zakłada również centralizację oraz integrację systemów teleinformatycznych oraz cyberbezpieczeństwo.

B. Zmniejszanie wykluczenia cyfrowego

W ramach kierunku przewidziano popularyzację e-usług, poprawę kompetencji cyfrowych mieszkańców oraz ułatwienie im dostępu do sprzętu komputerowego umożliwiającego włączenie cyfrowe.

C. Cyfryzacja edukacji

Kierunek obejmuje wyposażenie jednostek oświatowych w sprzęt i systemy niezbędne do prowadzenia nauczania zdalnego, modernizację infrastruktury informatycznej oraz szkolenie nauczycieli i pracowników jednostek oświatowych oraz podnoszenie kompetencji cyfrowych rodziców i opiekunów prawnych uczniów.

6.12. Cel operacyjny 3.2. Wsparcie na rzecz wysokich kwalifikacji

Kierunki działań:

A. Rozwój szkolnictwa zawodowego i wyższego

Działania podejmowane na rzecz realizacji kierunku zakładają rozwój kierunków zawodowych zgodnie z zapotrzebowaniem obecnego i przyszłego rynku pracy, rozwój infrastruktury szkolnictwa zawodowego i wyższego (m.in. wyposażenie szkół - laboratoriów, warsztatów, pracowni - wraz z dostosowaniem pomieszczeń), rozwój kompetencji nauczycieli szkół i pracowników dydaktycznych uczelni. Dodatkowo przewidziano poprawę dostępu do szkolnictwa zawodowego i wyższego przez rozwój bazy zakwaterowania szkół, promocja szkół ponadpodstawowych i wyższych MOF Olsztyna.

B. Rozwój kompetencji kluczowych

Kierunek obejmuje wdrażanie programów i projektów na rzecz kompetencji kluczowych w przedszkolach i szkołach - w zakresie rozumienia i tworzenia informacji, wielojęzyczności, matematyki, nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii, cyfrowe, kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się, kompetencje obywatelskie oraz w zakresie przedsiębiorczości, a także w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej (m.in. programy wymiany młodzieży, wizyty studyjne, warsztaty, wyjazdy edukacyjne, szkolenia dla nauczycieli, zajęcia dodatkowe, programy autorskie. Założono rozwój infrastruktury oświatowej (budowa i przebudowa obiektów na potrzeby rozwoju kompetencji kluczowych) oraz wyposażenie placówek oświatowych (m.in. tworzenie i wyposażenie

laboratoriów, warsztatów, pracowni). Proponuje się również działania prowadzące do poprawy dostępu do szkolnictwa ponadpodstawowego ogólnego przez rozwój bazy zakwaterowania szkół.

C. Przyjazne otoczenie dla edukacji

W skład działań proponowanych w ramach kierunku założono realizację programów współpracy między biznesem a edukacją (m.in. praktyki zawodowe, kształcenie dualne, klasy patronackie, mentoring), innowacje edukacyjne, kształcenie przez całe życie, w tym doradztwo zawodowe, szkolenia dostosowujące do zmian pracy i zwiększające kompetencje kadr w przedsiębiorstwach i instytucjach.

6.13. Cel operacyjny 3.3. Działania w kierunku wzrostu produktywności

Kierunki działań:

A. Wsparcie przedsiębiorczości

Kierunek będzie realizował wsparcie w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej małych i średnich przedsiębiorstw, wsparcie w zakładaniu i rozwoju start-upów, jak również wsparcie dla młodych przedsiębiorców (szkolenia biznesowe dla uczniów szkół średnich, akademia biznesu dla studentów, biura karier, inkubatory przedsiębiorczości). Uwzględni również internacjonalizację przedsiębiorstw.

B. Wspólna promocja gospodarcza

Kierunek obejmuje utworzenie oferty inwestycyjnej skierowanej do wybranych branż (w szczególności inteligentnych specjalizacji i innowacyjnych branż), promocję w mediach, misje gospodarcze, promocję na targach oraz inne wspólne działania promocyjne.

C. Przemysł 4.0

Zadania przewidziane do wdrażania kierunku obejmują wsparcie działań w zakresie B+R, intensyfikację działań IOB, profesjonalizację usług biznesowych i wsparcie procesów cyfryzacji, automatyzacji i robotyzacji

6.14. Cel operacyjny 3.4. Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej

Kierunki działań:

A. Silver economy

Do zadań w kierunku zaliczono rozwój usług skierowanych do osób starszych i ich opiekunów – m.in. w zakresie zdrowia, kultury, edukacji, rozwoju osobistego, usług wsparcia w życiu codziennym, usług opiekuńczych, aktywizacji osób starszych (m.in. w zakresie kultury, edukacji, cyfryzacji życia, kontaktów międzypokoleniowych, aktywizacji zawodowej, srebrnych kooperatyw).

B. Rozwój usług społecznych

Działania objęte kierunkiem to wsparcie osób z niepełnosprawnościami i osób niesamodzielnych w pełnym uczestnictwie we wszystkich aspektach życia oraz wsparcie ich opiekunów, wsparcie osób zagrożonych ubóstwem, przestępczością i jej skutkami lub szeroko pojętym wykluczeniem społecznym oraz aktywizacja społeczno-zawodowa osób biernych zawodowo oraz osób zagrożonych ubóstwem lub

wykluczeniem społecznym. Założono wzmocnienie sektora ekonomii społecznej oraz potencjału instytucji pomocy społecznej m.in. w zakresie kompetencji pracowników i inwestycji w infrastrukturę jednostek oraz wykorzystanie instrumentów finansowych dla rozwoju usług opiekuńczych oraz opieki wychowawczej.

C. Rozwój usług zdrowotnych

Kierunek zakłada realizację programów profilaktycznych w zakresie zdrowia, edukację zdrowotną na wszystkich etapach życia, rozwój usług medycznych poprzez ich zwiększanie dostępności i trwałego zwiększania liczby personelu medycznego (zatrudnianie i szkolenie personelu medycznego, zachęty dla pracowników zawodów medycznych) oraz budowę, przebudowę infrastruktury jednostek świadczących usługi zdrowotne wraz z niezbędnym wyposażeniem.

6.15. Cel operacyjny 3.5. Ożywienie sektora kreatywnego

Kierunki działań:

A. Współpraca dla rozwoju kultury

Do zadań realizujących kierunek zaliczono organizację wydarzeń cyklicznych, poszerzenie oferty kulturalnej (także poza siedzibami instytucji – m.in. wyjazdy w teren, zajęcia i wydarzenia poza placówkami, programy edukacyjne i kulturalne dla mieszkańców – także na obszarze poza własną gminą). Wspólny program imprez kulturalnych, budowę, przebudowę infrastruktury jednostek kultury wraz z niezbędnym wyposażeniem oraz wykorzystanie integracyjnego potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego dla podnoszenia jakości życia i wspierania działań na rzecz współczesnej tożsamości warmińskiej.

B. Wsparcie lokalnych twórców

W ramach działań w tym kierunku proponowane są: stypendialne, rozwój mecenatu artystycznego (także z zaangażowaniem lokalnych przedsiębiorców) i tworzenie ośrodków pracy twórczej oraz inne działania wspierające obecność lokalnych twórców w przestrzeni publicznej i ich zaangażowanie dla promocji obszaru MOF Olsztyna.

C. Kreatywna przestrzeń

Kierunek przewiduje rewitalizację przestrzeni, budynków na potrzeby przemysłu kreatywnego, tworzenie i budowę ośrodków kreatywnej pracy twórczej.

7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Olsztyna ma przedstawiać pożądane kierunki rozwoju tego obszaru w perspektywie do 2030 roku. Wskazuje on zmiany, które powinny zaistnieć w przestrzeni, by zrealizować założone w Strategii Rozwoju MOF Olsztyna cele strategiczne. Docelowa struktura przestrzenna MOF Olsztyna uwzględnia m.in. istniejący stan zagospodarowania tego terenu, przesłanki wynikające z danych statystycznych dotyczące np. zmian demograficznych czy planowane działania inwestycyjne o charakterze ponadlokalnym. Przeprowadzone analizy pozwoliły na wskazanie kluczowych zmian przestrzennych, które będą wpływać na poprawę jakości życia mieszkańców MOF Olsztyna i jego społeczno-gospodarczy rozwój.

Za nadrzędne priorytety rozwojowe MOF Olsztyna o charakterze przestrzennym należy uznać:

- ochronę i utrzymanie niezabudowanych terenów otwartych oraz istniejącego systemu terenów aktywnych przyrodniczych – lasów, jezior, dolin rzecznych;
- dążenie do zwartości zabudowy i rozwoju lokalnych ośrodków osadniczych;
- spójny rozwój terenów wokół obwodnicy pozwalający na prowadzenie zrównoważonej polityki transportowej.

Z punktu widzenia zarówno jakości życia mieszkańców jak i odwiedzających MOF Olsztyn kluczowe staje się zachowanie unikatowych walorów przyrodniczych. Postuluje się wspólne wyznaczenie tzw. „zielonego pierścienia” – obszaru otwartego okalającego Olsztyn, który pozwoli na zapewnienie ekologicznej spójności obszaru. Utrzymanie ciągłości przestrzennej i funkcjonalnej terenów przyrodniczych, chronionych przed antropopresją pozwoli na zachowanie cennych funkcji ekosystemu i zwiększaniu bioróżnorodności na tym terenie. W tym kontekście istotne jest jednak dążenie do ograniczenia zabudowy na obszarach wyznaczonych w ramach zielonego pierścienia. Warto wskazać, iż jest to spójne z założeniami Planu Zagospodarowania Województwa Warmińsko-Mazurskiego, który wskazuje na konieczność wprowadzenia korytarzy ekologicznych oraz „zielonych pierścieni” dla miejskich obszarów funkcjonalnych.

Analiza obecnej sytuacji funkcjonalno-przestrzennej, w tym istniejących systemów przyrodniczych a także planów rozwojowych gmin wyrażonych w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego pozwoliła na identyfikację terenu, który jest predestynowany do pełnienia funkcji „zielonego pierścienia”. Przestrzeń ta obejmuje tereny leśne, otwarte tereny, w tym także grunty rolne oraz tereny wód. Polityka przestrzenna na terenie MOF Olsztyna powinna dążyć do zachowania tego terenu jako sprzyjającego kształtowaniu ładu przestrzennego, ograniczającego niekontrolowany rozwój zabudowy oraz wpływającego na wysoką jakość życia mieszkańców.

Należy jednak podkreślić, że jest to propozycja delimitacji przestrzennej tzw. zielonego pierścienia, którą gminy wchodzące w skład MOF powinny traktować jako rekomendację do jego utworzenia. Kluczowa dla jego powstania jest współpraca poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego służąca wyznaczeniu jego jak najlepszego przebiegu i szerokości, pozwalająca w maksymalny sposób pozytywnie wpłynąć na stan środowiska, ciągów przyrodniczych i bioróżnorodności na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna.

W kontekście ochrony środowiska przyrodniczego przed antropopresją należy zwrócić szczególną uwagę także na brzegi jezior. Atrakcyjność krajobrazowa tych terenów powoduje duże zainteresowanie zabudowaniem tych terenów. Analiza zmian zachodzących w sferze funkcjonalno-przestrzennej wskazuje, iż proces lokowania nowej zabudowy w okolicach brzegów jezior ciągle

postępuje. Biorąc pod uwagę znaczenie przyrodnicze, turystyczne jakie pełnią jeziora MOF Olsztyna warto przeciwdziałać procesowi silnej urbanizacji tych terenów.

Zachodzące zmiany klimatyczne powodują także konieczność podejmowania działań zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców miast i ośrodków gminnych, w tym w zakresie jakości powietrza. Jednym z nich może być tworzenie bądź zachowywanie istniejących korytarzy napowietrzających tzw. klinów. Są to naturalnie lub specjalnie projektowane obszary całkowicie wolne od zabudowy bądź z zabudową niską. Pozwalają one na łatwiejszy dopływ do miasta powietrza, często chłodniejszego i bardziej wilgotnego, co ma wpływ na obniżanie temperatury w mieście. Mimo, iż zasoby przyrodnicze Olsztyna, w tym istniejące akweny wodne mają już wpływ na np. wilgotność powietrza, to w odniesieniu do planowania długofalowej polityki MOF Olsztyna warto chronić korytarze napowietrzające, gdyż poprawiają one jakość powietrza a tym samym życia mieszkańców.

W kontekście rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej nie należy zapominać o tzw. strefie żywicielskiej. Analizy przestrzenne pokazały, że widoczne jest zmniejszanie się znaczenia funkcji rolniczej na badanym obszarze. Tereny rolnicze kształtują krajobraz części gmin wiejskich i miejsko-wiejskich MOF i pełnią istotną funkcję w osiągnięciu równowagi przyrodniczej. Zwracając uwagę na pożądane kierunki rozwoju przestrzennego MOF Olsztyna ważne jest zachowanie w jak największym stopniu ich dotychczasowego charakteru.

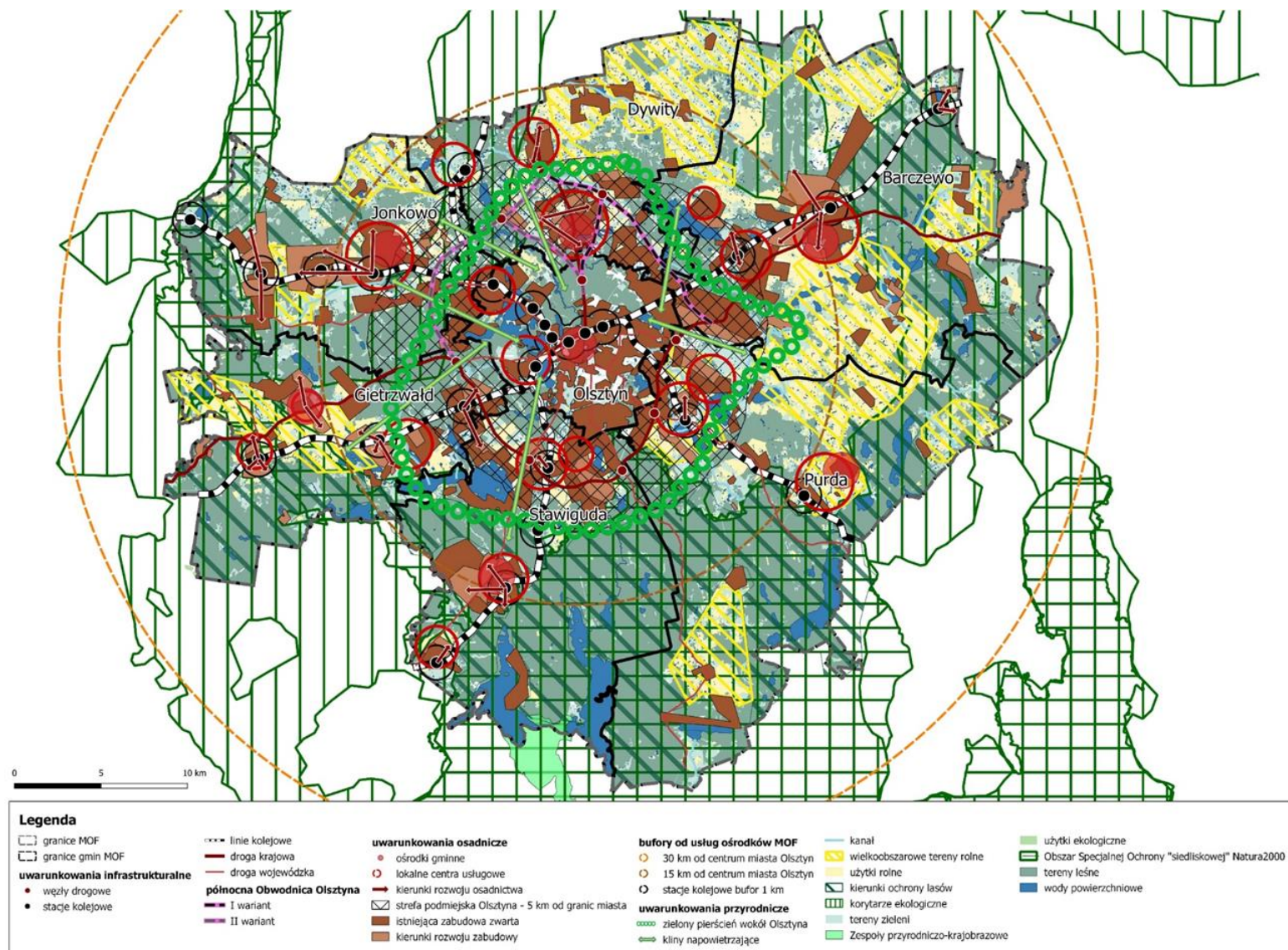
Model przedstawiający założenia dotyczące rozwoju przestrzennego MOF Olsztyna zwraca również uwagę na jednostki urbanistyczne zlokalizowane na terenach gmin wokół rdzenia – Olsztyna. W szczególny sposób należy dążyć do harmonijnego i kontrolowanego rozwoju przestrzeni w gminach strefy zewnętrznej MOF. Kluczowe wydaje się przeciwdziałanie ekspansji terenów zabudowy, zwłaszcza mieszkaniowej, poza zwarte jednostki osadnicze. W celu zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców proponuje się rozwój miejscowości gminnych – tworzenie lokalnych centrów usług poprzez zwiększenie dostępności do usług społecznych. Warto zwrócić także uwagę na realizowane obecnie i proponowane kierunki rozrostu tkanki osadniczej. W modelu wskazano istniejące linie drogowe i kolejowe, a także istniejące przystanki kolejowe. Widać, że szczególna koncentracja zabudowy powinna uwidaczniać się na terenach z dobrą dostępnością do infrastruktury drogowej i komunikacyjnej. Zapewnienie możliwości łatwego korzystania z komunikacji zbiorowej może przyczynić się do zmniejszenia znaczenia transportu indywidualnego na terenie MOF Olsztyna.

Zauważyć należy także zmiany przestrzenne związane z lokowaniem nowej zabudowy, które już zachodzą w otoczeniu południowej obwodnicy Olsztyna. Założyć można, że w przypadku realizacji obwodnicy po północnej stronie wystąpią podobne zjawiska. Rozwój zabudowy usługowej, składowo-magazynowej czy przemysłowej w miejscach o dobrej dostępności komunikacyjnej, zwłaszcza w okolicach obwodnicy, wpływa z jednej strony korzystnie na rozwój gospodarczy obszaru MOF Olsztyna, a z drugiej minimalizuje uciążliwość dla środowiska. Obecnie trwają prace nad wyborem wariantu północnej części obwodnicy Olsztyna, której budowa zmieni strukturę funkcjonalno-przestrzenną tej części MO.

7.1. Strategiczny kontekst przestrzeni

Poniższa Mapa 4. obrazuje kierunki rozwoju przestrzennego oraz wymiar przestrzenny opracowanych celów strategicznych. Jest to graficzna forma modelu funkcjonalno-przestrzennego MOF Olsztyna.

Mapa 4. Kierunki rozwoju przestrzennego oraz wymiar przestrzenny opracowanych celów strategicznych MOF Olsztyna

7.1.1. Zasady kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Olsztyna

W zakresie sieci osadniczej zaleca się:

- wzmacnianie znaczenia ośrodka rdzenia – Olsztyna,
- rozwój ośrodka wspomagającego Olsztyn – miasta Barczewa,
- rozwój gminnych ośrodków wiejskich: Dywity, Jonkowo, Stawiguda,
- rozwój pozostałych jednostek urbanistycznych w tym Purda i Gietrzwałd,
- przeciwdziałanie ekspansji terenów zabudowy poza zwarte jednostki osadnicze,
- kształtowanie zwartych ośrodków gminnych w odległości max. 2 km od centrum miejscowości,
- rozrost tkanki osadniczej w kierunkach dobrze skomunikowanych (do dróg publicznych i komunikacji zbiorowej),
- obejmowanie MPZP obszarów narażonych na silną antropopresję.

W zakresie sieci usług publicznych zaleca się:

- wzmacnianie usług wyższego rzędu (rozwój funkcji metropolitalnych Olsztyna, wysoka jakość usług ponadpodstawowych),
- zwiększanie dostępności oraz podnoszenie jakości i rozwój usług publicznych w strefie zewnętrznej MOF Olsztyna,
- współpracę gmin w zakresie tworzenia sieci usług dostosowanych do różnych grup odbiorców.

W zakresie strategicznych stref gospodarczych (obszary w bliskiej odległości od obwodnicy Olsztyna, tereny o funkcji przemysłowej w SUIKZP, Olsztyński Park Naukowo-Technologiczny, tereny poprzemysłowe możliwe do „odzyskania”) zaleca się:

- lokowanie większych przedsięwzięć gospodarczych na terenach dotychczas zainwestowanych, o podobnej strukturze funkcjonalnej,
- utworzenie wspólnego katalogu terenów inwestycyjnych na obszarze MOF Olsztyna,
- wzmacnianie aktywności gospodarczej podmiotów prowadzących działalność na obszarze MOF Olsztyna,
- wykorzystanie potencjału istniejących podmiotów naukowych i badawczo – rozwojowych.

W zakresie przestrzeni dla turystyki i rekreacji zaleca się:

- utworzenie spójnego systemu tras rowerowych,
- utworzenie sieci tras turystycznych (szlaków),
- rozwój turystyki wodnej,
- zapewnienie dobrej dostępności do obiektów sportowych oraz przestrzeni rekreacyjnych dla turystów i mieszkańców,
- podejmowanie działań w zakresie poszerzania oferty noclegowej i gastronomicznej, skierowanej do różnych grup odbiorców,
- przeciwdziałanie chaotycznej suburbanizacji, w szczególności nad jeziorami,
- utrzymywanie istniejących i kreowanie nowych terenów służących organizacji imprez masowych.

7.1.2. Warunki ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz krajobrazu

Rekomendacje w zakresie środowiska przyrodniczego:

- konieczność kształtowanie spójnej sieci powiązań przyrodniczych, umożliwiających stworzenie tzw. Zielonego Pierścienia, który obejmuje obszary prawnie chronione oraz sieć korytarzy ekologicznych,
- ochrona istniejących terenów zieleni, w tym zieleńców, parków i innych elementów tworzących sieć przyrodniczą,
- ochrona strefy żywicielskiej – terenów rolniczych,
- zachowanie terenów przeznaczonych pod kliny napowietrzające,
- zmniejszenie antropopresji na tereny cenne przyrodnicze, w szczególności przy brzegach jezior (obszar 200 m. od brzegu jako OSI)

Rekomendacje w zakresie środowiska kulturowego:

- ścisła współpraca władz, właścicieli oraz użytkowników obiektów zabytkowych z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- podejmowanie działań rewitalizacyjnych mających na celu przywracanie do życia zdegradowanych obszarów,
- utrzymanie i ochrona historycznych układów ruralistycznych,
- zamieszczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz decyzjach o warunkach zabudowy odpowiednich zaleceń dotyczących zasad ochrony zabytków,
- uwzględnianie zapisów programów opieki nad zabytkami w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- nawiązywanie w nowej architekturze budynków do tradycyjnej zabudowy warmińskiej.

Rekomendacje w zakresie krajobrazu:

- ochrona krajobrazu wiejskiego, w tym historycznych układów ruralistycznych.
- stworzenie spójnych wytycznych planistycznych wskazujących detale architektoniczne nawiązujące do tradycji architektury regionalnej
- ograniczanie niekontrolowanych procesów suburbanizacji wokół Olsztyna, które zaburzają ład przestrzenny i kompozycję obszaru MOF Olsztyna oraz przyczyniają się do zanikania granic pomiędzy miejscowościami.
- przeciwdziałanie nadmiernej presji mieszkańców, inwestorów dotycząca zmiany gruntów rolnych na budowlane
- odnalezienie unikatowości miejsca, stworzeni tzw. „produktu regionu”.
- podniesienie jakości estetyki przestrzeni publicznej, zwłaszcza w miejscowościach centralnych.
- uwzględnianie działań dotyczących ochrony krajobrazu w polityce przestrzennej i dokumentach planistycznych gmin.

7.1.3. Zasady i warunki ochrony komponentów środowiska

Rekomendacje w zakresie ochrony gleb:

- ochrona gleb o najwyższej przydatności dla produkcji rolnej przed zmianami sposobu ich użytkowania – w szczególności ochrona przed presją antropogeniczną, na terenach położonych najbliżej miasta rdzenia Olsztyna,
- ochrona wartości użytkowej gruntów – utrzymywanie zdolności produkcyjnej gruntów i zapobieganie ich degradacji,
- ochrona gleb hydrogeniczych

Rekomendacje w zakresie ochrony wód:

- zahamowanie szybkiego odpływu wód roztopowych, opadowych oraz utrzymanie właściwego poziomu retencji wód powierzchniowych (mała retencja); zarządzanie obiegiem wód deszczowych,
- poprawa stanu melioracji, zwłaszcza na terenach wiejskich,
- priorytetowa realizacja inwestycji infrastruktury sieciowej związanych z systemami sieci wodociągowej oraz oczyszczaniem ścieków,
- tworzenie stref ochronnych - buforowych wokół zbiorników wodnych np. w postaci nowych zadrzewień, zakrzewień i szuwarów,
- zrównoważone gospodarowanie obszarami w odległości ok. 200 metrów od brzegów jezior, zabezpieczające przed zmianą stosunków wodnych na obszarze MOF Olsztyna

Rekomendacje w zakresie ochrony powietrza:

- uwzględnienie w lokalnych dokumentach strategicznych działań prowadzących do poprawy stanu jakości powietrza atmosferycznego np. dotyczących ograniczenia zjawiska niskiej emisji,
- ograniczenie zabudowy we wskazanych w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej „klinach napowietrzających”, umożliwiający swobodny przepływ powietrza,
- promowanie alternatywnych form transportu dla samochodu.

Rekomendacje w zakresie ochrony bioróżnorodności:

- przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z monotypizacją krajobrazu, prowadzącą do stopniowego przekształcania siedlisk i składu gatunkowego obszaru,
- zachowanie w przestrzeni MOF Olsztyna naturalnych ekosystemów jako cennych obszarów ochrony różnorodności biologicznej,
- zrównoważone użytkowanie przestrzeni, w poszanowaniu dla potrzeb ochrony środowiska i zachowaniu zasobów przyrodniczych,
- przeciwdziałanie oraz podejmowanie działań kompensacyjnych w zakresie fragmentyzacji krajobrazu – przeciwdziałanie powstawaniu barier ekologicznych,
- uwzględnianie działań dotyczących zwiększania i ochrony bioróżnorodności w polityce przestrzennej i dokumentach planistycznych gmin,
- wspólne zarządzanie podmiotów i instytucji bioróżnorodnością na terenie MOF Olsztyna,

Rekomendacje w zakresie ochrony klimatu akustycznego:

- przygotowanie mapy hałasu MOF Olsztyna,
- podjęcie działań pozwalających na obniżenie poziomu hałasu komunikacyjnego: modernizacje i przebudowy dróg czy też budowy ekranów akustycznych,
- w przypadku projektowanej zabudowy (hałas przemysłowy) należy zachować taką odległość, by spełnione zostały normy hałasu i wibracji wskazane w przepisach odrębnych,

- w przypadku istniejącej zabudowy – promowanie rozwiązań technicznych, które zapewnią właściwe warunki akustyczne w obiekcie

7.1.4. Standardy dotyczące przestrzeni publicznych i dostępu do usług

Rekomendacje w zakresie przestrzeni publicznych:

- dążenie do różnorodności funkcjonalnej związanej głównie z usługami o charakterze gminnym i miejskim, tzw. „mixed-use”,
- w planowaniu terenów mieszkaniowych, usługowych i innych należy zapewnić ochronę ogólnodostępnych miejsc i możliwości tworzenia nowych przestrzeni publicznych,
- rozbudowa powiązań komunikacyjnych (pieszych i kołowych) zapewniających dostępność zlokalizowanego tam programu usług oraz powiązań z obszarami sąsiednimi,
- obowiązek poszanowania krajobrazu kulturowego podczas tworzenia nowych przestrzeni publicznych, czy przebudowy istniejących,
- tworzenie przestrzeni publicznych dostępnych dla każdej grupy wiekowej oraz osób niepełnosprawnych.

Rekomendacje w zakresie dostępu do usług:

- w ramach lokalnych centrów miejscowości gminnych należy dążyć do sytuowania obiektów usług o charakterze podstawowym, takich, jak: handel detaliczny, piekarnie, drogerie, gastronomia, usługi rzemieślnicze,
- zapewnienie dobrego dostępu do usług oświaty,
- ulepszanie istniejących placówek świadczących usługi medyczne, a także tworzenie nowych
- wzmacnianie znaczenia istniejących (gminnych i lokalnych) i tworzenie nowych ośrodków kulturalnych,
- ochrona istniejących i powstawanie nowych terenów sportu i rekreacji.

7.1.5. Standardy dotyczące systemu transportowego

Rekomendacje dotyczące transportu zbiorowego:

- kluczowa rola współpracy międzygminnej w tworzeniu transportu zbiorowego na terenie MOF Olsztyna,
- wdrażanie wygodnych rozwiązań komunikacyjnych takich jak np. wspólny bilet dla MOF Olsztyna czy tworzenie większej liczby buspasów,
- tworzenie węzłów przesiadkowych,
- dostosowanie transportu zbiorowego i jego infrastruktury do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Rekomendacje dotyczące transportu indywidualnego:

- sprzyjanie zrównoważonej mobilności oraz zapewnieniu wysokiej jakości przestrzeni i warunków przemieszczania się według gradacji – pieszo, rowerem, samochodem,
- wdrażanie rozwiązań w planowaniu przestrzeni ulicznej, aby zapewniały one komfort i bezpieczeństwo wszystkim jej użytkownikom,

- podnoszenie atrakcyjności przemieszczania się pieszo,
- tworzenie spójnej sieci ścieżek rowerowych,
- promowanie wśród kierowców korzystania z parkingów P+R.

7.2. Obszary strategicznej interwencji

W Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz konsekwentnie w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego nie wskazano obszarów strategicznych dotyczących miast wojewódzkich. Ponadto gminy graniczące z Olsztynem nie są zaliczane ani do OSI Miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze, ani do gmin podlegających marginalizacji społeczno-ekonomicznej. MOF Olsztyna, podobnie jak pozostałe części województwa warmińsko-mazurskiego, należy do OSI Polska Wschodnia.

7.2.1. OSI wyróżnione w dokumentach krajowych i Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030

W dokumencie Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego, wyróżniono trzy obszary strategicznej interwencji, w których uwzględniono określone gminy miejskiego obszaru funkcjonalnego Olsztyna. Wskazano oczekiwane efekty interwencji, które poniżej zastąpiono celami operacyjnymi założonymi do realizacji w ramach Strategii MOF Olsztyna. Przyjęto założenie, że OSI MOF Olsztyna pokrywa się w większości ze wskazanymi w dokumencie wojewódzkim oczekiwanymi efektami, natomiast w pozostałych dwóch OSI tylko w zakresie spójnym z oczekiwaniami interesariuszy omawiającymi rozwój MOF Olsztyna jako całości. Konkretnie cele operacyjne odpowiadają przewidzianym do realizacji kierunkom działań.

OSI Tygrys warmińsko-mazurski stanowi w większości analizowanych wskaźników ponad 60% danego zjawiska w całym województwie. Wyjątkiem jest udział w wykorzystaniu środków z UE (nieco poniżej 50%). Jest to również obszar dynamicznych zmian w zakresie przedsiębiorczości, wzrostu zamożności gmin. Podkreślenia wymaga nieznaczny spadek potencjału ludnościowego oraz zmniejszenie liczby spółek z udziałem zagranicznym. W zakresie MOF Olsztyna OSI pokrywa się ze wszystkimi gminami.

Tabela 1. OSI Tygrys warmińsko-mazurski

Cel strategiczny Strategii województwa	Cele operacyjne Strategii MOF Olsztyna	Oczekiwana zmiana przestrzenna
Kompetencje przyszłości	3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji	Zapobieganie wymywaniu mieszkańców z województwa
Inteligentna produktywność	2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne 3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji	Wzrost powiązań funkcjonalnych wewnątrz obszaru Rozszerzanie oddziaływania na obszary sąsiednie
Kreatywna aktywność	2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne	-
Mocne fundamenty	1.1. Efektywność energetyczna 1.2. Sprawne systemy gospodarki komunalnej 2.2. Dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne	Spójność

OSI MOF Olsztyna, to zdecydowanie najsilniejszy gospodarczo obszar strategicznej interwencji. Tu zlokalizowane są najzamożniejsze gminy w województwie. MOF Olsztyna jest również atrakcyjnym miejscem prowadzenia działalności gospodarczej. Tu występuje również najwyższe nasycenie organizacjami społecznymi. W zakresie MOF Olsztyna OSI pokrywa się ze wszystkimi gminami.

Tabela 2. OSI MOF Olsztyna

Cel strategiczny Strategii województwa	Cele operacyjne Strategii MOF Olsztyna	Oczekiwana zmiana przestrzenna
Kompetencje przyszłości	2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne 2.4. Rozwój dostępu do sieci szerokopasmowej 3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji 3.3. Działania w kierunku wzrostu produktywności	Regionalne funkcje edukacyjne i wzmocnienia zasobów pracy Zapobieganie emigracji mieszkańców z województwa poprzez konkurencyjną ofertę edukacyjną Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (edukacyjne i usługi społeczne)
Inteligentna produktywność	1.3. Adaptacja do zmian klimatu 2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne 2.4. Rozwój dostępu do sieci szerokopasmowej 3.1. Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego 3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji 3.3. Działania w kierunku wzrostu produktywności	Rozwój powiązań funkcjonalnych w ramach MOF i z pozostałymi gminami powiatu olsztyńskiego Zapobieganie emigracji mieszkańców z województwa poprzez konkurencyjną ofertę pracy
Kreatywna aktywność	1.4 Środowisko przyrodnicze 1.5. Środowisko kulturowe 2.5. Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca dziedzictwo kulturowe 3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji 3.4. Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej 3.5. Ożywienie sektora kreatywnego	Zacieśnianie współpracy w ramach MOF Rozwój powiązań funkcjonalnych w ramach MOF i z pozostałymi gminami powiatu olsztyńskiego
Mocne fundamenty	1.3. Adaptacja do zmian klimatu 2.2. Dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne 2.3. Zrównoważona mobilność	Wzrost wewnętrznej spójności komunikacyjnej MOF Poprawa połączeń z portem lotniczym Olsztyn-Mazury

OSI Miasta CITTASLOW w porównaniu z innymi OSI charakteryzuje jeden z większych ubytków ludności oraz spótek z udziałem zagranicznym, a także niewielki wzrost zamożności. Wzrost liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców jest najniższy wśród wszystkich wyodrębnionych obszarów. Jednocześnie odnotować należy znaczący wzrost liczby miejsc pracy na 1000 mieszkańców oraz wzrost liczby organizacji społecznych na 1000 mieszkańców. W zakresie MOF Olsztyna OSI pokrywa się z gminą Barczewo.

Tabela 3. OSI Miasta CITTASLOW

Cel strategiczny Strategii województwa	Cele operacyjne Strategii MOF Olsztyna	Oczekiwana zmiana przestrzenna
Kompetencje przyszłości	3.1. Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego 3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji 3.4. Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej	Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (edukacyjne i usługi społeczne)
Inteligentna produktywność	1.5. Środowisko kulturowe 2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne 2.5. Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca dziedzictwo kulturowe	Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (warunki dla prowadzenia biznesu)
Kreatywna aktywność	3.4. Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej	Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (kultura, opieka medyczna)
Mocne fundamenty	1.1. Efektywność energetyczna 1.2. Sprawne systemy gospodarki komunalnej	Dobrze rozwinięte połączenia komunikacyjna miast i ich najbliższego otoczenia

7.2.2. Obszary strategicznej interwencji wewnątrz MOF Olsztyna

W ramach prac nad *Modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Olsztyna* zidentyfikowano cztery Obszary Strategicznej Interwencji, na których ukierunkowywać powinno się wspólne działania oddziałujące na strukturę funkcjonalno-przestrzenną MOF Olsztyna:

- OSI Infrastrukturalny pierścień – służące zrównoważonemu rozwojowi obszaru wokół obwodnicy,
- OSI Pasy zieleni (Zielony pierścień) – służące zachowaniu powiązań przyrodniczych i ochronie walorów krajobrazowych,
- OSI Jeziora - służące ochronie linii brzegowej jezior,
- OSI Przestrzeń mobilności – służące możliwości zapewnienia zrównoważonego transportu m.in. obszary w bliskiej odległości od tras komunikacji zbiorowej, ścieżek rowerowych.

W przypadku MOF Olsztyna, zidentyfikowane OSI są zarówno „obszarami rozwojowymi” jak i „problemowymi”. Z jednej strony koncentrują się na wykorzystaniu istniejącego potencjału, z drugiej strony wskazują na konieczność niwelowania zidentyfikowanych w diagnozie problemów. Warto przy tym zaznaczyć, że wszystkie z nich są niezwykle ważne dla dalszego zrównoważonego rozwoju obszaru MOF Olsztyna.

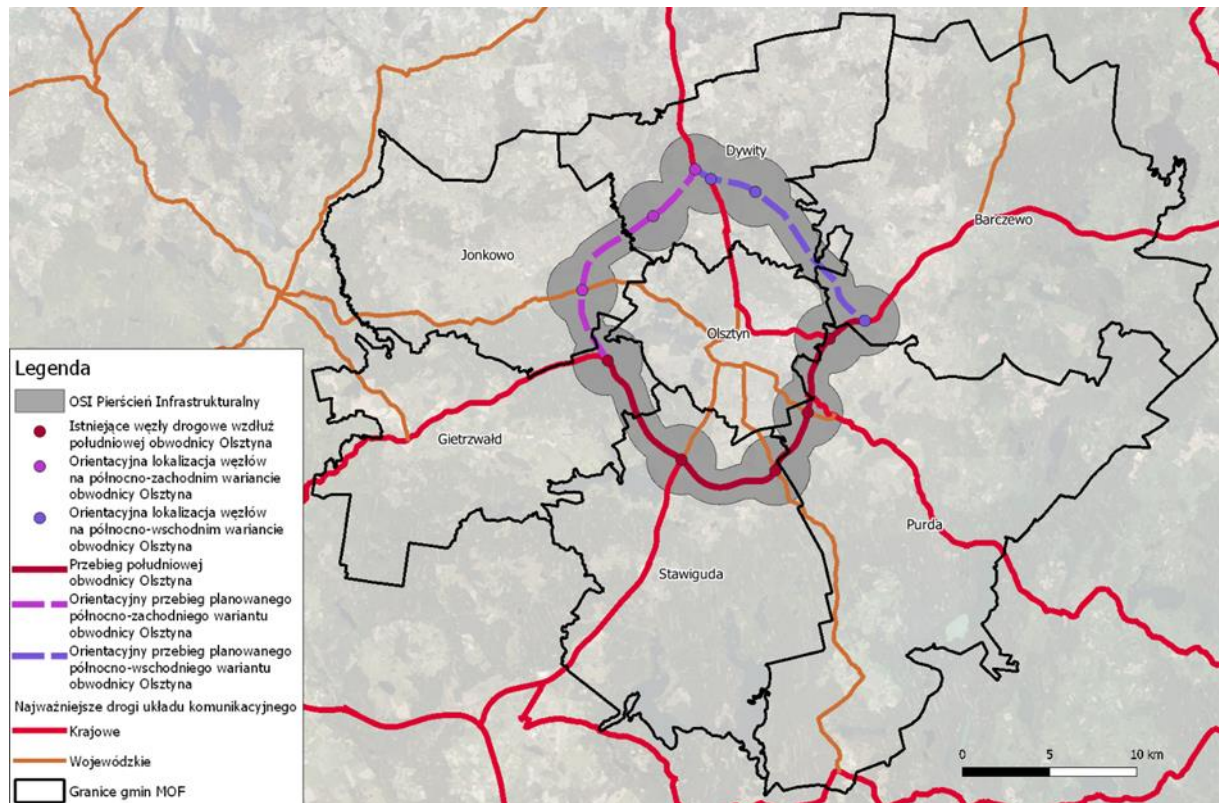
OSI Infrastrukturalny pierścień

Obszar Strategicznej Interwencji Infrastrukturalny Pierścień skupia się na istniejącej południowej obwodnicy Olsztyna oraz planowanych wariantach północnej obwodnicy (Mapa 5). Najbardziej korzystnym stanem docelowym z punktu widzenia komunikacyjnego byłoby stworzenie zarówno północno-wschodniego jak i północno-zachodniego wariantu obwodnicy. Warto jednak zaznaczyć, że realizacja tylko jednego z wariantów znacznie usprawni ruch przez MOF Olsztyna na trasie północ-południe oraz pozwoli na odciążenie komunikacyjne rdzenia. Obszary w bliskiej odległości od obwodnicy, a w szczególności od punktów węzłowych mają szczególny potencjał do rozwoju gospodarczego terenu MOF Olsztyna. Jest to teren bardzo atrakcyjny z punktu widzenia inwestycyjnego. Proponuje się, aby wzdłuż istniejących oraz planowanych odcinków obwodnicy powstały swego rodzaju strefy, w których koncentrowałby się obiekty o funkcji przemysłowej, magazynowo - składowej, centra logistyczne i inne usługi uciążliwe. Natomiast obszary o funkcji mieszkaniowej powinny być oddalone od tego rodzaju stref na odległość, która zapewni brak uciążliwych efektów wynikających z działalności uciążliwych podmiotów gospodarczych oraz zwiększonego ruchu komunikacyjnego. Odpowiednie wykorzystanie istniejącego potencjału tego terenu może w znacznym stopniu przyczynić się do rozwoju gospodarczego i zwiększenia atrakcyjności obszaru – zarówno dla inwestorów jak i potencjalnych mieszkańców.

Propozycja delimitacji przestrzennej:

- 1000 metrów od południowej obwodnicy i planowanych wariantów północnej obwodnicy Olsztyna,
- 2000 metrów od głównych węzłów wzdłuż istniejącej południowej i wzdłuż planowanych wariantów północnej obwodnicy Olsztyna.

Mapa 5. OSI Infrastrukturalny pierścien (rysunek poglądowy)

Źródło: opracowanie „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Olsztyna”, UTILA, lipiec 2021

OSI Pasy zieleni (Zielony pierścien)

Kluczowym elementem OSI jest stworzenie tzw. zielonego pierścienia Olsztyna, czyli pozostawienie terenów z ograniczoną zabudową na obszarach otaczających granicę miasta. Obszar Strategicznej Interwencji Pasy Zieleni koncentruje się na terenach niezurbanizowanych o różnych funkcjach m.in.: terenach leśnych, parkowych, łąkach i pastwiskach, polach uprawnych, wodach powierzchniowych. Zwrócona została również uwaga na przestrzenie, których utrzymanie jest niezbędne dla powstawania klinów napowietrzających (Mapa 6).

Wyznaczenie tego terenu ma na celu kształtowanie ładu przestrzennego na obszarze MOF Olsztyna, ograniczającego niekontrolowany rozwój zabudowy oraz wpływającego na wysoką jakość życia mieszkańców.

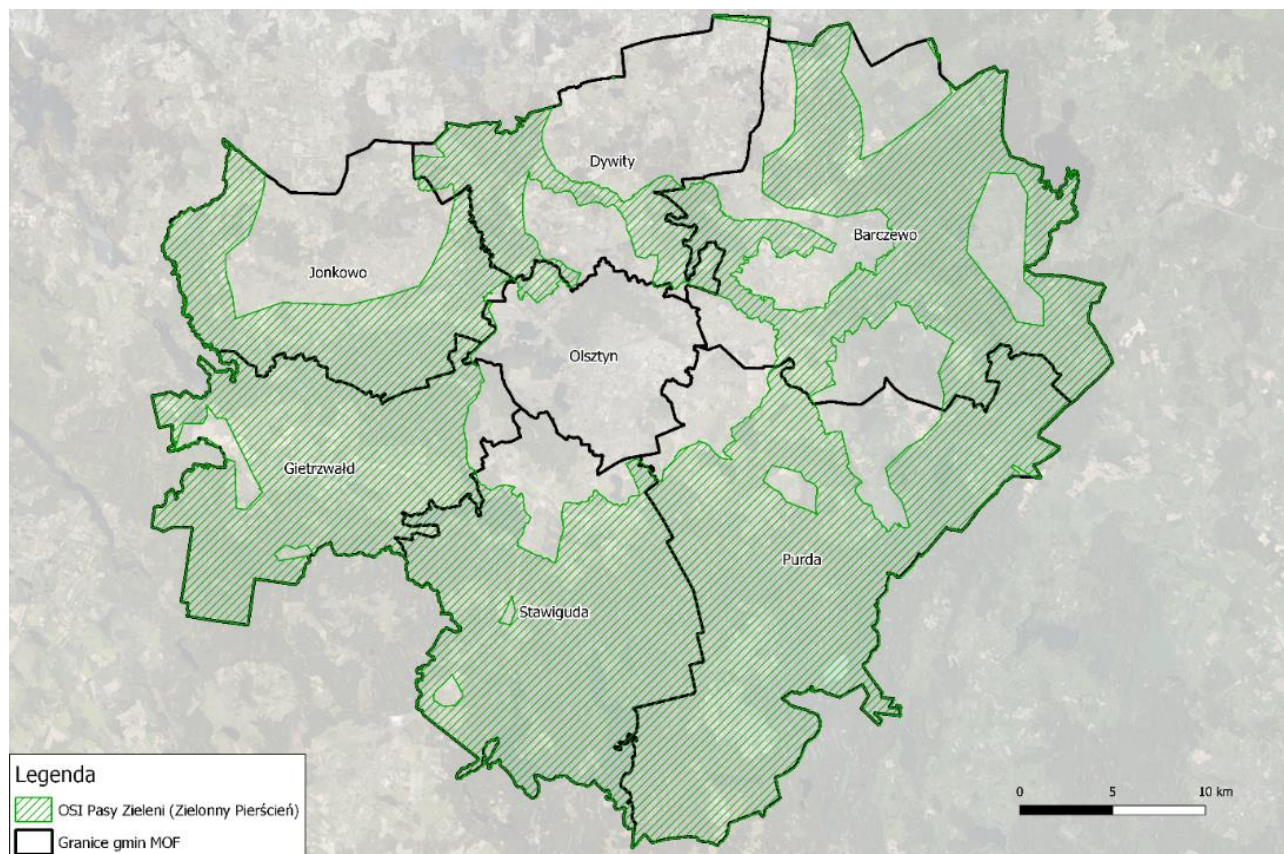
Należy jednak zaznaczyć, że obszar OSI Pasy zieleni powinny tworzyć również inne, niezaznaczone na mapie, tereny zielone na terenie MOF Olsztyna, których funkcjonowanie jest ważne dla ciągłości systemu przyrodniczego.

Działania prowadzone na terenie OSI powinny skupiać się na zapobieganiu defragmentacji systemów przyrodniczych oraz przerywania sieci powiązań ekologicznych. Warto zaznaczyć, że ciągi zieleni, będące aktywne biologicznie, o szerokości od 200 do 500 m mogą aktywnie pełnić swoją rolę w procesie absorpcji zanieczyszczeń szkodliwych dla zdrowia człowieka.

Propozycja delimitacji przestrzennej:

- Tereny zielone na terenie MOF Olsztyna, w tym korytarze ekologiczne wskazane przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska (dostępne m.in. przez Geoserwis GDOŚ) oraz wybrane, tereny prawnie chronione tworzące spójną sieć powiązań przyrodniczych.

Mapa 6. OSI Pasy zieleni - zielony pierścień (rysunek poglądowy)

Źródło: opracowanie „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Olsztyna”, UTILA, lipiec 2021

OSI Jeziora

Obszar Strategicznej Interwencji Jeziora skupia się na naturalnych śródlądowych zbiornikach wodnych, których występowanie uwarunkowane jest istnieniem misy jeziornej, w której mogą się gromadzić wody powierzchniowe, oraz którego zasilanie przewyższa straty wody wskutek parowania lub odpływu.

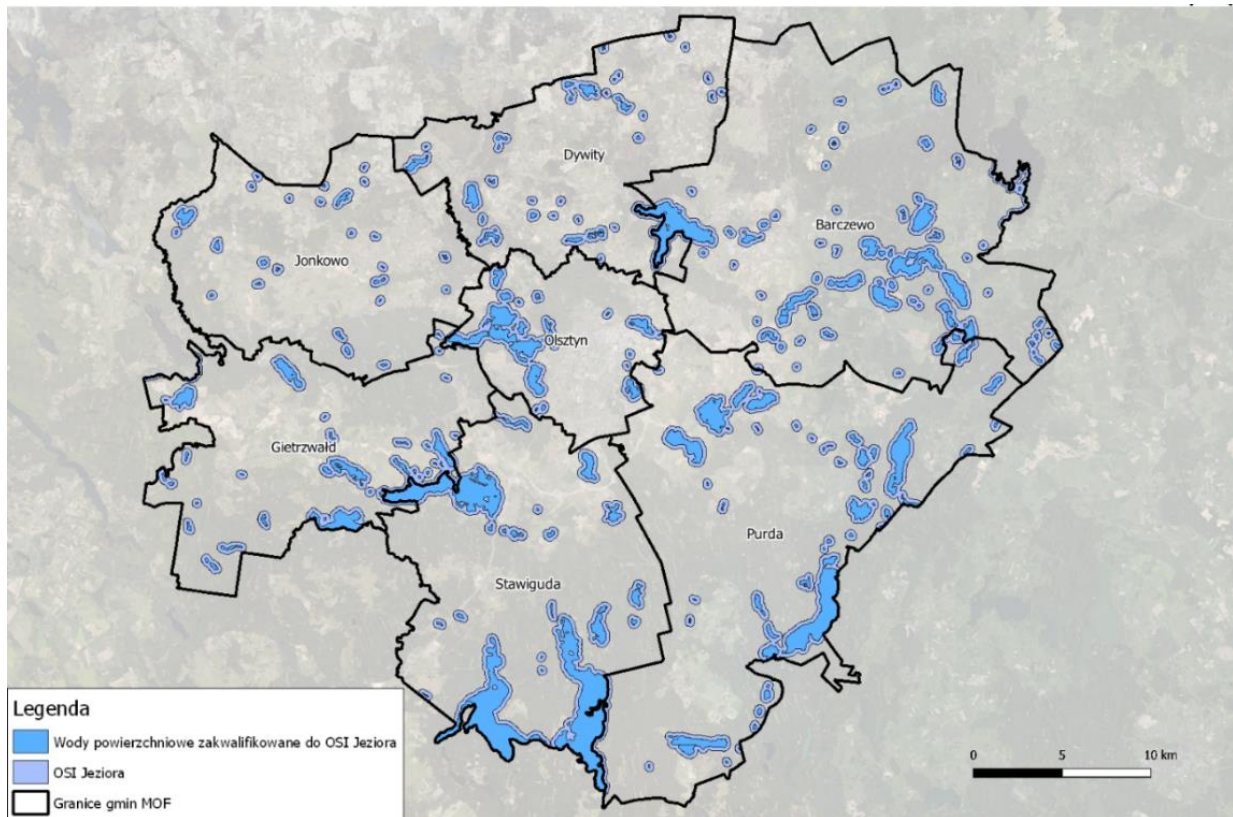
Obecnie na terenach przyjeziornych MOF Olsztyna widoczna jest presja antropogeniczna, w wyniku której przekształcany jest krajobraz, zmianom ulegają również stosunki przyrodnicze. Na skutek rozrastania się zabudowy w bliskim sąsiedztwie jezior dostęp do ich brzegów zmniejsza się.

W kontekście zachowania korytarzy ekologicznych, w których skład wchodzi jeziora, bardzo istotne jest ograniczenie możliwości tworzenia barier uniemożliwiających zwierzętom dotarcie do zbiornika wodnego. Warto przy tym zaznaczyć, że jeziora są jednymi z najważniejszych elementów umożliwiających kształtowanie i utrzymywanie różnorodności biologicznej na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna. Bardzo ważna jest więc ochrona przed nadmiernym przekształcaniem ich brzegów, w szczególności dotyczy to jezior większych pełniących ważne funkcje m.in. przyrodnicze, turystyczne. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią, pozwalające na zachowanie istniejących walorów przyrodniczo – krajobrazowych powinno się skupiać w obrębie samego jeziora, jego brzegów, jak i strefy buforowej ok. 200 metrów od niego (Mapa 7).

Propozycja delimitacji przestrzennej:

- 200 metrów od zbiorników wód powierzchniowych o powierzchni powyżej 1 hektara.

Mapa 7. OSI Jeziora (rysunek poglądowy)

Źródło: opracowanie „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Olsztyna”, UTILA, lipiec 2021

OSI Przestrzenie mobilności

Obszar Strategicznej Interwencji Przestrzenie Mobilności koncentruje się na obszarach komunikacyjnych. Ich istotność oparta została na gradacji - pieszo, rowerem, transportem zbiorowym, samochodem (Mapa 8). Dalsze kształtowanie mobilności na terenie MOF powinno być spójne z istniejącą infrastrukturą, ale jednocześnie skupiać się na poszerzanie zasięgów infrastruktury i transportu zbiorowego. Konieczny jest rozwój połączeń publicznego transportu zbiorowego w sposób zintegrowany, dopasowany do potrzeb użytkowników. W tym celu istotna jest dalsza współpraca interesariuszy w organizowaniu i zarządzaniu systemem transportowym. Warto zaznaczyć, że na Mapie 8 zaznaczone zostały istniejące „przestrzenie mobilności” – bardzo istotne jest jednak, aby zwiększać ich zasięg.

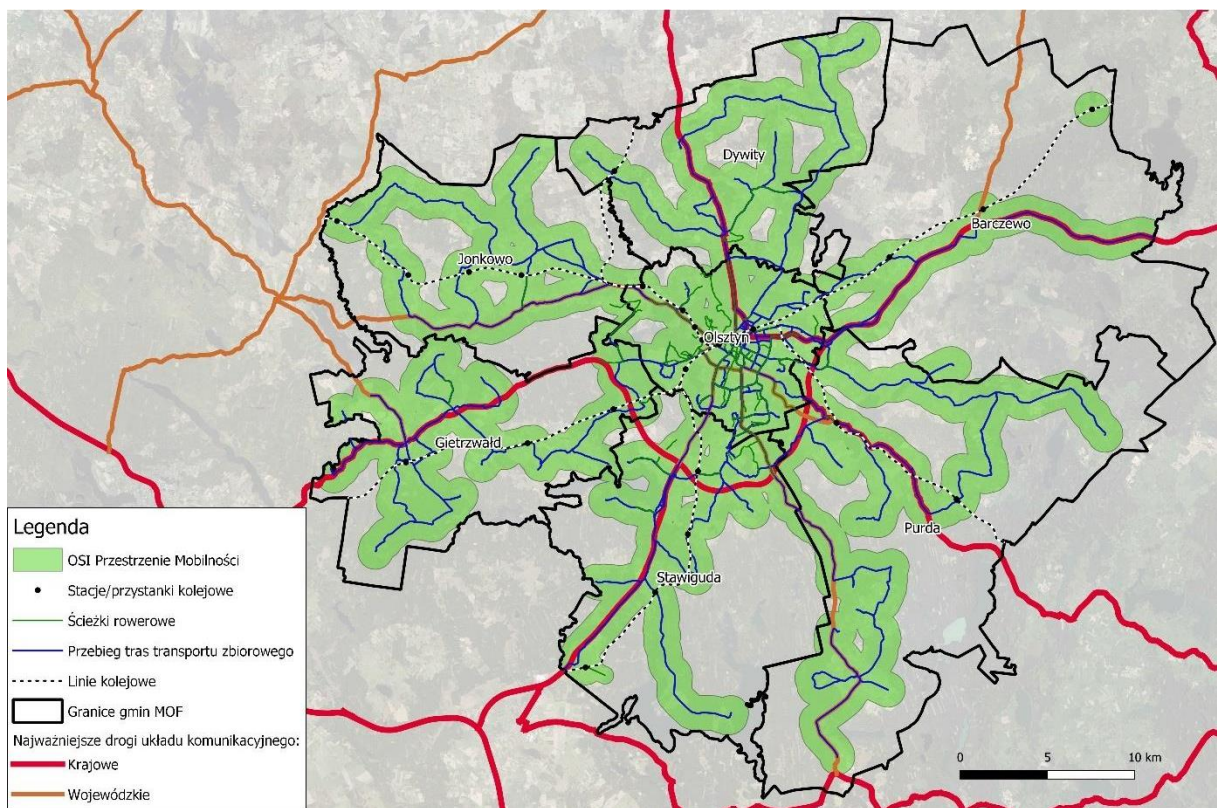
Warto również pamiętać, że transport indywidualny powinien sprzyjać zrównoważonej mobilności. Jednym z działań, które należy podjąć na obszarze OSI Przestrzenie Mobilności jest wzmacnianie bezpieczeństwa, zarówno dla użytkowników dróg pieszych i rowerowych, jak i transportu samochodowego i zbiorowego.

Propozycja delimitacji przestrzennej:

- 1000 metrów od przebiegu transportu autobusowego bądź tramwajowego,
- 1000 metrów od stacji lub przystanku kolejowego,
- 500 metrów od ścieżek rowerowych.

Dla przestrzeni mobilności kluczowe są także ciągi piesze, jednakże ze względu na skalę opracowania nie są one uwzględnione na Mapie 8.

Mapa 8. OSI Przestrzeń mobilności (rysunek poglądowy)

Źródło: opracowanie „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Olsztyna”, UTILA, lipiec 2021

8. Rezultaty działań

Efekty działań wpisujących się w cele strategiczne i operacyjne Strategii MOF Olsztyna mają doprowadzić do osiągnięcia zakładanych rezultatów wykazanych w ramach tendencji wzrostowej, spadkowej lub constans. Efekty działań są definiowane wskaźnikami kontekstowymi, pozycjonujących MOF Olsztyna na tle regionu i Polski. Źródłem danych powinny być instytucje publiczne – Główny Urząd Statystyczny i in. Poniżej zaprezentowano wskaźniki z wartością bazową, opisujące tendencje oczekiwane do 2030 oraz w dalszej perspektywie.

Tabela 4. Rezultaty działań - wskaźniki kontekstowe

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Wskaźniki	Wartość bazowa (2019)	Jednostka miary	Tendencja do 2030+
1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych	1.1. Efektywność energetyczna	Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych – pyłowych	90	t	↘
		Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych – gazowych	401 671	t	↘
	1.2. Sprawne systemy gospodarki komunalnej	Ludność w % ogółu ludności korzystająca z instalacji wodociągowej	98,2	%	↗
		Ludność w % ogółu ludności korzystająca z instalacji kanalizacyjnej	90,8	%	↗
		Ludność w % ogółu ludności korzystająca z instalacji gazowej	63,8	%	↗
		Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	213 223	osób	↗
		Odpady komunalne zebrane	84 712	t	↗
		Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych – oczyszczalnie przydomowe	800	m3	↗
	1.3. Adaptacja do zmian klimatu	Wydatki budżetów gmin w dziale gospodarka komunalna i ochrona środowiska	8,3%	%	↗
	1.4. Środowisko przyrodnicze	Powierzchnia lasów ogółem	62 426	ha	→/↗
		Lesistość	43%	%	→/↗
	1.5. Środowisko kulturowe	Wydatki budżetów gmin w dziale kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego	1,8%	%	↗
		Czytelnicy w bibliotekach publicznych	195 417	osób	↗
		Instytucje kultury	15	sztuk	↗
	2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego	2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne	Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem	22	%
Dochody budżetów gmin według działu dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej			35,4	%	↗
2.2. Dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne		Wydatki budżetów gmin w dziale transport i łączność	17	%	↗

	2.3. Zrównoważona mobilność	Dochody budżetów gmin według działu transport i łączność	6,1	%	↗
		Długość ścieżek rowerowych	123,3	km	↗
	2.4. Rozwój dostępu do sieci szerokopasmowej	Liczba inwestycji w sieć szerokopasmowego internetu, interwencja krajowa	1 517	sztuk	↗
		2.5. Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca dziedzictwo kulturowe	Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	4,1	%
Mieszkania oddane do użytkowania ogółem	1 670		sztuk	↗	
3. Nowoczesne usługi rozwojowe	3.1. Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego	Udział osób korzystających z internetu w kontaktach z administracją publiczną	31,48	%	↗
		Liczba realizowanych projektów w zakresie e-usług	13	sztuk	→/↗
	3.2. Wsparcie na rzecz wysokich kwalifikacji	Liczba studentów w roku akademickim	19 605	osób	→/↗
		Liczba szkół ponadpodstawowych branżowych I stopnia (łącznie z ZSZ)	11	sztuk	→/↗
		Liczba szkół ponadpodstawowych (licea ogólnokształcące)	35	sztuk	→/↗
		Liczba szkół ponadpodstawowych (technika i szkoły artystyczne)	13	sztuk	→/↗
		Dzieci przebywające w żłobkach lub klubach dziecięcych	2 046	osób	→/↗
		Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	9 645	osób	→/↗
	3.3. Działania w kierunku wzrostu produktywności	Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON ogółem	31 153	sztuk	↗
		Osoby pracujące	75 323	osób	↗
	3.4. Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej	Porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	4,7	sztuk	↗
		Osoby przypadające na 1 przychodnię	1 183	osób	↘
		Kluby sportowe – osoby ćwiczące	34 259	osób	↗
	3.5. Ożywienie sektora kreatywnego	Liczba imprez	1 211	sztuk	↗
		Liczba uczestników imprez	186 609	osób	↗

W zakresie przestrzeni oczekiwane rezultaty, przeanalizowane w dokumencie Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna – lipiec 2021 r., kształtują się w następujący sposób:

- ochrona i utrzymanie niezabudowanych terenów otwartych oraz istniejącego systemu terenów aktywnych przyrodniczo (lasów, jezior, dolin rzecznych) oraz terenów żywicielskich (uprawy rolne),
- dążenie do zwartości zabudowy,
- spójny rozwój terenów wokół obwodnicy, pozwalający na prowadzenie zrównoważonej polityki transportowej,
- spójny, zintegrowany rozwój komunikacji zbiorowej.

Wskaźniki dotyczące poszczególnych projektów (wskaźniki produktu i rezultatu) realizowanych ze środków FEWiM i FEPW obrazują poniższe tabele:

Tabela 5 Wskaźniki produktu i rezultatu dla działań ZIT

Wskaźniki produktu	Wartość	Wskaźniki rezultatu	Wartość
FEWiM			
Ekomobilny MOF			
Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego	400	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	148 272 os.
Wspierana infrastruktura rowerowa	13 km	Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej	33 600 os.
Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	1 szt.	Szacowana emisja gazów cieplarnianych ²	5 893 t/rok
Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	23 805 os.		
Długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii autobusowych	20 km		
Komunalny MOF			
Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków	2,9 km	Ludność przyłączona do ulepszonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	10 400 os.
Liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych	1	Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia	570 os.
Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	1 szt.		
Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	15 319 os.		
Wydajność nowo wybudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków	7555 RLM		
Edukacyjny MOF			
Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących	11000 os.	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	10 000 os.

² Wartość wskaźnika (docelową na 2029 r.) należy traktować indykatywnie.

kształcenie ogólne objętych wsparciem			
Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	101 szt.		
Społeczny MOF			
Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie (CS4.k)	370 os.	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej (CS4.k)	90 szt.
Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej (CS 4.l)	600 os.	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu (CS 4.l)	1
FEWP			
Zrównoważona mobilność na terenie Olsztyna			
Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego	2880	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	444 816
Miasta z nowymi lub zmodernizowanymi cyfrowymi systemami transportu miejskiego	1	Szacowana emisja gazów cieplarnianych ³	5 893 t/rok

Informacje na temat sposobu monitorowania wskaźników znajdują się w części pt. *Monitoring i ewaluacja*.

³ Wartość wskaźnika (docelową na 2029 r.) należy traktować indykatywnie.

9. Zgodność celów Strategii MOF Olsztyna z dokumentami wyższego rzędu

9.1. Matryca zgodności ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

		Cel główny: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym i terytorialnym											
		Cel 1 - trwały wzrost gospodarczy oparty na dotychczasowych i nowych przewagach					Cel 2. Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony		Cel 3 Skuteczne państwo i instytucje gospodarcze służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu				
		Obszar 1 - Reindustrializacja	Obszar 2- Rozwój innowacyjnych firm	Obszar 3 - Małe i średnie przedsiębiorstwa	Obszar 4 - Kapitał dla rozwoju	Obszar 5 - Ekspansja zagraniczna	Obszar 1 - Spójność społeczna	Obszar 2 - Rozwój zrównoważony terytorialnie	Obszar 1 - Prawo w służbie obywatela i gospodarki	Obszar 2 - Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozpowiem	Obszar 3 - E-państwo	Obszar 4 - Finanse publiczne	Obszar 5 - Efektywność wykorzystania środków UE
Cele strategiczne	Cele operacyjne												
1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych	1.1. Efektywność energetyczna												
	1.2. Sprawne systemy gospodarki komunalnej												
	1.3. Adaptacja do zmian klimatu												
	1.4. Środowisko przyrodnicze												
	1.5. Środowisko kulturowe												
2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego	2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne												
	2.2. Dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne												
	2.3. Zrównoważona mobilność												
	2.4. Rozwój dostępu do sieci szerokopasmowej												
	2.5. Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca dziedzictwo kulturowe												
3. Nowoczesne usługi rozwojowe	3.1. Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego												
	3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji												
	3.3. Działania w kierunku wzrostu produktywności												
	3.4. Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej												
	3.5. Ożywienie sektora kreatywnego												

9.2. Matryca zgodności z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym					Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych			Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie			
		1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo - wschodnia Polska oraz zagrożone marginalizacją	1.2 Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich - tracących funkcje społeczno-gospodarcze	1.3 Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska	1.4 Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych	1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	2.2 Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym	2.3 Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach	3.1 Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem	3.2 Wzmacnianie i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadlokalnym	3.3 Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych	3.4 Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej
1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych	1.1. Efektywność energetyczna												
	1.2. Sprawne systemy gospodarki komunalnej												
	1.3. Adaptacja do zmian klimatu												
	1.4. Środowisko przyrodnicze												
	1.5. Środowisko kulturowe												
2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego	2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne												
	2.2. Dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne												
	2.3. Zrównoważona mobilność												
	2.4. Rozwój dostępu do sieci szerokopasmowej												
	2.5. Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca dziedzictwo kulturowe												
3. Nowoczesne usługi rozwojowe	3.1. Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego												
	3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji												
	3.3. Działania w kierunku wzrostu produktywności												
	3.4. Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej												
	3.5. Ożywienie sektora kreatywnego												

9.3. Matryca zgodności ze strategią Warmińsko-Mazurskie 2030

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kompetencje przyszłość			Inteligentna produktywność			Kreatywna aktywność			Mocne fundamenty		
		Użyteczne kwalifikacje i kompetencje	Nowoczesne usługi	Profesjonalne organizacje	Satysfakcjonująca praca	Inteligentna specjalizacja	Wysoka konkurencyjność	Inspirująca twórczość	Efektywna współpraca	Ukształtowana tożsamość	Silny kapitał społeczny	Optymalna infrastruktura rozwoju	Wyjątkowe środowisko przyrodnicze
1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych	1.1. Efektywność energetyczna												
	1.2. Sprawne systemy gospodarki komunalnej												
	1.3. Adaptacja do zmian klimatu												
	1.4. Środowisko przyrodnicze												
	1.5. Środowisko kulturowe												
2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego	2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne												
	2.2. Dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne												
	2.3. Zrównoważona mobilność												
	2.4. Rozwój dostępu do sieci szerokopasmowej												
	2.5. Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca dziedzictwo kulturowe												
3. Nowoczesne usługi rozwojowe	3.1. Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego												
	3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji												
	3.3. Działania w kierunku wzrostu produktywności												
	3.4. Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej												
	3.5. Ożywienie sektora kreatywnego												

9.4. Matryca zgodności z Umową Partnerstwa na lata 2021-2027

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Cel 1 Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa		Cel 2 Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa							Cel 3 Lepiej połączona Europa				Cel 4 Europa o silnym wymiarze społecznym				Cel 5 Europa bliżej obywateli	Cel 6 umożliwienie transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu		
		Wzrost znaczenia badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	Wzmacnianie potencjału przedsiębiorstw i administracji publicznej na rzecz nowoczesnej gospodarki	Efektywność energetyczna	Wsparcie produkcji energii z odnawialnych źródeł	Wsparcie infrastruktury energetycznej i inteligentnych rozwiązań	Przystosowanie do zmian klimatu	Zrównoważona gospodarka wodna i ściekowa	Gospodarka odpadami i efektywne wykorzystanie zasobów	Ochrona dziedzictwa przyrodniczego różnorodności biologicznej	Transport niskoemisyjny i mobilność miejska	Rozwój lądowej infrastruktury transportowej w ramach sieci TEN-T oraz poza nią	Poprawa dostępności transportowej regionów	Przyspieszone wprowadzanie rozwiązań cyfrowych do polskiego systemu transportowego	Sieci szerokopasmowe	Rynek pracy, zasoby ludzkie	Edukacja i kompetencje	Włączenie i integracja społeczna	Ochrona zdrowia	Kultura i turystyka		
1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiska	1.1 Efektywność energetyczna																					
	1.2 Sprawne systemy gospodarki komunalnej																					
	1.3 Adaptacja do zmian klimatu																					
	1.4 Środowisko przyrodnicze																					
	1.5 Środowisko kulturowe																					
2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego	2.1 Przyjazne środowisko inwestycyjne																					
	2.2 Dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne																					
	2.3 Zrównoważona mobilność																					
	2.4 Rozwój dostępu do sieci szerokopasmowej																					
	2.5 Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca dziedzictwo kulturowe																					
3. Nowoczesne usługi rozwojowe	3.1 Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego																					
	3.2 Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji																					
	3.3 Działania w kierunku wzrostu produktywności																					
	3.4 Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej																					
	3.5 Ożywienie sektora kreatywnego																					

9.5. Matryca zgodności z FEWiM na lata 2021-2027

Cele strategiczne		Cele operacyjne		2.1 GOSPODARKA	2.2 ŚRODOWISKO	2.3 MOBILNOŚĆ MIEJSKA	2.4 MOBILNOŚĆ REGIONALNA	2.5 EDUKACJA I KOMPETENCJE EFRR	2.6 Edukacja i kompetencje EFS+	2.7 RYNEK PRACY	2.8 WŁĄCZENIE I INTEGRACJA EFRR	2.9 WŁĄCZENIE I INTEGRACJA EFS+	2.10 ZDROWIE	2.11 TURYSTYKA I KULTURA	2.12 ROZWOJ OBSZARÓW W MIEJSKICH
1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiska	1.1 Efektywność energetyczna	2.1.1 Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	2.2.1 Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych												
	1.2 Sprawne systemy gospodarki komunalnej	2.1.2 Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych	2.2.2 Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z Dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju												
	1.3 Adaptacja do zmian klimatu	2.1.3 Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	2.2.3 Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z skutkami żywiołowymi i katastrofami, a także odporność, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego												
	1.4 Środowisko przyrodnicze	2.1.4 Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	2.2.4 Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej												
	1.5 Środowisko kulturowe		2.2.5 Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obniżym zużyciu zasobów												
			2.2.6 Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczeń												
2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego	2.1 Przyjazne środowisko inwestycyjne	2.3.1 Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej													
	2.2 Dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne	2.4.1 Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej													
		2.5.1 Poprawa równego dostępu do usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępczej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz on line.													
		2.6.1 Poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym poprzez walidację uczenia się poza formalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych oraz przez wspieranie wprowadzenia dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego.													
		2.6.2 Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, odczesnej edukacji i opieki nad dziećmi, nad dziećmi, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnościami													
		2.6.3 Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej													
		2.7.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodszych, w szczególności poprzez wdrażanie gwarancji dla młodych, długoterminie bezrobotnych oraz grup osób zagrożonych w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie amoutzwardien i ekonomii społecznej													
		2.7.2. Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy.													
		2.7.3. Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobre dostosowanie środowiska pracy, które uwzględni zagrożenia dla zdrowia.													
		2.7.4. Wspieranie integracji społeczno-ekonomicznej obywateli państw trzecich, w tym migrantów.													
		2.8.1. Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne													
		2.9.1. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedystryminacji i aktywnego uczestnictwa oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.													
		2.9.2. Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich w tym migrantów													
		2.9.3. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług opieki zdrowotnej, w tym wspieranie dostępu do opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony społecznej, w tym wspieranie dostępu do ochrony społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnościami, skuteczności i odporności systemów odrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.													
		2.9.4. Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym najbardziej potrzebujących i dzieci													
		2.10.1. Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej.													
		2.11.1. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.													
		2.12.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich,													

10. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych i innych

Każdej strategii rozwoju – miasta czy miejskiego obszaru funkcjonalnego – należy się nieustannie przyglądać, aby mieć pewność, że wyznaczone cele i kierunki rozwoju nadal są aktualne. W zmieniającej się szybko rzeczywistości co kilka lat pojawia się konieczność głębszego przeglądu dokumentów strategicznych. Jednym z ważnych powodów jest też rozpoczynająca się nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej, której polityka spójności od 2004 roku nadaje rytm planowaniu rozwoju w naszym kraju.

Dlatego 7 marca 2019 roku Komitet Sterujący ZIT przyjął uchwałę nr 5/2019 w sprawie przystąpienia do aktualizacji Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna. Tym samym oficjalnie rozpoczęły się prace nad nową wersją najważniejszego dokumentu nadającego kierunek rozwojowi Olsztyna i otaczających go gmin, których bliskość geograficzna wymaga namysłu nad wspólnymi wyzwaniami i szansami.

MOF Olsztyna został wskazany w Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030 jako tzw. obszar strategicznej interwencji (OSI), czyli obszar, który potrzebuje zewnętrznego wpływu (udostępnienia środków finansowych czy innych działań), aby w pełni wykorzystać swój potencjał rozwojowy – także z korzyścią dla całego regionu.

W celu zaangażowania mieszkańców zarówno Olsztyna, jak i gmin ościennych, tj. Barczewa, Dywit, Gietrzwałdu, Jonkowa, Purdy i Stawigudy przeprowadzono szereg działań, tj. przeprowadzenie ankiety, spotkanie ze studentami na Kortowiadzie, warsztaty przeprowadzone z udziałem eksperta oraz nabór fiszek do Strategii MOF Olsztyna, pogłębione wywiady z wybranymi grupami interesariuszy. Uzyskane wyniki znacząco wpłynęły na przygotowanie dokumentu strategii.

Partycypacja społeczna została przeprowadzona w sposób wypełniający zapisy art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r, obejmując następujące podmioty:

- władze regionalne, lokalne i miejskie oraz inne instytucje publiczne;
- partnerów gospodarczych i społecznych;
- właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, takie jak partnerzy działający na rzecz środowiska, organizacje pozarządowe oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równouprawnienia płci i niedyskryminacji;
- organizacje badawcze i uniwersytety.

10.1. Ankieta

Termin przeprowadzenia

Od 7 maja do 3 czerwca 2019 roku wśród mieszkańców MOF Olsztyna przeprowadzono ankietę. Trzy główne obszary, na temat których można było się wypowiedzieć to gospodarka, środowisko i społeczeństwo. Zachętę do wypełnienia ankiet przekazano też do jednostek samorządu terytorialnego

obejmujących MOF Olsztyna (samorząd województwa, powiat olsztyński), urzędów, lokalnych firm, stowarzyszeń, fundacji oraz organizacji społecznych.

Grupa docelowa

Grupę docelową ankiety stanowili mieszkańcy Olsztyna i gmin ościennych, czyli Barczewa, Dywit, Gietrzwałdu, Jonkowa, Purdy i Stawigudy.

Metoda badawcza

Ankieta została rozprawdzona wśród mieszkańców w formie papierowych kwestionariuszy (poprzez Urzędy Gmin) oraz w formie ankiety online. Pozwoliła ocenić aktualną sytuację społeczno-gospodarczą, mocne i słabe strony, szanse oraz zagrożenia, a jej wyniki pozwoliły wskazać potencjalne potrzeby inwestycyjne. Stały się one również materiałem do aktualizacji analizy SWOT stanowiącej część dokumentu strategicznego.

Dane ilościowe

Każda z gmin mogła wydrukować dowolną liczbę ankiet, a dostęp do ankiety online mógł mieć każdy. Dlatego też nie można oszacować, ile ankiet zostało rozdysponowanych. Ostatecznie wypełniono 2008 ankiet, z czego 2/3 respondentów stanowili mieszkańcy Olsztyna, a 1/3 mieszkańcy okolicznych gmin.

Dane jakościowe

Wyniki ankiety pokazują procent respondentów, którzy w podziale na cztery grupy wskazali najważniejsze elementy wpływające na daną grupę. Wśród grup wymieniono największe szanse rozwojowe, największe zagrożenia dla rozwoju gmin, kierunki rozwojowe, które należy wspierać, a także obszary mające najmniejszy wpływ na jakość życia.

10.2. Kortowiada

Termin przeprowadzenia

19 maja 2019 roku na kortowskiej plaży podczas plenerowego śniadania kończącego Kortowiadę, zwanego Śniadanie na plaży, pracownicy Urzędu Miasta Olsztyna przeprowadzili 3-godzinne wywiady fokusowe ze studentami na temat ich opinii i oczekiwań wobec miasta. Rozmowy te zostały zaplanowane jako część prac nad aktualizacją Strategii MOF Olsztyna.

Grupa docelowa

Grupę docelową stanowili studenci Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, jednak w badaniu mogli wziąć udział wszystkie osoby, jakie pojawiły się na plaży i chcące wyrazić swoją opinię. Wśród chętnych do podzielenia się swoimi spostrzeżeniami znaleźli zatem zarówno studenci, jak i rodziny z dziećmi czy seniorzy.

Metoda badawcza

Na plaży kortowskiej rozstawiono stanowisko (namiot i stoliki), przy którym ustawiono dwie duże tablice pokryte papierem, na których każda zainteresowana osoba mogła wyrazić swoją opinię. Każda strona tablicy została oznaczona hasłami: „Lubię”, „Nie lubię”, „Chcę” i „Nie chcę”. Taki podział pozwolił na wyrażenie opinii przez uczestników badania – co im się podoba w Olsztynie, a co warto by zmienić albo ulepszyć. Kategorie zostały zaplanowane tak, aby pokrywały się z polami analizy SWOT – aby ułatwić opracowanie i korzystanie z wyników. Wyniki badania pozwoliły na ich uwzględnienie w

pracach nad Strategią Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna z Olsztynem, jako miastem – rdzeniem.

Dane ilościowe

W badaniu wzięło udział około 800 osób, które w ciągu 3 godzin wyraziły swoją opinię na czterech tablicach. W sumie zebrano ponad 1500 uwag.

Dane jakościowe

Uwagi uczestników Śniadania na plaży zostały pogrupowane w grupy merytoryczne i uszeregowane w formie analizy SWOT w kolejności odpowiadającej popularności poszczególnych grup (w zależności od ilości opinii do nich przypisanych).

Wyniki pokazują, że uczestnicy spotkania przede wszystkim skupili się na pozytywnych aspektach funkcjonowania miasta.

Wyniki rozmów potwierdzają, że studenci, ale również inne osoby uczestniczące w badaniu, są zainteresowani miastem jako miejscem wspólnym i przynoszą refleksję: aby miasto było dobrze oceniane, musi dbać o swoją ofertę dla mieszkańców tak samo, jak dbają o to przedsiębiorstwa rynkowe.

Uczestnicy szczególnie docenili ogólny klimat i naturalne walory przyrodnicze obszaru, zrównoważony transport pozwalający na jazdę różnymi środkami komunikacji, atrakcyjność kampusu studenckiego oraz możliwości rekreacji i rozrywki. Wśród słabych stron pojawiły się zaniedbania w przestrzeni publicznej, organizacja ruchu czy słabe perspektywy zawodowe.

10.3. Warsztaty z interesariuszami Etap I

Termin przeprowadzenia

Warsztaty strategiczne w Etapie I zostały podzielone na dwie części: Grupa I i Grupa II. Pierwsza część została przeprowadzona 10 marca, a druga 11 marca 2020 roku pod hasłem: „Kluczowe wyzwania przed jakimi stoi Miejski Obszar Funkcjonalny Olsztyna”.

Grupa docelowa

Grupę I uczestników warsztatów stanowili przedstawiciele m.in. jednostek samorządu terytorialnego, nauki i instytucji otoczenia biznesu i przedsiębiorców.

W Grupie II na warsztatach pracowały osoby ze świata edukacji i kultury, organizacji pozarządowych oraz przedstawiciele urzędów miast i gmin MOF Olsztyna.

Metoda badawcza

Celem warsztatów było doprecyzowanie i przedyskutowanie wstępnych rekomendacji w zakresie możliwości rozwojowych oraz potencjałów Olsztyna i jego obszaru funkcjonalnego. Grupa I została podzielona na cztery zespoły w taki sposób, aby w każdej znalazł się przedstawiciel każdej dziedziny. Miały one określić wyzwania w MOF Olsztyna w zakresie edukacji, społeczeństwa, transportu, współpracy i gospodarki. Po dyskusji w zespołach, wskazany przedstawiciel każdego z nich omówił i wyjaśnił zaproponowane przez swój zespół wyzwania, zapisane na dużych arkuszach papieru, które zostały zebrane i uporządkowane.

Grupa II również została podzielona na cztery zespoły. Każdy zespół otrzymał spisane na karcie, jeszcze nieuporządkowane wyzwania z poprzedniego dnia warsztatów i miał się do nich odnieść. Po wyrażeniu opinii przez każdy z zespołów i dopisaniu swoich uwag i spostrzeżeń, podobnie jak w zespołach biznesu i nauki, wskazany przedstawiciel każdego z nich omówił i wyjaśnił zaproponowane wyzwania, które zostały zebrane i uporządkowane.

Warsztaty prowadzone były przez opiekuna merytorycznego procesu powstawania dokumentu Strategii dr hab. Wojciecha Dziemianowicza, prof. UW oraz mgr Magdalenę Cybulską.

Dane jakościowe

Każdy z czterech zespołów w Grupie I i II zaprezentował szereg wyzwań, w zakresie:

- edukacji,
- społeczeństwa,
- środowiska,
- transportu,
- współpracy,
- gospodarki.

10.4. Warsztaty z interesariuszami Etap II

Termin przeprowadzenia

Etap II warsztatów został zorganizowany w formie spotkań online w dwóch częściach (Część I i Część II) – we wrześniu i październiku 2020 roku. Część I została przeprowadzona w dniach 24-25 września, natomiast Część II – 13 października 2020 roku.

Część I

Grupa docelowa

W Etapie II Części I warsztatów wzięły udział osoby uczestniczące w warsztatach z marca 2020 roku, czyli przedstawiciele m.in. jednostek samorządu terytorialnego, nauki, instytucji otoczenia biznesu, edukacji i kultury oraz organizacji pozarządowych.

Metoda badawcza

Warsztat strategiczny dotyczący celów i kierunków działań w ramach Strategii MOF Olsztyna odbył się w sześciu podgrupach w formie spotkania online w dniach 24-25 września 2020 roku. Każdego dnia zorganizowano po trzy spotkania. Każda z grup omawiała zagadnienia leżące w obszarze zainteresowania i kompetencji osób uczestniczących w spotkaniu. Wszystkie spotkania prowadził dr hab. Wojciech Dziemianowicz, prof. UW przy współpracy z mgr Magdaleną Cybulską.

Uczestnicy zostali podzieleni na grupy, które pracowały w poszczególnych blokach godzinowych. Po przeanalizowaniu wszystkich wniosków i argumentów prezentowanych przez poszczególne osoby, grupy wskazały cele strategiczne. Cele skupiały się na podniesieniu konkurencyjności i innowacyjności MOF, budowie tożsamości MOF, ochronie i efektywnym gospodarowaniu zasobem przyrodniczym MOF, zwiększeniu efektywności energetycznej w MOF, podniesieniu jakości komunikacji zbiorowej i transportu zbiorowego w MOF, wzroście jakości usług publicznych w MOF oraz uporządkowaniu przestrzeni publicznej dla podniesienia bezpieczeństwa, ład przestrzennego i konkurencyjności.

Dane jakościowe

W toku rozmów z uczestnikami, po przedstawieniu propozycji i argumentów poszczególnych osób i po analizie zebranych materiałów, do potencjalnych celów operacyjnych wypracowano możliwe kierunki działań, w następujących obszarach:

- podniesienie konkurencyjności i innowacyjności MOF Olsztyna,
- budowa tożsamości,
- ochrona i efektywne gospodarowanie zasobami przyrodniczym w MOF Olsztyna,
- zwiększenie efektywności energetycznej w MOF Olsztyna,
- podniesienie jakości komunikacji zbiorowej i transportu zbiorowego w MOF,
- wzrost jakości usług publicznych w MOF Olsztyna,
- przestrzeń.

Część II

Grupa docelowa

W Etapie II Części I warsztatów, które zostały zorganizowane 13 października 2020 roku w formule online, wzięli udział radni gmin MOF Olsztyna oraz jako druga grupa – przedstawiciele władz.

Metoda badawcza

Podczas Części II warsztatów strategicznych przedyskutowano kierunki działań rozwoju obszaru oraz odpowiadające im projekty. Przedstawiono cele strategiczne i przyporządkowane im kierunki działań wypracowane w Części I warsztatów 24-25 września 2020 roku. Każda z osób uczestniczących w obu spotkaniach online miała szansę się wypowiedzieć, a ich argumenty i wnioski były na bieżąco zapisywane.

Dane jakościowe

W wyniku spotkań obu grup zebrany materiał został uporządkowany i podzielony na dziewięć obszarów (transport, środowisko, usługi, infrastruktura, edukacja, przestrzeń, promocja, aktywizacja i biznes) W toku dyskusji wskazywano również propozycje rozwiązań i działań koniecznych do podjęcia.

10.5. Konsultacje z przedstawicielami edukacji

Termin przeprowadzenia

2 i 5 lutego 2021 roku w siedzibie Urzędu Miasta Olsztyna zostały przeprowadzone spotkanie z przedstawicielami środowisk związanych z edukacją w Olsztynie.

Grupa docelowa

W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Urzędu Miasta Olsztyna oraz dyrektorzy placówek edukacyjnych w Olsztynie.

Metoda badawcza

Na spotkaniu zostały zaprezentowane wyzwania, które ujęto w projekcie Umowy partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce, a także wypracowane do tej pory cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działań w ramach Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna. Na ich podstawie uczestnicy spotkania w trakcie dyskusji zidentyfikowali potrzeby w zakresie edukacji, dotyczące m.in. infrastruktury i wzrostu kompetencji.

Dane jakościowe

Podczas spotkania zidentyfikowano kwestie w zakresie m.in.:

- zakupu wyposażenia pracowni,
- modernizacji burs szkolnych,
- poprawy stanu technicznego szkół,
- wzrostu kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli (od poziomu edukacji przedszkolnej).

Wobec przedstawionych potrzeb zostały zaproponowane następujące projekty do dyskusji:

- obszar doposażenia placówek w niezbędny sprzęt, na każdym z poziomów nauczania od przedszkoli do szkół średnich i zawodowych,
- obszar projektowania uniwersalnego, tj. dostosowanie placówek oświatowych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami na każdym z poziomów nauczania (np. klatki schodowe, schody zewnętrzne, windy, toalety),
- obszar cyfryzacji na każdym poziomie nauczania,
- wzrost kompetencji podopiecznych i nauczycieli,
- obszar edukacji przez całe życie – w zakresie szkół zawodowych.

Zawnioskowano, aby dla określonych typów placówek powstały wspólne fiszki opracowane w zespołach trzyosobowych składających się z dyrektorów z jednego rodzaju placówki oraz aby określić grupę docelową, np. 60% uczniów objętych wsparciem z programu.

10.6. Partycypacyjne wypracowanie modelu funkcjonalno-przestrzennego

Termin przeprowadzenia

Konsultacje zostały przeprowadzone w trzech etapach:

Etap I – 27 maja 2021 r.

Etap II – 29 czerwca 2021 r.

Etap III – 20 lipca 2021 r.

Grupa docelowa

Grupę docelową stanowili przedstawiciele środowisk i instytucji mających wpływ na opracowanie modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej, do których należały:

1. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie,
2. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie,
3. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Olsztynie,
4. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Białymstoku, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie,
5. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Olsztynie,
6. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie,
7. Powiatowa Służba Drogowa w Olsztynie,
8. Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna w Olsztynie,

9. Olsztyński Park Naukowo-Technologiczny,
10. Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie,
11. Warmińsko-Mazurska Regionalna Organizacja Turystyczna,
12. Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego,
13. POLREGIO Sp. z o.o. Warmińsko-Mazurski Zakład w Olsztynie,
14. Departament Infrastruktury i Geodezji, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Metoda badawcza

Konsultacje odbywały się w formule spotkań online, na których autorzy modelu w formie prezentacji każdorazowo przedstawiali aktualny stan prac nad dokumentem. Każdy z uczestników mógł się odnieść do omówionego materiału i zgłosić swoje uwagi. Po prezentacji uczestnicy spotkania wypracowywali założenia i wnioski do modelu, które zostały uwzględnione w końcowym dokumencie. Dodatkowo autorzy modelu ze wskazanymi ekspertami z poszczególnych jednostek przeprowadzili badanie delfickie. Badanie to polegało na przekazaniu tez obejmujących obszar działalności ekspertów, tj.:

- uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne, dziedzictwo kulturowe i potencjał turystyczny,
- środowisko przyrodnicze,
- warunki i jakość życia mieszkańców i otoczenie w kontekście powiązań funkcjonalno-przestrzennych, infrastruktura techniczna,
- sfera gospodarcza,
- uwarunkowania transportowe.

Pytania zawarte w kwestionariuszach dotyczyły zdania ekspertów na temat szacowanego czasu realizacji tez, czynników oraz barier mających wpływ na ich realizację, a także warunków i efektów ich realizacji.

Dane ilościowe

W każdym ze spotkań konsultacyjnych uczestniczyło średnio 17 przedstawicieli zaproszonych jednostek, w tym przedstawiciele gmin MOF Olsztyna oraz powiatu olsztyńskiego.

Do udziału w badaniu delfickim zaproszono przedstawicieli 30 podmiotów, w tym przedstawicieli gmin wchodzących w skład MOF, powiatu olsztyńskiego, instytutów badawczych, urzędów i instytucji mających wpływ na kształtowanie przestrzeni na terenie MOF Olsztyna.

Dane jakościowe

Na spotkaniach konsultacyjnych zostały zidentyfikowane najważniejsze czynniki w kontekście rozwoju funkcjonalno-przestrzennego MOF Olsztyna, zarówno bariery utrudniające rozwój obszaru, jak i potencjały, czyli główne możliwości rozwojowe. Ponadto zostały przedstawione założenia dotyczące zmian w przestrzeni, elementów sieci osadniczej, obszarów o kluczowych funkcjach dla gmin, lokalnych powiązań infrastrukturalnych czy zielonej infrastruktury.

Ostatnim etapem było opracowanie ustaleń i rekomendacji wynikających z modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej i które powinny kształtować ład przestrzenny gmin MOF Olsztyna.

Przeprowadzenie badania delfickiego (w dwóch turach) pozwoliło na weryfikację możliwości realizacji postawionych dziesięciu tez w pięciu obszarach tematycznych w odniesieniu do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna. Dzięki wynikom badania można było wskazać prawdopodobne scenariusze rozwoju MOF Olsztyna.

10.7. Konsultacje społeczne zgodnie z ustawą o prowadzeniu polityki rozwoju

Konsultacje społeczne projektu Strategii MOF Olsztyna 2030+ Nowe Wyzwania zainicjowano 6 września 2021 roku na posiedzeniu Komitetu Sterującego ZIT, kiedy podjęto Uchwałę nr 10/2021 w tej sprawie. Zostały one przeprowadzone zgodnie z zapisami art. 6 ust. 3 ustawy o prowadzeniu polityki rozwoju.

Następnie Prezydent Olsztyna Zarządzeniem Nr 324 z dnia 23 września 2021 roku polecił przeprowadzenie konsultacji w sprawie dokumentu pn. Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna 2030+ - Nowe wyzwania.

Jednocześnie konsultacje zostały uruchomione na terenie gmin wchodzących w skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna, tj. Barczewa, Dywit, Gietrzwałdu, Jonkowa, Purdy i Stawigudy.

Termin przeprowadzenia

Konsultacje zostały przeprowadzone w terminie od 24 września do 29 października 2021 roku.

Grupa docelowa

Grupę docelową stanowiły wszystkie osoby i instytucje zainteresowane rozwojem Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego, przede wszystkim mieszkańcy MOF Olsztyna, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz partnerzy gospodarczy, tj:

1. Rada Gospodarcza przy Prezydencie Olsztyna,,
2. Rada Organizacji Pozarządowych Miasta Olsztyna,
3. Rada Organizacji Pozarządowych Powiatu Olsztyńskiego,
4. Warmińsko-Mazurski Związek Pracodawców Prywatnych,
5. Miejska Rada Rynku Pracy,
6. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie,
7. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział W Olsztynie,
8. Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna,
9. Warmiński Związek Gmin w Olsztynie,
10. Stowarzyszenie Olsztyński Obszar Aglomeracyjny.

Projekt dokumentu został również przekazany do zaopiniowania Państwowemu Gospodarstwu Wodnemu Wody Polskie – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Białymstoku, a także gminom sąsiadującym z MOF Olsztyna tj. Gminie Biskupiec, Gminie Dobre Miasto, Gminie Świątki, Gminie Dźwierzuty, Gminie Jedwabno, Gminie Jeziorany, Gminie Łukta, Gminie Olsztynek, Gminie Ostróda, Miastu Ostróda oraz Gminie Pasym.

Metoda badawcza

Konsultacje odbyły się w formule 2 spotkań online – 27 października 2021 r. w godz. 11-13 oraz 17-19, na których mieszkańcy MOF Olsztyna mogli zdobyć wiedzę na temat projektu Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna 2030+ - Nowe Wyzwania.

Informacje na temat dokumentu znalazły się również na następujących stronach internetowych:

- www.konsultacje.olsztyn.eu,
- www.zit.olsztyn.eu,
- Facebook Miasta Olsztyna.

Wszelkie opinie i propozycje do dokumentu mogły być składane pisemnie, w tym drogą elektroniczną.

Dane ilościowe

Do projektu Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna 2030+ - Nowe Wyzwania wpłynęły łącznie 62 uwagi. Autorami uwag byli:

- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, RZGW w Białymstoku,
- Uniwersytet Warmińsko-Mazurski,
- Stowarzyszenie „RękąDzieło”,
- Pan A. Z.,
- Olsztyński Park Naukowo-Technologiczny,
- Pan Daniel Zadworny - Wójt Gminy Dywity,
- Pan Piotr Zabuski – Dyrektor Wydziału Inwestycji i Rozwoju Lokalnego – Starostwo Powiatowe w Olsztynie,
- Pan Tomasz Piłat – przedstawiciel organizacji pozarządowych,
- Pani Ewa Giska – przedstawiciel organizacji pozarządowych,
- Warming – zrzeszenie artystów,
- Pani Barbara Wróblewska – Instytut Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności Polskiej Akademii Nauk w Olsztynie,
- Pan Zbigniew Glezman – Rada Gminy Dywity.

Dane jakościowe

Wszystkie zgłoszone podczas konsultacji społecznych uwagi zostały zebrane i zestawione w tabeli. Do każdej z nich ustosunkowano się merytorycznie. Z 62 uwag, które wpłynęły 5 uwag zostało uwzględnionych, 51 uwag nie uwzględniono, natomiast 6 uwag uwzględniono częściowo.

W tabeli zebrano również uwagi przekazane w ramach równoległych konsultacji w 6 ościennych gminach MOF Olsztyna.

10.8. Ocena oddziaływania na środowisko

Zgodnie z postanowieniem art. 51 ust. 1, w powiązaniu z art. 46 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008 r., Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna 2030+ - Nowe Wyzwania została poddana procesowi strategicznej ocenie ochrony środowiska. Opracowano Prognozę oddziaływania na środowisko projektu Strategii MOF w

oparciu o zakres uzgodniony z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska oraz Warmińsko-Mazurskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym.

Celem Prognozy była:

- identyfikacja kluczowych oddziaływań, charakterystycznych dla analizowanych rodzajów inwestycji na wyszczególnione komponenty,
- analiza zawartości projektu Strategii MOF z dokumentami planistycznymi i strategicznymi na szczeblu krajowym i międzynarodowym,
- ocena stanu bieżącego na obszarze MOF Olsztyna z uwzględnieniem różnorodności biologicznej, obszarów chronionych, w tym obszarów Natura 2000, cennych siedlisk przyrodniczych i korytarzy ekologicznych, jakości i zasobów wód, powietrza, klimatu, powierzchni ziemi, gospodarki odpadami oraz wodno-ściekowej, krajobrazu, zasobów naturalnych, a także zdrowia i jakości życia ludzi oraz zabytków i dóbr materialnych,
- wskazanie najistotniejszych znaczących oddziaływań wynikających z realizacji kierunków działań w poszczególnych celach operacyjnych,
- opracowanie potencjalnego wpływu inwestycji ujętych w projekcie Strategii MOF, na których inwestycje są zlokalizowane (również w aspekcie transgranicznym), jak i znajdujące się w zasięgu ich oddziaływania.

Zarówno Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, jak i Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydali pozytywną opinię do dokumentu.

Art. 39, 46 ust. 1. Pkt 3) i 54 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008 r. wymagał również przeprowadzenia konsultacji społecznych. Na tej podstawie Prezydent Olsztyna podał do publicznej wiadomości informację o rozpoczęciu procedury udziału społeczeństwa w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna 2030+ - Nowe Wyzwania wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko.

Termin przeprowadzenia

Konsultacje zostały przeprowadzone w terminie od 26 listopada do 16 grudnia 2021 roku.

Grupa docelowa

Grupę docelową stanowiły wszystkie osoby i instytucje zainteresowane rozwojem Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego, przede wszystkim mieszkańcy MOF Olsztyna, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz partnerzy gospodarczy.

Metoda badawcza

Z dokumentacją można było zapoznać się w siedzibie Urzędu Miasta Olsztyna w dni robocze w godzinach 8-15, w formie elektronicznej na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta Olsztyna, na tablicy ogłoszeń Wydziału Strategii i Funduszy Europejskich.

Uwagi i wnioski do dokumentów można było składać w formie pisemnej na formularzu zgłaszania uwag, przesyłać pocztą tradycyjną lub drogą elektroniczną do 16 grudnia 2021 roku.

Dane ilościowe

W ramach prowadzonych konsultacji nie zgłoszono żadnych uwag.

Dnia 7 grudnia 2021 r. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie wydała pozytywną opinię do dokumentu Strategii, również dnia 21 grudnia 2021 r. Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny pozytywnie ustosunkował się do Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna 2030+.

10.9. Zespół Opiniujący

W celu realizacji zapisów tzw. rozporządzenia ogólnego PE i Rady (UE) z 2021 r.⁴ (odpowiednio art. 8 i art. 29 rozporządzenia) oraz kolejnych stosownych aktów prawnych i dokumentów wdrożeniowych unijnej perspektywy finansowej 2021-2027 Komitet Sterujący ZIT MOF Olsztyna uchwałą nr 2/2023 z 25 maja 2023 r. powołał Zespół Opiniujący ds. przygotowania i wdrażania Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna.

Do zadań Zespołu Opiniującego należy:

- opiniowanie projektu Strategii Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna 2030+ - Nowe wyzwania;
- konsultowanie i proponowanie zmian Strategii;
- opiniowanie innych dokumentów strategicznych przygotowanych na potrzeby Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna.

W jego skład wchodzi osoby fizyczne będące przedstawicielami takich podmiotów jak:

- organizacje pozarządowe i podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego,
- podmioty działające na rzecz ochrony środowiska,
- podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji,
- podmioty działające na rzecz edukacji,
- przedsiębiorcy.

Warunkiem uczestnictwa w Zespole Opiniującym jest posiadanie przez reprezentowany podmiot siedziby lub fili na obszarze MOF Olsztyna i prowadzenie tam działalności. Zasady działania tego ciała ustala *Regulamin funkcjonowania Zespołu Opiniującego ds. przygotowania i wdrażania Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna* przyjęty zgodnie z zapisami *Porozumienia w sprawie współdziałania celem realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna* zawartego przez Gminy MOF Olsztyna 29 stycznia 2021 r.

⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej

W wyniku przeprowadzonego naboru otwartego wyłoniono skład Zespołu opiniującego. Prace nad Strategią będą wspierać:

- Mirosław Arczak - Stowarzyszenie Aktywności Społecznej "MŁYN", Stowarzyszenie WSPÓLNY OLSZTYN;
- Dorota d'Aystetten - Warmińsko-Mazurski Oddział Okręgowy PCK;
- Joanna Barchetto-Sojka - Ręką Dzieło Stowarzyszenie Ekologiczno-Artystyczne;
- Wojciech Biedrzyński - Fundacja Nexus;
- Mateusz Dobkowski - Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Spółdzielczości i Przedsiębiorczości Lokalnej WAMA-COOP;
- Nina Kurpios - Stowarzyszenie na rzecz Praworządności w Oświacie;
- Piotr Cezary Lisiecki - Warmińsko-Mazurski Klub Strzelecki "KORMORAN";
- Monika Michniewicz - Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSA;
- Karol Suszczewicz - Stowarzyszenie "POMOST";
- Kacper Daniel Świtkiewicz - Stowarzyszenie na rzecz Praworządności w Oświacie;
- Kamila Trebnió-Śledzianowska - Bank Żywności w Olsztynie;
- Halina Wasilczuk - Związek Stowarzyszeń RAZEM w Olsztynie;
- Joanna Wojtkiewicz - Koło Gospodyń Wiejskich w Rentynach.

Projekt Strategii został zaprezentowany Członkom Zespołu opiniującego. Strategia została zaopiniowana POZYTYWNIE.

Szczegółowe informacje o Zespole opiniującym obejmujące m.in. Regulamin funkcjonowania Zespołu opiniującego oraz stanowiska Zespołu znajdują się na stronie internetowej: <https://zit.olsztyn.eu>
→aktualizacja strategii rozwoju → zespół opiniujący.

11. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji Strategii MOF Olsztyna

11.1. System realizacji Strategii MOF Olsztyna

Za realizację Strategii MOF Olsztyna odpowiada wiele podmiotów. Samo przygotowanie dokumentu, zorganizowanie spotkań i warsztatów strategicznych w celu doprecyzowania celów i kierunków działań, a także część redakcyjna należy do pracowników Biura ZIT, mieszczącego się w strukturach Urzędu Miasta Olsztyna. Jednakże niewątpliwą rolę w systemie realizacji Strategii odgrywają podmioty uczestniczące w całym procesie tworzenia dokumentu. Podmioty te można podzielić na trzy grupy:

1. sektor publiczny – władze samorządowe gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna i ich jednostki oraz pracownicy poszczególnych jst, a także Powiat Olsztyński;
2. sektor biznesowy – przedsiębiorcy skupieni w różnych dziedzinach gospodarczych, organizacje otoczenia biznesu, osoby z otoczenia nauki i kultury itp.;
3. sektor społeczny – mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni itp.

Współpracę w zakresie między innymi programowania, negocjowania i przygotowania dokumentów strategicznych określa porozumienie z dnia 29 stycznia 2021 r. (wraz z późniejszymi zmianami) w sprawie współdziałania celem realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna, zawarte pomiędzy władzami Olsztyna, Barczewa, Dywit, Gietrzwałdu, Jonkowa, Purdy i Stawigudy. Porozumienie określa organy w realizacji ZIT, tj. Lidera ZIT, Komitet Sterujący ZIT i Biuro ZIT wraz z ich zadaniami i kompetencjami. Instrument ZIT jest jednym ze źródeł zewnętrznych, który będzie finansował część kierunków działań zawartych w Strategii MOF Olsztyna, jednak nakłada on pewne regulacje stworzenia skutecznej struktury wewnętrznej, która będzie odpowiedzialna za wdrażanie postanowień całej Strategii MOF Olsztyna.

Tabela 6. System realizacji Strategii MOF Olsztyna

Organ	Funkcja w systemie	Podstawowe zadania	Członkowie
Lider ZIT	wykonawcza	<ul style="list-style-type: none">• udział w programowaniu nowej perspektywy finansowej 2021-2027,• programowanie, negocjowanie i przygotowanie dokumentów strategicznych oraz wszelkich innych dokumentów niezbędnych do realizacji ZIT, w tym Mandatu negocjacyjnego oraz uzgadnianie ich z właściwym ministerstwem ds. rozwoju regionalnego, Zarządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz innymi podmiotami,• udział w pracach ciała doradczo-opiniotwórczego właściwego dla programu zarządzanego przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego,• opiniowanie i zatwierdzanie Strategii MOF oraz jej zmian po uprzednim ich przyjęciu w drodze uchwały przez Komitet Sterujący ZIT,• przedkładanie Strategii MOF do zaopiniowania Zarządowi Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz właściwemu ministrowi ds. rozwoju regionalnego po uprzednim przyjęciu jej uchwałą przez Komitet Sterujący ZIT,	Prezydent Olsztyna

		<ul style="list-style-type: none"> • zawarcie porozumienia z Zarządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego, dotyczącego realizacji ZIT w MOF Olsztyna. 	
Komitet Sterujący ZIT	uchwałodawcza	<ul style="list-style-type: none"> • opiniowanie Strategii MOF oraz jej zmian, • przyjmowanie Strategii MOF oraz jej zmian w drodze uchwały, • przedkładanie sprawozdań z realizacji Strategii MOF, • opiniowanie innych dokumentów wymaganych przez właściwe ministerstwo ds. rozwoju regionalnego, Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz inne podmioty. 	Prezydent Olsztyna – pełniący funkcję Przewodniczącego KS ZIT Strony Porozumienia – przedstawiciele pozostałych 6 gmin MOF Olsztyna
Zespół Opiniujący	doradcza	<ul style="list-style-type: none"> • opiniowanie projektu Strategii Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna 2030+ - Nowe wyzwania; • konsultowanie i proponowanie zmian Strategii; • opiniowanie innych dokumentów strategicznych przygotowanych na potrzeby Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna 	Osoby fizyczne będące przedstawicielami posiadających siedzibę, filię i prowadzących działalność na obszarze MOF Olsztyna, następujących podmiotów: <ul style="list-style-type: none"> • organizacje pozarządowe i podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, • podmioty działające na rzecz ochrony środowiska; • podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji; • podmioty działające na rzecz edukacji; • przedsiębiorcy.
Biuro ZIT	administracyjno-merytoryczna	<ul style="list-style-type: none"> • obsługa Komitetu Sterującego ZIT, w tym: <ul style="list-style-type: none"> - przygotowywanie dokumentów zgodnie z wytycznymi Komitetu Sterującego; - przekazywanie dokumentów do zatwierdzenia Komitetowi Sterującemu; - organizacja w wyznaczonych terminach posiedzeń Komitetu Sterującego oraz przygotowywanie protokołów z posiedzeń. • przygotowanie i aktualizacja Strategii MOF, • przygotowanie projektów dokumentów strategicznych oraz wszelkich innych dokumentów niezbędnych do realizacji ZIT wymaganych przez właściwe ministerstwo ds. rozwoju regionalnego, Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz inne podmioty, • przygotowanie projektu sprawozdań z realizacji Strategii MOF. 	Pracownicy Urzędu Miasta Olsztyna

Sprawna realizacja i wdrażanie Strategii MOF będzie zależała od aktywności i współpracy samorządów z terenu MOF oraz sektora biznesowego i społecznego.

Warunki współpracy między Związkiem ZIT a Instytucją Zarządzającą FEWiM w zakresie realizacji Strategii MOF określi porozumienie terytorialne.

11.2. Monitoring i ewaluacja

Podstawą skutecznego wdrażania Strategii MOF jest wiedza na temat jego postępów, który otrzymany będzie poprzez monitoring i ewaluację dokumentu. Założeniem monitoringu i ewaluacji jest badanie postępów realizacji założeń Strategii MOF Olsztyna oraz reagowanie na występujące problemy i zagrożenia pojawiające się pomiędzy nimi a uzyskiwanymi efektami. Prowadzony będzie monitoring wskaźników wskazanych w dokumencie w odstępach rocznych oraz przygotowywanie raportów z realizacji Strategii (raz w roku) w ramach działań realizowanych z instrumentu ZIT. Zgodnie z założeniami ustawy o zasadach prowadzenia rozwoju Strategia MOF Olsztyna została poddana ewaluacji ex-ante oraz będzie przedmiotem analizy ex-post.

W systemie monitoringu wskaźników będą brały udział następujące podmioty:

Tabela 7. Podmioty odpowiedzialne za monitoring strategii i ich funkcje

Podmiot odpowiedzialny za monitoring	Funkcja w procesie monitoringu
Biuro ZIT	<ul style="list-style-type: none">• zbieranie i analizowanie informacji dotyczących wskaźników realizacji projektów zgodnie z porozumieniem z IZ FEWiM 2021-2027,• porządkowanie zebranych wskaźników,• przedkładanie raportu z monitoringu do IZ.
Beneficjenci projektów	<ul style="list-style-type: none">• przygotowywanie informacji odnośnie realizowanych wskaźników w projektach,• przedkładanie informacji do Biura ZIT.
Instytucja Zarządzająca	<ul style="list-style-type: none">• analizowanie przygotowanego i przesłanego przez Biuro ZIT monitoringu wskaźników.
Komitet Sterujący ZIT	<ul style="list-style-type: none">• podejmowanie działań zaradczych w przypadku stwierdzenia zagrożenia realizacji wskaźników.

Raport z realizacji Strategii MOF będzie przygotowywany w formie sprawozdania, w oparciu o dane pozyskiwane bezpośrednio od beneficjentów wsparcia uzyskanego w ramach ZIT bądź IZ oraz na bazie źródeł ogólnodostępnych, takich jak Bank Danych Lokalnych GUS. W sytuacji zagrożenia realizacji Strategii MOF Olsztyna poprzez niewykonanie zakładanych wskaźników, będzie możliwość realizowania procedury zaradczej bądź zalecenia beneficjentom działań naprawczych.

Monitoring Strategii MOF prowadzony będzie również na bieżąco, w formie sprawdzania gotowości do uruchomienia projektów przewidywanych do realizacji w ramach ZIT. Będzie to kontynuacja prac prowadzonych w fazie przygotowania Strategii MOF. Bieżącym monitoringiem zajmie się Biuro ZIT, które jest w stałym kontakcie z sygnatariuszami porozumienia i beneficjentami planowanych do realizacji projektów. Zarówno monitoring, jak i ewaluacja Strategii MOF będą przeprowadzone w sposób wiarygodny, z zachowaniem obiektywności i realizmu. Pozyskiwane dane będą aktualne i pozwolą na reagowanie w odpowiednim czasie, a także uwzględnią kontekst społeczno-gospodarczy i inne czynniki warunkujące wdrażanie Strategii MOF.

System ewaluacji Strategii MOF będzie wpisywał się w system ewaluacji programu regionalnego. W uzasadnionych przypadkach Komitet Sterujący ZIT, a także Zespół Opiniujący będą mogły podjąć decyzję o przeprowadzeniu przez podmiot zewnętrzny ewaluacji mającej na celu poprawę jakości projektowania i wdrażania dokumentu, jak również analizę skuteczności, efektywności i wpływu projektów na osiągnięcie celów Strategii MOF.

Nadzór nad realizacją poszczególnych projektów będą prowadzić strony porozumienia zaangażowane w ich realizację i zapewniające wkład własny do projektów. Będą ponosiły odpowiedzialność za wszystkie etapy związane z przygotowaniem, realizacją i rozliczeniem własnych projektów, m.in.: przygotowanie dokumentacji technicznej (w przypadku inwestycji), przeprowadzenie postępowań o zamówienie publiczne, podpisanie i nadzór nad realizacją umów.

11.3. Warunki wsparcia i realizacji

Zgodnie z dyspozycją art. 10e ust.3 pkt 8 ustawy z dnia 8 marca 1999 r. o samorządzie gminnym, poniżej zaprezentowano warunki horyzontalne, które winny być uwzględnione podczas realizacji projektów wynikających ze Strategii MOF Olsztyna:

- obejmować cały obszar MOF Olsztyna;
- uwzględniać partycypacyjne podejście w ich tworzeniu;
- uwzględniać problemy wynikające z powiązań funkcjonalnych między gminami MOF a miastem rdzeniem;
- uwzględniać ustalenia i rekomendacje zawarte w istniejących dokumentach, w tym strategicznych, również w aspekcie przestrzennym;
- uwzględniać cele polityki zawarte w art. 5 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060;
- przestrzegać zasad horyzontalnych wyrażonych w art. 9 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 tj.:
 - przepisów Karty Praw Podstawowych i Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych;
 - zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, a w szczególności standardów dostępności, jak np. architektonicznych, cyfrowych, informacyjno-promocyjnych i szkoleniowych, ujętych w Wytycznych w zakresie realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027;
 - zasady równości kobiet i mężczyzn;
 - zasady zrównoważonego rozwoju oraz zasady *nie czyni poważnych szkód* (DNSH).

12. Ramy finansowe i źródła finansowania Strategii MOF Olsztyna

12.1. Źródła finansowania

Realizacja Strategii MOF Olsztyna będzie finansowana z różnych źródeł, z których najważniejsze to:

- środki własne budżetu jst wchodzących w skład MOF Olsztyna,
- środki pochodzące z dotacji celowych będących w dyspozycji odpowiednich Ministrów,
- środki budżetu Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny+, Fundusz Spójności),
- inne środki pochodzące z np. funduszy tworzonych w Banku Gospodarstwa Krajowego,
- środki funduszy celowych, w tym np. Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej,
- inne środki finansowe, w tym zwłaszcza środki osób fizycznych i osób prawnych.

W perspektywie finansowej 2021-2027, źródłem finansowania działań strategicznych MOF Olsztyna będą przede wszystkim środki publiczne, w tym pochodzące z alokacji regionalnego programu operacyjnego zarówno z EFRR, jak i EFS+. Dodatkowym źródłem wsparcia działań w formule ZIT mogą być środki krajowych programów, w szczególności w obszarach dotyczących:

- rozwojowi zrównoważonego transportu publicznego,
- poprawy stanu środowiska przyrodniczego,
- zwiększenia efektywności energetycznej,
- wsparcia rozwoju kształcenia i szkolenia zawodowego.

12.2. Plan finansowy

Łączna alokacja przewidziana dla instrumentu ZIT MOF Olsztyna w programie Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027 przedstawiona została w tabeli poniżej.

Tabela 8. Wysokość przyznanej alokacji z podziałem na fundusze

Program/Fundusz UE	Alokacja ze środków UE (EUR)
FEWiM/EFRR	51 279 613
FEWiM/EFS+	19 322 366
RAZEM FEWiM	70 601 979
FEPW/EFRR	45 000 000
RAZEM FEWiM+FEPW	115 601 979

W ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych przewiduje się dotacje bezzwrotne, nie przewiduje się natomiast instrumentów finansowych o charakterze zwrotnym. Przedsięwzięcia planowane do realizacji to wiązki projektów wpisujących się priorytety programu Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027, wynikające z celów strategicznych i operacyjnych Strategii MOF Olsztyna.

Tabela 9. Plan finansowy ZIT w FEWiM zgodnie z celami strategicznymi MOF Olsztyna

Lp.	Wiązka projektów	Cel strategiczny MOF	Cel operacyjny Strategii MOF	Alokacja ze środków UE (EUR)	Fundusz
1.	Spółeczny MOF	3. Nowoczesne usługi rozwojowe	3.4. Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej	5 772 238	EFS+
2.	Edukacyjny MOF	3. Nowoczesne usługi rozwojowe	3.1. Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego 3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji	13 550 128	EFS+
3.	Ekomobilny MOF	2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego	2.3. Zrównoważona mobilność	41 253 341	EFRR
5.	Komunalny MOF	1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych	1.2. Sprawne systemy gospodarki komunalnej	10 026 272	EFRR
RAZEM				70 601 979	

Tabela 9. przedstawia wysokość alokacji niezbędnych do realizacji celów strategicznych ujętych w Strategii MOF. Wkład własny Związku ZIT dla każdego z projektów będzie rozpatrywany indywidualnie i uzależniony od miejsca jego realizacji. Każdy z członków Związku ZIT będzie ponosił koszty zgodnie z zasięgiem realizacji projektu, a w przypadku, gdy projekt jest realizowany przez więcej niż jednego członka Związku ZIT, zgodnie z porozumieniem zawartym między nimi.

Tabela 10. Plan finansowy zgodnie z projektami ZIT w FEWiM

Wiązka	Projekt	Całkowita wartość EUR/PLN	Wartość dofinansowania EUR/PLN	Cel szczegółowy
Spółeczny	Centrum koordynacji i informacji na rzecz osób niesamodzielnych i ich rodzin	3 395 434 EUR 15 279 454 PLN	2 886 119 EUR 12 987 536 PLN	CS4.k
Spółeczny	Centrum pomocy dzieciom pokrzywdzonym przestępstwem	3 395 434 EUR 15 279 454 PLN	2 886 119 EUR 12 987 536 PLN	CS4.l
Edukacyjny	Wzrost kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży w MOF Olsztyna obejmujący działania wspierające	15 941 327 EUR 71 735 972 PLN	13 550 128 EUR 60 975 576 PLN	CS4.f
Ekomobilny	Zintegrowany transport publiczny na obszarze MOF Olsztyna	13 823 529 EUR 62 205 881 PLN	11 750 000 EUR 52 874 998 PLN	CS4.f
Ekomobilny	Rozwój niskoemisyjnej i bezemisyjnej mobilności indywidualnej w MOF Olsztyna	32 650 989 EUR 146 929 451 PLN	27 753 341 EUR 124 890 033 PLN	CS2.viii
Ekomobilny	Innowacyjna mobilność w MOF Olsztyna	2 058 824 EUR 9 264 708 PLN	1 750 000 EUR 7 875 002 PLN	CS2.viii

Komunalny	Zrównoważona gospodarka ściekowa na obszarze gmin Jonkowo i Stawiguda	5 111 111 EUR 23 000 000 PLN	4 344 444 EUR 19 550 000 PLN	CS2.v
Komunalny	Poprawa zaopatrzenia w wodę w gminach Jonkowo i Stawiguda	3 254 068 EUR 14 643 306 PLN	2 765 958 EUR 12 446 810 PLN	CS2.v
Komunalny	Inteligentne zarządzanie sieciami wodno-kanalizacyjnymi w gminach Jonkowo i Stawiguda	1 877 347 EUR 8 448 062 PLN	1 595 745 EUR 7 180 852 PLN	CS2.v
Komunalny	Gospodarka ściekowa na obszarach rozproszonej zabudowy w MOF Olsztyna - projekt parasolowy dla gospodarstw domowych bez dostępu do sieci kanalizacyjnej	1 553 088 EUR 6 988 896 PLN	1 320 125 EUR 5 940 562 PLN	CS2.v
	RAZEM	83 061 151 EUR 373 775 181 PLN	70 601 979 EUR 317 708 903 PLN	

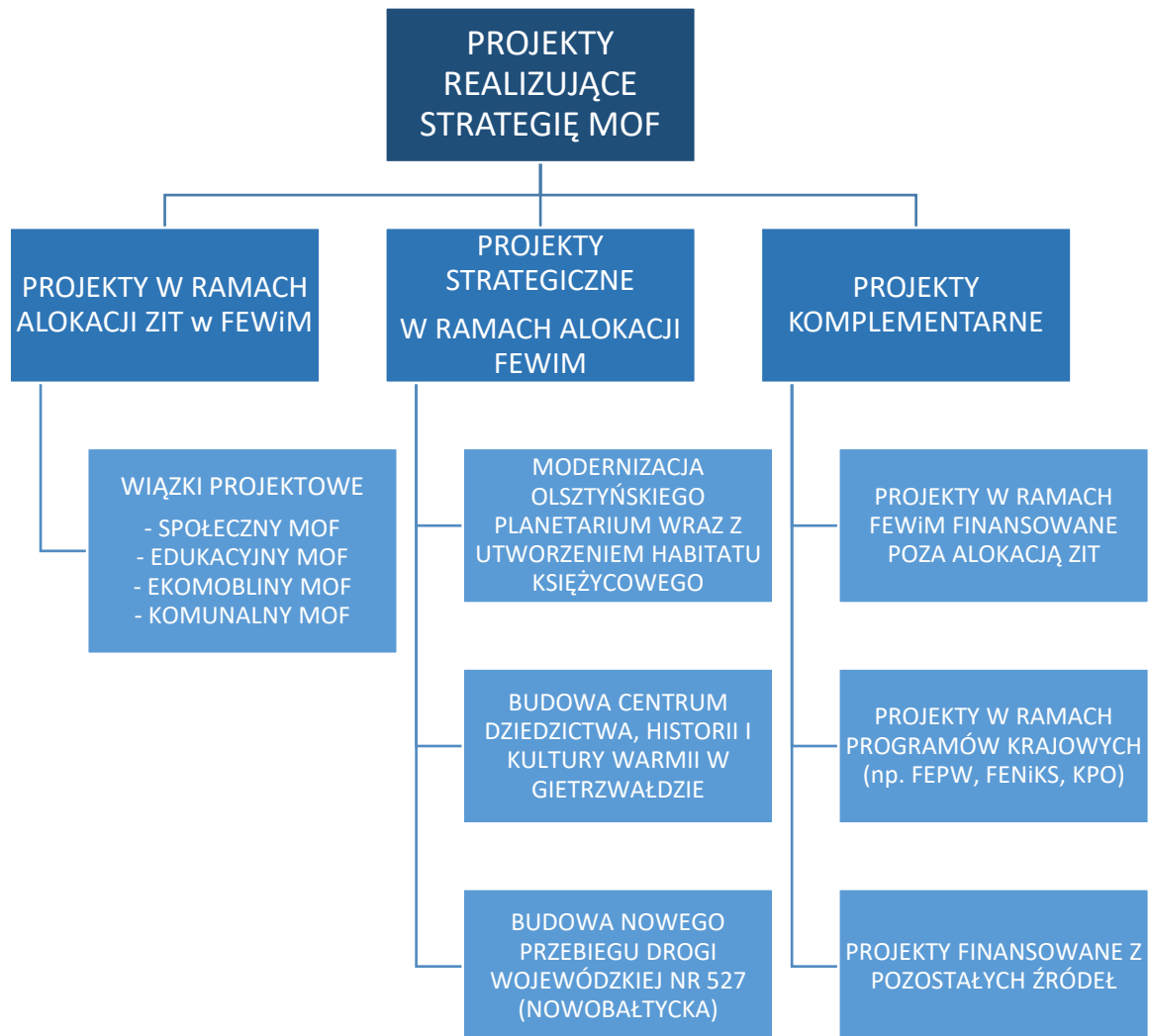
Dodatkowo dla Olsztyna jako miasta wojewódzkiego Polski Wschodniej źródłem finansowania działań z zakresu zrównoważonej mobilności miejskiej będzie program Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej – przewidywana alokacja w kwocie 45 000 000 EUR.

13. Lista projektów realizujących cele Strategii MOF Olsztyna

Podstawą do rozmów o nowej perspektywie finansowej 2021-2027 były i są prowadzone konsultacje z szerokim gronem interesariuszy, mającym wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy MOF Olsztyna. Jedną z form konsultacji był nabór fiszek projektowych, który pozwolił na wykreowanie celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań, jak również przygotowanie wstępnych założeń wiązek projektów, w oparciu o które można programować dalszy rozwój MOF Olsztyna. Jednym z kryteriów definicji wiązek projektowych były najczęściej zgłaszane potrzeby, jak również projekty wskazywane do realizacji głównie przez jst z terenu MOF Olsztyna. Lista projektów Strategii MOF Olsztyna składa się z trzech części:

- wiązki projektowe (które łączy wspólny zakres tematyczny i powtarzający się typ beneficjentów) – proponowane do realizacji z alokacji ZIT programu Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027 (FEWiM),
- projekty strategiczne – planowane do realizacji ze środków FEWiM innych niż alokacja ZIT (zaakceptowane przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego jako szczególnie istotne dla rozwoju regionu),
- projekty komplementarne – przewidziane do realizacji ze środków FEWiM innych niż alokacja ZIT, programów krajowych i innych źródeł, zgrupowane obszarami tematycznymi (w tym przedsięwzięcie dotyczące rozwoju zrównoważonej mobilności miejskiej w Olsztynie zaplanowane do realizacji w ramach programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej).

Fiszki wskazane w tym dokumencie mają charakter indykatywny. Konkretnie inwestycje realizowane w ramach celów tematycznych Strategii będą zależały od szczegółowych uwarunkowań poszczególnych programów operacyjnych, w tym uszczegółowień, kryteriów wyboru projektów i warunków konkursowych. Stąd też w Strategii MOF Olsztyna przedstawiono jedynie krótką charakterystykę przedsięwzięć. Wszystkie one tworzą listę projektów realizujących cele strategii, w tym w ramach ZIT (wiązki projektowe). Zgodnie z Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027 listę projektów należy rozumieć w ten sam sposób jak w okresie 2014-2020. Rozumie się przez to listę projektów o większej lub mniejszej szczegółowości opisu poszczególnych projektów lub wręcz tytułu projektu lub przedsięwzięcia grupującego większą liczbę projektów. Takie właśnie podejście zostało zastosowane przy tworzeniu wiązek projektowych stanowiących listę projektów planowanych do realizacji w ramach Strategii MOF Olsztyna.

13.1. Projekty realizujące cele Strategii ZIT MOF Olsztyna

Wszystkie działania planowane do realizacji z wykorzystaniem instrumentu ZIT w FEWiM 2021-2027 będą podejmowane zgodnie z warunkami wsparcia przewidzianymi dla konkretnych celów szczegółowych w FEWiM 2021-2027 i zgodnie z zapisami Szczegółowych Opisów Priorytetów FEWiM, a **wszystkie projekty wdrażane w formule ZIT będą wybierane w sposób konkurencyjny.**

Procedura wydawania rekomendacji dla projektów składających się na wiązki projektowe ZIT MOF Olsztyna określona zostanie na podstawie ustaleń z IZ. Szczegółowe warunki współpracy pomiędzy Związkiem ZIT MOF Olsztyna a IZ FEWiM 2021-2027 przy wdrażaniu ZIT w programie regionalnym określi porozumienie terytorialne.

W przypadkach, gdy opis działań planowanych do współfinansowania w ramach różnych programów (np. FEWiM i FEPW) wskazuje, że ich zakresy mogą się ze sobą pokrywać, podział interwencji będzie wyznaczony na poziomie konkretnych projektów – analogicznie jak w poprzedniej perspektywie finansowej UE.

13.1.1. Zestawienie wiązek projektów realizujących cele Strategii ZIT MOF Olsztyna

Lp.	Nazwa wiązki projektowej	Całkowita wartość wiązki (PLN)	Wartość dofinansowania w ramach FEWiM - 85% (PLN)	Całkowita wartość wiązki (EUR)	Wartość dofinansowania w ramach FEWiM - 85% (EUR)	Źródło finansowania
1.	Społeczny MOF	30 558 907	25 975 071	6 790 868	5 772 238	EFS+
2.	Edukacyjny MOF	71 735 972	60 975 576	15 941 327	13 550 128	EFS+
3.	Ekomobilny MOF	218 400 041	185 640 035	48 533 342	41 253 341	EFRR
4.	Komunalny MOF	53 080 264	45 118 224	11 795 614	10 026 272	EFRR
	RAZEM	373 775 183	317 708 906	83 061 152	70 601 979	

13.1.2. Lista projektów realizujących cele Strategii ZIT MOF Olsztyna⁵

Lp.	Nazwa wnioskodawcy	Tytuł wiązki projektowej	Tytuł projektu	Okres realizacji projektu w latach	Całkowita wartość projektu (PLN/EUR ⁶)	Skrócony opis projektu	Miejsce realizacji projektu	Źródło finansowania*	Sposób wskazania projektu**	Projekty komplementarne (powiązanie z innymi projektami)**
1.	Gminy: Barczewo, Dywity, Gietrzwałd, Jonkowo, Purda, Stawiguda i Olsztyn oraz ich jednostki organizacyjne	Ekomobilny MOF	Zintegrowany transport publiczny na obszarze MOF Olsztyna	2021-2029	62 205 881 PLN 13 823 529 EUR	- inwestycje w infrastrukturę dla transportu publicznego; - zakupy nisko- i zeroemisyjnego taboru dla transportu publicznego oraz tworzenie infrastruktury do jego ładowania/tankowania; - budowa węzłów przesiadkowych, w tym z wykorzystaniem parkingów P&R, B&R oraz K&R dla lepszego wykorzystania transportu publicznego;	Gminy MOF Olsztyna: - Gmina Barczewo - Gmina Dywity - Gmina Gietrzwałd - Gmina Jonkowo - Gmina Purda, - Gmina Stawiguda - Gmina Olsztyn	FEWiM – priorytet 3 Mobilność miejska CS2. Viii – Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	Sposób wskazania projektu został opisany w Strategii MOF Olsztyn w Rozdziale 13.5	Wiązki projektowe o charakterze komplementarnym: <ul style="list-style-type: none"> • Mobilny MOF • Zwiększanie bioróżnorodności i rozwój ekoturystyki • Rewitalizacja • Zrównoważona mobilność na terenie Olsztyna – projekt planowany do realizacji w ramach FEPW
2.	Gminy: Barczewo, Dywity, Gietrzwałd, Jonkowo, Purda, Stawiguda i Olsztyn	Ekomobilny MOF	Rozwój niskoemisyjnej i bezemisyjnej mobilności	2021-2029	146 929 451 PLN 32 650 989 EUR	- budowa i przebudowa infrastruktury pieszej i rowerowej (w tym infrastruktury towarzyszącej) - inwestycje w bezpieczeństwo ruchu drogowego ze szczególnym	Gminy MOF Olsztyna: - Gmina Barczewo	FEWiM – priorytet 3 Mobilność miejska CS2. Viii – Wspieranie zrównoważonej multimodalnej	Sposób wskazania projektu został opisany w Strategii MOF Olsztyn w Rozdziale 13.5	Wiązki projektowe o charakterze komplementarnym: <ul style="list-style-type: none"> • Mobilny MOF

⁵ Projekty wymienione na liście nie są równoznaczne z projektami składanymi w konkursach o dofinansowanie z FEWiM – w ramach jednego z tych projektów beneficjenci mogą składać kilka różnych wniosków lub też jeden wniosek może łączyć w sobie kilka projektów z listy lub ich elementów.

⁶ Kurs przeliczenia 1 EUR = 4,5 zł

	oraz ich jednostki organizacyjne		indywidualnej w MOF Olsztyna			uwzględnieniem pieszych, rowerzystów i użytkowników uto; - wsparcie mobilności współdzielonej; - inwestycje w infrastrukturę dla elektromobilności;	- Gmina Dywity - Gmina Gietrzwałd - Gmina Jonkowo - Gmina Purda, - Gmina Stawiguda - Gmina Olsztyn	mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej		<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększanie bioróżnorodności i rozwój ekoturystyki • Rozwój potencjału turystycznego poprzez kulturę i dziedzictwo Warmii • Rewitalizacja
3.	Gminy: Barczewo, Dywity, Gietrzwałd, Jonkowo, Purda, Stawiguda i Olsztyn oraz ich jednostki organizacyjne	Ekomobilny MOF	Innowacyjna mobilność w MOF Olsztyna	2021-2029	9 264 708 PLN 2 058 824 EUR	- wdrażanie i rozwój inteligentnych systemów transportowych (ITS); - integracja taryfowo-biletowa na obszarze MOF; -	Gminy MOF Olsztyna: - Gmina Barczewo - Gmina Dywity - Gmina Gietrzwałd - Gmina Jonkowo - Gmina Purda, - Gmina Stawiguda - Gmina Olsztyn	FEWiM – priorytet 3 Mobilność miejska CS2. viii – Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	Sposób wskazania projektu został opisany w Strategii MOF Olsztyn w Rozdziale 13.5	Wiązki projektowe o charakterze komplementarnym: <ul style="list-style-type: none"> • Mobilny MOF • Rozwój potencjału turystycznego poprzez kulturę i dziedzictwo Warmii
4.	Gmina Stawiguda, Gmina Jonkowo wraz z jednostkami organizacyjnymi	Komunalny MOF	Zrównoważona gospodarka ściekowa na obszarze gmin Jonkowo i Stawiguda	2021-2029	23 000 000 PLN 5 111 111 EUR	- Budowa kolektora sanitarnego omijającego istniejącą małą przepompownię ścieków przy Jeziorze Wulpińskim w Dorotowie w Gminie Stawiguda; - Modernizacja przepompowni w miejscowościach na terenie Gminy Stawiguda; - Modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych w Jonkowie polegająca na zagospodarowaniu osadów ściekowych; - Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przepompownią ścieków w miejscowości Jonkowo.	Gmina Stawiguda, Gmina Jonkowo	FEWiM – priorytet 2 Środowisko CS. V – Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	Sposób wskazania projektu został opisany w Strategii MOF Olsztyn w Rozdziale 13.5	Wiązki projektowe o charakterze komplementarnym: <ul style="list-style-type: none"> • Infrastruktura gospodarki komunalnej • Odporny i zielony MOF • Zwiększanie bioróżnorodności i rozwój ekoturystyki • Rozwój potencjału turystycznego poprzez kulturę i

										dziedzictwo Warmii
5.	Gmina Stawiguda, Gmina Jonkowo wraz z jednostkami organizacyjnymi	Komunalny MOF	Poprawa zaopatrzenia w wodę w gminach Jonkowo i Stawiguda	2021-2027	14 643 306 PLN 3 254 068 EUR	- Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Gryźlinach i Pluskach; - Modernizacja stacji uzdatniania wody w Jonkowie; - Modernizacja stacji uzdatniania wody we Wrzesinie.	Gmina Stawiguda, Gmina Jonkowo	FEWiM – priorytet 2 Środowisko CS. V – Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	Sposób wskazania projektu został opisany w Strategii MOF Olsztyn w Rozdziale 13.5	Wiązki projektowe o charakterze komplementarnym: <ul style="list-style-type: none"> • Infrastruktura gospodarki komunalnej
6.	Gmina Stawiguda, Gmina Jonkowo wraz z jednostkami organizacyjnymi	Komunalny MOF	Inteligentne zarządzanie sieciami wodno-kanalizacyjnymi w gminach Jonkowo i Stawiguda	2021-2027	8 448 062 PLN 1 877 347 EUR	- Utworzenie inteligentnego systemu zarządzania siecią wodociągowo - kanalizacyjną (obejmującego m.in.: model sieci kanalizacji sanitarnej, system optymalnego sterowania ciśnieniem w sieci wodociągowej w oparciu o utworzony model hydrauliczny sieci wodociągowej, system informacji geograficznej GIS oraz jego integrację z modelami sieci wodociągowo-kanalizacyjnymi).	Gmina Stawiguda, Gmina Jonkowo	FEWiM – priorytet 2 Środowisko CS. V – Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	Sposób wskazania projektu został opisany w Strategii MOF Olsztyn w Rozdziale 13.5	Wiązki projektowe o charakterze komplementarnym: <ul style="list-style-type: none"> • Infrastruktura gospodarki komunalnej • Odporny i zielony MOF
7.	Gminy: Barczewo, Dywity, Gietrzwałd, Jonkowo, Purda, Stawiguda i Olsztyn oraz ich jednostki organizacyjne	Komunalny MOF	Gospodarka ściekowa na obszarach rozproszonej zabudowy w MOF Olsztyna - projekt parasolowy dla gospodarstw domowych bez dostępu do sieci kanalizacyjnej	2021-2027	6 988 896 PLN 1 553 088 EUR	- wsparcie inwestycji w oczyszczalnie przydomowe i inne nowoczesne rozwiązania z zakresu zagospodarowania ścieków komunalnych (projekty parasolowe)	Gminy MOF Olsztyna: - Gmina Barczewo - Gmina Dywity - Gmina Gietrzwałd - Gmina Jonkowo - Gmina Purda, - Gmina Stawiguda	FEWiM – priorytet 2 Środowisko CS. V – Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	Sposób wskazania projektu został opisany w Strategii MOF Olsztyn w Rozdziale 13.5	Wiązki projektowe o charakterze komplementarnym: <ul style="list-style-type: none"> • Infrastruktura gospodarki komunalnej • Odporny i zielony MOF • Zwiększanie bioróżnorodności i rozwój ekoturystyki • Rozwój potencjału turystycznego poprzez kulturę i dziedzictwo Warmii
8.	Gminy: Barczewo, Dywity, Gietrzwałd, Jonkowo, Purda, Stawiguda i Olsztyn	Edukacyjny MOF	Wzrost kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży	2021-2029	71 735 972 PLN 15 941 327 EUR	Realizacja programów rozwojowych szkół/placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne, poprzez:	Gminy MOF Olsztyna: - Gmina Barczewo	FEWiM – priorytet 6 Edukacja i kompetencje EFS+	Sposób wskazania projektu został opisany w Strategii	Wiązki projektowe o charakterze komplementarnym:

	oraz ich jednostki organizacyjne		w MOF Olsztyna obejmujący działania wspierające			<ul style="list-style-type: none"> - rozwój kompetencji cyfrowych; - poprawę rozumienia i tworzenia informacji, rozwój w zakresie wielojęzyczności, matematyki, nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii itp.; - podnoszenie kompetencji osobistych, społecznych i w zakresie umiejętności uczenia się; - wzrost kompetencji obywatelskich oraz przedsiębiorczości, - rozwój świadomości i ekspresji kulturalnej, - wsparcie placówek oświatowych w zakresie edukacji włączającej - wsparcie uczniów ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi oraz ich rodzin. 	<ul style="list-style-type: none"> - Gmina Dywity - Gmina Gietrzwałd - Gmina Jonkowo - Gmina Purda, - Gmina Stawiguda - Olsztyn 	CS4.f Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	MOF Olsztyn w Rozdziale 13.5	<ul style="list-style-type: none"> • Odporny i zielony MOF • Zwiększenie bioróżnorodności i rozwój ekoturystyki • Rozwój potencjału turystycznego poprzez kulturę i dziedzictwo Warmii • Rewitalizacja • Kreatywny przemysł
9.	Gminy: Barczewo, Dywity, Gietrzwałd, Jonkowo, Purda, Stawiguda i Olsztyn oraz ich jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe, podmioty prywatne prowadzące działalność w obszarze pomocy społecznej	Spoleczny MOF	Centrum koordynacji i informacji na rzecz osób niesamodzielnych i ich rodzin	2021-2029	15 279 454 PLN 3 395 434 EUR	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój usług świadczonych w społeczności lokalnej w oparciu o zdeinstytucjonalizowane formy opieki, jak np. usługi asystenckie, opiekuńcze, specjalistyczne i inne usługi opiekuńcze, oraz innych form wsparcia środowiskowego w miejscu zamieszkania, • szkolenia oraz podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz zapewnienie dostępu do superwizji, • wsparcie opiekunów faktycznych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, • wsparcie tworzenia i/lub funkcjonowania usług społecznych w społeczności lokalnej w formule 	Gmina Olsztyn	FEWiM – priorytet 9. Włączenie i integracja EFS+ CS4.k. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług; w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla	Sposób wskazania projektu został opisany w Strategii MOF Olsztyn w Rozdziale 13.5	<p>Wiązki projektowe o charakterze komplementarnym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja • Usługi zdrowotne

						<p>deinstytucjonalizacji, w tym centrów usług społecznych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawa dostępności usług i rozwój oferty wsparcia dziennego skierowanych do seniorów, • wspieranie działań w zakresie wzmocnienia więzi i integracji międzypokoleniowej, w tym promujących ideę wolontariatu, • upowszechnienie transportu indywidualnego typu door-to-door dla osób z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności (jako część projektów wspierających). 		osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej		
10.	Gminy: Barczewo, Dywity, Gietrzwałd, Jonkowo, Purda, Stawiguda i Olsztyn oraz ich jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe, podmioty prywatne prowadzące działalność w obszarze pomocy społecznej	Społeczny MOF	Centrum pomocy dzieciom pokrzywdzonym przestępstwem	2021-2029	15 279 454 PLN 3 395 434 EUR	<ul style="list-style-type: none"> • usługi interwencji kryzysowej, • usługi w zakresie przeciwdziałania przemocy, w tym przemocy w rodzinie oraz w zakresie kompleksowej pomocy dzieciom pokrzywdzonym przestępstwem (i ich rodzinom). 	Gmina Olsztyn	FEWiM – priorytet 9. Włączenie i integracja EFS+ CS4.I Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	Sposób wskazania projektu został opisany w Strategii MOF Olsztyn w Rozdziale 13.5	<p>Wiązki projektowe o charakterze komplementarnym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja
11.	Gmina Olsztyn wraz z jej jednostkami organizacyjnymi. ⁷		Zrównoważona mobilność na terenie Olsztyna	2021-2029	202 500 000 PLN 45 000 000 EUR	<ul style="list-style-type: none"> • Podstawowym celem projektu jest poprawa warunków mobilności dla mieszkańców Olsztyna przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. • Zakup autobusów elektrycznych, • Rozbudowa zajezdni autobusowej, • Systemy ładowania autobusów elektrycznych, • Budowa/przebudowa infrastruktury służącej transportowi zbiorowemu, • Utworzenie węzła przesiadkowego, • Rozbudowa ITS, • Galanteria miejska, 	Gmina Olsztyn	FEPW – priorytet 03 Zrównoważona mobilność miejska Działanie 03.01.Zrównoważona mobilność miejska CS2.viii- wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w	Sposób wskazania projektu został opisany w Strategii MOF Olsztyn w Rozdziale 13.5	<p>Wiązki projektowe o charakterze komplementarnym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mobilny MOF • Termiczny MOF • Odporny i zielony MOF • Zwiększanie bioróżnorodności i rozwój ekoturystyki

⁷ Zgodnie z katalogiem beneficjentów FEPW

					<ul style="list-style-type: none">• Budowa/rozbudowa ciągów rowerowych, pieszych i pieszo-rowerowych• Działania dostosowujące do zmian klimatu,• Oznaczenia ciągów drogowych• wsparcie aktualizacji SUMP oraz przygotowania lub aktualizacji innych dokumentów niezbędnych do realizacji przedsięwzięć z zakresu zrównoważonej mobilności		kierunku gospodarki zeroemisyjnej.		
--	--	--	--	--	--	--	------------------------------------	--	--

13.2. Projekty strategiczne do realizacji na obszarze MOF Olsztyna w ramach alokacji FEWIM

Budowa nowego przebiegu drogi wojewódzkiej nr 527 w Olsztynie na odcinku od granicy miasta do wiaduktu kolejowego w ciągu ul. Bałtyckiej	
Cel Polityki Spójności	<p>Cel główny: Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności (CP3)</p> <p>Cel szczegółowy: Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej (CS3.ii)</p>
Cel strategiczne i operacyjne Strategii MOF Olsztyna 2030+	<p>Cel strategiczny 2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego</p> <p>Cel operacyjny 2.2. Dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne</p> <p>Kierunek A: Budowa i przebudowa infrastruktury transportowej</p>
Cele i kierunki działania Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko – Mazurskie 2030 w jakie wpisuje się projekt	<p>Projekt wpisuje się w :</p> <p>Cel strategiczny: Mocne fundamenty</p> <p>Cel operacyjny: Optymalna infrastruktura rozwoju</p> <p>Kierunek działań:</p> <p>C. infrastruktura komunikacyjna</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ udrożnienie obszaru Olsztyna poprzez wyprowadzenie ruchu tranzytowego z miasta, ➤ rozwiązanie problemów komunikacyjnych w obszarach funkcjonalnych Olsztyna, Elbląga i Ełku, ➤ zapewnienie bezpieczeństwa drogowego, ➤ poprawa skomunikowania międzyregionalnego, ➤ rozwój dróg rowerowych poprawiających bezpieczeństwo ruchu, ➤ poprawa dostępności przestrzennej obszarów o najniższym jej poziomie do Olsztyna i subregionalnych ośrodków wzrostu, w tym budowa i modernizacja dróg lokalnych.
Priorytet FEWiM 2021-2027	<p>2.4. Mobilność regionalna</p> <p>Możliwe kierunki interwencji to m.in.:</p> <p>1) inwestycje infrastrukturalne o charakterze tzw. dostępowym w połączenia drogowe wraz z infrastrukturą towarzyszącą (drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne);</p> <p>2. inwestycje w drogi w miastach wraz z infrastrukturą towarzyszącą w celu wyprowadzenia ruchu z centrów miast;</p>
Strategicznosc projektu — strategiczny wpływ projektu na rozwój województwa warmińsko-mazurskiego	<p>Projekt odpowiada na potrzeby wskazane w strategii w zakresie poprawy niekorzystnej sytuacji województwa dot. spójności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności w odniesieniu do wskaźników ogólnokrajowych. Przyczyni się do zwiększenia dostępności komunikacyjnej Olsztyna, a także ważnych ośrodków takich jak Pasłęk, Morąg czy Łukta, co ma istotne znaczenie z punktu widzenia dostępności usług wyższego rzędu w regionie. Dobry dojazd do Olsztyna zachęci mieszkańców Warmii i Mazur do korzystania z usług w stolicy województwa, która musi konkurować w tym zakresie z</p>

	Trójmiastem. Z uwagi na niekorzystne trendy demograficzne w województwie, wzmocnienie funkcji metropolitalnych Olsztyna przyczyniać się może do ograniczania wyjazdów mieszkańców regionu poza jego granice, a w szczególności na Pomorze. Jednocześnie projekt będzie miał wpływ na zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym i spowoduje uruchomienie nowych terenów inwestycyjnych, co dodatkowo poprawi pozycję Olsztyna na mapie osadniczej kraju.
Orientacyjna wartość projektu / dofinansowania	Wartość projektu wynosi 240 000 000,00 zł, w tym dofinansowanie 153 000 000,00 zł
Opis projektu	<p>Podstawowym celem projektu jest zwiększenie dostępności transportowej wewnętrznej i zewnętrznej miasta wojewódzkiego Olsztyna. Projekt wzmocni pozycję Olsztyna jako regionalnego ośrodka gospodarczego, w tym posiadającego największy potencjał do rozwoju innowacji w regionie oraz podniesie jego konkurencyjność gospodarczą w przestrzeni wojewódzkiej i krajowej poprzez integracji przestrzenną i transportową.</p> <p>Nastąpi także udostępnienie niezagospodarowanych bądź częściowo zagospodarowanych terenów inwestycyjnych (z przeznaczeniem na usługi, zabudowę mieszkaniową, przemysłową) i kompleksów turystycznych.</p> <p>W ramach projektu zostanie wybudowany nowy przebieg drogi wojewódzkiej nr 527 w kat. GP wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Droga ma na celu wyprowadzenie ruchu lokalnego i ponadlokalnego bezpośrednio w kierunku węzła Olsztyn Południe poprzez al. Schumana, ul. Armii Krajowej i al. Warszawską.</p> <p><u>Wybudowane zostaną:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – ulica w przekroju dwujezdniowym o szerokości 2 x 7,0m, – wiadukt drogowy nad koleją, – przejście podziemne pod ulicą, – ekrany akustyczne, – ciągi piesze i rowerowe, – sygnalizacja świetlna, – odwodnienie, oświetlenie, przebudowa kolizji z urządzeniami pod- i nadziemnymi.

Modernizacja Olsztyńskiego Planetarium wraz z utworzeniem <i>Habitatu księżycowego</i>	
Cel Polityki Spójności	<p>Cel główny: Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych (CP 4)</p> <p>Cel szczegółowy: Wzmocnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (CS4.vi)</p>
Cel strategiczne i operacyjne Strategii MOF Olsztyna 2030+	<p>Cel strategiczny 1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych</p> <p>Cel operacyjny 1.5. Środowisko kulturowe</p> <p>Kierunek A: Promocja zasobów kulturowych wśród mieszkańców</p> <p>Kierunek B: Rozwój turystyki kulturowej</p>
Cele i kierunki działania Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko –	<p>Projekt wpisuje się w:</p> <p>Cel strategiczny: Inteligentna produktywność</p>

Mazurskie 2030 w jakie wpisuje się projekt	<p>Cel operacyjny: Inteligentna specjalizacja</p> <p>Kierunek działań: A. Produkty i usługi wysokiej jakości</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ tworzenie nowych i udoskonalanie istniejących produktów turystycznych z wykorzystaniem nowych technologii, ➤ podniesienie jakości usług poprzez zastosowanie aplikacji, wizualizacji oraz wprowadzenie IT do obsługi ruchu turystycznego.
Priorytet FEWiM 2021-2027	<p>2.11 Turystyka i kultura</p> <p>Możliwe kierunki interwencji to m.in.:</p> <p>2. rozwój nowoczesnej publicznej infrastruktury prowadzenia działalności kulturalnej ważnej dla edukacji i aktywności kulturalnej np. mediateki,</p> <p>7. tworzenie i rozwój turystycznych szlaków tematycznych w oparciu o dziedzictwo regionu,</p> <p>9. ułatwienie dostępu do zabytków, instytucji kultury oraz infrastruktury turystycznej, w tym dostosowanie ww. obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.</p>
Strategicznosc projektu — strategiczny wpływ projektu na rozwój województwa warmińsko-mazurskiego	<p>Projekt odpowiada na potrzeby w zakresie konieczności wsparcia organizacji społecznych i instytucji kultury na rzecz aktywnej działalności dla wydłużenia sezonu turystycznego oraz działania poza nim. Będzie tworzył atrakcyjną ofertę turystyczną. Wynika to przede wszystkim z unikatowego charakteru obiektu, który pełni funkcje zarówno kulturalne, jak i edukacyjne. Przez cały rok OPIOA oferuje mieszkańcom regionu i turystom nie tylko seanse astronomiczne, ale także szeroką paletę wydarzeń popularyzujących naukę, takich jak zajęcia dydaktyczne dla dzieci i młodzieży, wykłady naukowców z uniwersytetów i instytucji badawczych.</p> <p>OPIOA uczestniczy w wielu międzynarodowych projektach astronomicznych i życiu naukowym, organizując m.in. Europejskie Warsztaty Astronomiczne, konferencje Planetariów z Europy Środkowej i Wschodniej, 103 Kolokwium Międzynarodowej Unii Astronomicznej, zjazdu Polskiego Towarzystwa Astronomicznego czy Polskiego Towarzystwa Meteorytowego. Ponadto OPIOA posiada Mobilne Laboratorium Astronomiczne, które podróżuje głównie po miejscowościach Warmii i Mazur.</p> <p>Sam obiekt jest interesującym projektem architektonicznym, a wnętrza zdobią dzieła znanego artysty - atrium ozdabia mozaika z emaliowanych elementów autorstwa Stefana Knappa. Regularnie odbywają się w nim wystawy i koncerty. Wszystko to uatrakcyjnia ofertę kulturalną dla mieszkańców regionu i przyczynia się do wzmacniania tożsamości regionu, takie dzięki stałemu nawiązywaniu do postaci Mikołaja Kopernika i jego bogatej działalności naukowej, prowadzonej na Warmii.</p>
Orientacyjna wartość projektu / dofinansowania	Wartość projektu wynosi 27 000 000,00 zł, w tym dofinansowanie 22 950 000,00 zł
Opis projektu	<p>Podstawowym celem projektu jest wzmocnienie potencjału turystyczno-edukacyjny obiektu Planetarium poprzez zaoferowanie odwiedzającym nowoczesną w formie i treści ofertę edukacyjną i kulturalno- rozrywkową. Olsztyńskie Planetarium jest pomnikiem zbudowanym w hołdzie Mikołajowi Kopernikowi na 500-lecie jego urodzin, realizacja projektu może stać się również istotnym elementem obchodów 550. rocznicy tego wydarzenia, która przypada w 2023 r.</p>

	<p>Projekt zakłada:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ remont elewacji oraz dostosowanie zespołu budynków do aktualnych wymagań energetycznych, a także gruntowną modernizację oraz instalacja iluminacji obiektu; ➤ aranżację i implementację interaktywnych wystaw edukacyjnych (hologram i 16 eksponatów w holach planetarium oraz zakup eksponatów w ramach wystawy <i>Habitat Księżycowy</i>); ➤ modernizację cyfrowej aparatury projekcyjnej planetarium (cyfrowy system projekcyjny, ekran).
--	--

Budowa Centrum Dziedzictwa, Historii i Kultury Warmii w Gietrzwałdzie	
Cel Polityki Spójności	<p>Cel główny: Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych (CP 4)</p> <p>Cel szczegółowy: Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (CS4.vi)</p>
Cel strategiczne i operacyjne Strategii MOF Olsztyna 2030+	<p>Cel strategiczny 2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego</p> <p>Cel operacyjny 2.5. Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca dziedzictwo kulturowe</p> <p>Kierunek C. Ochrona i promocja zabytków</p>
Cele i kierunki działania Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko – Mazurskie 2030 w jakie wpisuje się projekt	<p>Projekt wpisuje się w:</p> <p>Cel strategiczny: Kreatywna aktywność</p> <p>Cel operacyjny: Ukształtowana tożsamość</p> <p>Kierunek działań: A. Wiedza o województwie warmińsko-mazurskim</p> <p>Kierunek działań: B. Organizacje wzmacniające tożsamość regionalną</p> <p>Kierunek działań: D. Promocja regionu</p>
Priorytet FEWiM 2021-2027	<p>2.11 Turystyka i kultura</p> <p>Możliwe kierunki interwencji to m.in.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. rozwój nowoczesnej publicznej infrastruktury prowadzenia działalności kulturalnej ważnej dla edukacji i aktywności kulturalnej np. mediateki, 3. ochrona i udostępnianie zabytków ruchomych oraz muzealiów i zbiorów audiowizualnych (w tym filmowych) także poprzez proces digitalizacji (jako element projektu inwestycyjnego w obiekcie o charakterze muzealnym), 4. inwestycje w infrastrukturę służącą zachowaniu i popularyzacji dziedzictwa (w tym: gwara, tańce ludowe, tradycje, wierzenia, zawody tradycyjne), 5. działania polegające na tworzeniu innowacyjnej oferty turystycznej lub kulturalnej wynikające ze współpracy szkół, instytucji z sektora kultury oraz sektora kreatywnego z organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami publicznymi, 7. tworzenie i rozwój turystycznych szlaków tematycznych w oparciu o dziedzictwo regionu,

	<p>9. ułatwienie dostępu do zabytków, instytucji kultury oraz infrastruktury turystycznej, w tym dostosowanie ww. obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.</p>
<p>Strategiczność projektu — strategiczny wpływ projektu na rozwój województwa warmińsko-mazurskiego</p>	<p>Projekt będzie miał strategiczny wpływ na rozwój województwa warmińsko-mazurskiego w aspektach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - społecznym – poprzez zwiększenie świadomości przynależności do regionu Warmii i Mazur, wzrost wiedzy historycznej o regionie, budowanie tożsamości, zachowanie elementów kultury warmińskiej (np. gwara, wzornictwo, twórczość ludowa); - gospodarczym (poprzez stworzenie nowego produktu turystycznego, który ściągnie do woj. warmińsko-mazurskiego nowych turystów, spowoduje to popyt na dodatkowe usługi, tj. noclegi, gastronomię, usługi transportowe; - środowiskowym – pośrednio poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (fotowoltaika, pompa ciepła) oraz zastosowanie energooszczędnych rozwiązań do izolacji budynku, stolarki okiennej i drzwiowej, oświetlenia – budynek pasywny; - przestrzennym – lokalizacja obiektu w Gietrzwałdzie, 2 km od historycznej granicy Warmii (Gietrzwałd jako Wrota Warmii), zaledwie 20 km od Olsztyna, centrum administracyjno-gospodarczego regionu, duża dostępność komunikacyjna – bezpośrednio przy DK 16 i 10 km do obwodnicy Olsztyna, 20 km do trasy S7 kierunek Gdańsk i Warszawa (węzeł Ostróda). Łatwy dojazd do Centrum autobusem komunikacji publicznej, własnym autem, pociągiem czy też samolotem poprzez bezpośredni dojazd do Portu Lotniczego Olsztyn-Mazury w Szymanach. W perspektywie połączenie rowerowe z Olsztynem drogą dla rowerów wzdłuż DK 16.
<p>Orientacyjna wartość projektu / dofinansowania</p>	<p>Wartość projektu wynosi 18 500 000,00 zł, w tym dofinansowanie 15 725 000,00 zł</p>
<p>Opis projektu</p>	<p>Celem projektu jest podniesienie atrakcyjności turystycznej regionu poprzez stworzenie produktu turystycznego w Gietrzwałdzie na bazie dziedzictwa historycznego i kulturowego Warmii.</p> <p>Projekt zakłada budowę Centrum Dziedzictwa, Historii i Kultury Warmii w centralnej części Ogrodów koło amfiteatru. Będzie to nowoczesny obiekt o powierzchni użytkowej ok. 1100 m² i wyróżniającej się architekturze nawiązującej do tradycji warmińskiej. Ma on pełnić funkcje wystawiennicze, konferencyjne, szkoleniowe. Budynek ma dawać przestrzeń do interakcji z historią i kulturą dzięki różnego rodzaju pracowniom (m.in. muzyczna, taneczna, plastyczna, kulinarna, wzornictwa i gwary warmińskiej). Planuje się również prowadzenie Biblioteki Warmińskiej we współpracy z Wojewódzką Biblioteką Publiczną.</p> <p>Położenie budynku umożliwi wykorzystanie dachu na punkt widokowy oraz kawiarnię. Wokół zostanie zagospodarowana zielen. Budynek będzie w pełni dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Dzięki zastosowaniu odnawialnych źródeł energii budynek będzie spełniał zasadę zrównoważonego rozwoju, będzie to budynek pasywny.</p> <p>Proponowane tematy wystaw stałych (katalog otwarty): historia objawień w kontekście ruchu polskiego na Warmii, szkoły polskie na Warmii, Gazeta Olsztyńska i plebiscyt 1920 r. na Warmii, upamiętnienie bohaterów Warmii,</p>

	<p>przyroda Warmii, zwyczaje, gwara, strój, wzornictwo, zabudowa, kuchnia warmińska, rolnictwo na Warmii.</p> <p>Tematy mają być prezentowane w nowoczesny, włączający emocje widza sposób, z wykorzystaniem multimediiów, światła, dźwięku, gier i różnych form artystycznych. Widz ma doświadczać, nie tylko oglądać. Nowoczesne rozwiązania umożliwią „przeniesienie” widza w czasie i doświadczenie historii.</p> <p>Planuje się również wykorzystanie e-usług i e-zwiedzania, jako atrakcja turystyczna w zamkniętej przestrzeni centrum będzie niezależnie od warunków atmosferycznych, a więc przez cały rok. Przyczyni się w ten sposób do wydłużenia sezonu turystycznego.</p> <p>Aby Centrum mogło pełnić swoje funkcje w wymiarze regionalnym, konieczna jest współpraca z licznymi partnerami – Sanktuarium Matki Bożej Gietrzwałdzkiej, Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Stowarzyszenie Szlak Świętej Warmii, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Regionalna Organizacja Turystyczna i lokalne organizacje turystyczne (ZLOT i Dom Warmiński).</p> <p>Centrum będzie samodzielnym podmiotem – nowo powołaną samorządową instytucją kultury.</p>
--	--

13.3. Projekt do realizacji na obszarze MOF Olsztyna w ramach alokacji FEPW

Zrównoważona mobilność na terenie Olsztyna	
Cel Polityki Spójności	<p>Cel główny: Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (CP2)</p> <p>Cel szczegółowy: (CS.viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej</p>
Priorytet FEPW	03 Zrównoważona mobilność miejska
Działanie FEPW	03.01 Zrównoważona mobilność miejska
Cel strategiczne i operacyjne Strategii MOF Olsztyna 2030+	<p>Cel strategiczny 2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego</p> <p>Cel operacyjny 2.3. Zrównoważona mobilność</p>
Cele i kierunki działania Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030 w jakie wpisuje się projekt	<p>Projekt wpisuje się w :</p> <p>Cel strategiczny: Mocne fundamenty</p> <p>Cel operacyjny: Optymalna infrastruktura rozwoju, kierunek działań C. Infrastruktura komunikacyjna:</p> <p>a. inwestycje drogowe</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ rozwój dróg rowerowych poprawiających bezpieczeństwo ruchu; f. zintegrowany transport publiczny w ośrodkach miejskich i obszarach wiejskich, w szczególności w największych miastach regionu (Olsztyn, Elbląg i Ełk) ➤ wspieranie zintegrowanego, czystego i bezpiecznego transportu publicznego oraz aktywnych form mobilności w szczególności w celu poprawy połączeń miast z ich strefami dojazdu; ➤ rozwój zintegrowanych systemów transportu publicznego. <p>Cel operacyjny: Wyjątkowe środowisko przyrodnicze, kierunek działań B. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza, w szczególności z niskich źródeł emisji oraz poprzez stosowanie ogrzewania oraz rozwój transportu przyjaznego środowisku (np. elektromobilność, transport rowerowy);
Orientacyjna wartość projektu / dofinansowania	45 000 000 EUR ⁸
Strategicznosc projektu — strategiczny wpływ projektu na rozwój województwa warmińsko-mazurskiego	Realizacja projektu przyczynić się będzie do osiągnięcia celu głównego strategii: <i>spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy</i> , szczególnie w zakresie spójności przestrzennej, ale także

⁸ Ostateczny zakres realizacji projektu będzie zależny od wartości alokacji dostępnej w ramach FEWP.

	<p>spójności społecznej – dzięki poprawie dostępu do usług publicznych i podnoszeniu jakości życia mieszkańców.</p> <p>Istotna będzie tu poprawa spójności w kontekście regionalnym – realizacja projektu przyczyni się do wzmocnienia metropolitalnych funkcji Olsztyna. W strategii podkreślono, że <i>miasto wojewódzkie musi przede wszystkim pełnić kluczowe funkcje gospodarcze, edukacyjne, kulturowe, a także medyczne i administracyjne</i>. Projekt wzmacnia predyspozycje Olsztyna do skutecznego konkurowania z innymi stolicami regionów o inwestycje oraz budowania przewagi jako ośrodek wzrostu innowacyjności i miasto o wysokiej jakości życia</p> <p>Projekt odpowiada wprost na potrzeby wskazane w strategii w zakresie rozwoju transportu zbiorowego – w województwie (inaczej niż w innych regionach) rośnie liczba przewozów w komunikacji miejskiej, ale w przeliczeniu na jednego mieszkańca wciąż jest ona zdecydowanie niższa od średniej krajowej. Analiza SWOT również wskazała, że rozwój w tym obszarze jest nadal niedostateczny.</p>
<p>Priorytety programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej</p>	<p>Cel szczegółowy (viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zakup bezemisyjnego taboru tramwajowego, trolejbusowego i autobusowego, , ➤ budowa, przebudowa i modernizacja infrastruktury na potrzeby transportu zbiorowego i komplementarnych form mobilności (ruch pieszy, rowerowy oraz inne aktywne formy mobilności), w tym integracja różnych form mobilności w postaci centrów przesiadkowych dla transportu publicznego, ➤ digitalizacja systemu mobilności w mieście (ITS, wspólne bilety, informacja i planowanie podróży, powiązane z wdrażaniem integracji taryfowej oraz koncepcji „Mobilność jako usługa”).
<p>Opis projektu</p>	<p>Podstawowym celem projektu jest poprawa warunków mobilności dla mieszkańców Olsztyna przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i tym samym przyczynienie się do osiągnięcia celów Europejskiego Zielonego Ładu. Projekt jest kolejnym krokiem w realizacji całościowej koncepcji mobilności miejskiej w Olsztynie zgodnie z zapisami <i>Planu Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna 2030+</i> (SUMP).</p> <p>Cel ten będzie realizowany przez działania na rzecz zapewnienia obsługi możliwie dużej powierzchni miasta transportem zeroemisyjnym. Gęsto zaludnione południowe dzielnice miasta są połączone ze śródmieściem transportem tramwajowym, natomiast pozostałe części miasta będą obsługiwane w coraz większym zakresie autobusami elektrycznymi (także w zakresie dowozów do linii tramwajowych).</p> <p>Uzupełnieniem transportu publicznego ma być nowoczesna, zielona infrastruktura dla pieszych i rowerzystów. Będzie ona sprzyjać rozwojowi tych sposobów poruszania się po Olsztynie, a przy tym uzupełni tkankę miejską o elementy niezbędne dla dostosowania miasta do zmian klimatycznych.</p> <p>Całość przedsięwzięcia nie tylko ograniczy emisję gazów cieplarnianych, ale też przyczyni się do podniesienia jakości życia mieszkańców dzięki poprawie ich mobilności, zapewnieniu bardziej przyjaznych przestrzeni publicznych oraz redukcji hałasu i zanieczyszczeń powietrza.</p>

W ramach działań w zakresie projektu powinny zostać uwzględnione następujące obszary:

1. Transport zbiorowy:

1.1. Zakup fabrycznie nowych autobusów elektrycznych, w pełni wyposażonych w elementy systemu ITS (m.in. autokomputery, biletomaty, monitoring, bramki zliczające, system łączności i zapowiedzi głosowych, tablice informacji pasażerskiej), klimatyzowanych, malowanych w barwach olsztyńskiego systemu, wraz z infrastrukturą i urządzeniami do ładowania. Mogą to być autobusy typu MEGA, MAXI, MINI lub MIDI, które mogą posłużyć m.in. do utworzenia linii dowozowej w północnej części Olsztyna dla poprawy dostępności komunikacyjnej obszarów obecnie pozbawionych obsługi przez komunikację miejską oraz do obsługi tego rodzaju linii komunikacyjnych w innych częściach Olsztyna.

1.2. Rozbudowa zajezdni autobusowej wraz z montażem systemów ładowania przy al. Sikorskiego w celu zapewnienia miejsca do bazowania i obsługi wykorzystywanego taboru.

1.3 Przebudowa infrastruktury służącej transportowi zbiorowemu, w tym:

a) budowa/przebudowa pętli i przystanków autobusowych umożliwiające lepsze dostosowanie obsługi komunikacyjnej do potrzeb mieszkańców, polepszenie bezpieczeństwa ruchu w ich obrębie, wzrost funkcjonalności i dostępności (m.in. zatoki i perony autobusowe dostosowane do potrzeb osób o ograniczonej mobilności, zgodnie z przyjętymi na terenie miasta standardami) oraz poprawę warunków socjalnych dla kierowców zgodnie z wymaganiami Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w komunikacji miejskiej oraz autobusowej komunikacji międzymiastowej z dnia 19 stycznia 2022 r. (Dz.U. 2022 poz. 125);

b) budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych w obrębie części wybranych przebudowanych pętli autobusowych;

c) utworzenie multimodalnego węzła przesiadkowego przy ul. Zientary-Malewskiej w obrębie wejścia do powstającego tunelu pieszego prowadzącego do centrum komunikacyjnego Dworzec Główny; w ramach budowy w szczególności powstanie m.in. punkt typu Kiss&Ride oraz przystanek autobusowy umożliwiający zapewnienie dowozu mieszkańcom północnych osiedli Olsztyna do dworca od strony północnej.

1.4. Rozbudowa systemu ITS poprzez zakup, montaż i włączenie do istniejącego systemu nowych tablic informacji pasażerskiej oraz biletomatów stacjonarnych na wybranych przystankach.

1.5. Tzw. galanteria miejska związana z transportem zbiorowym – wiaty przystankowe (w tym zielone przystanki), bezpieczne przejścia dla pieszych i oświetlenie na dojazdach do przystanków, wykonanie nasadzeń roślin dla poprawy warunków korzystania z transportu zbiorowego różnych grup mieszkańców, bez względu na porę roku czy porę dnia.

2. Transport rowerowy i pieszy

2.1. Budowa i modernizacja istniejących ciągów rowerowych i pieszo-rowerowych oraz innych elementów infrastruktury rowerowej w oparciu o/przy uwzględnieniu dokumentu pn. *Koncepcja rozwoju dróg rowerowych w Olsztynie z rozszerzeniem na Miejski Obszar Funkcjonalny Olsztyna w zakresie*

	<p><i>powiązań komunikacyjnych z miastem rdzeniem z grudnia 2019 r. (w tym działania dostosowujące do zmian klimatu).</i></p> <p>2.2. Budowa i modernizacja ciągów pieszych wraz z działaniami dostosowującymi do zmian klimatu (w tym nasadzeniami roślinności).</p> <p>2.3. Oznaczenia ciągów drogowych w ramach Systemu Informacji Miejskiej (SIM) Olsztyna, w tym ciągów pieszo-rowerowych i pieszych.</p> <p>3. Możliwości rozszerzenia projektu:</p> <p>3.1. Przebudowa elementów infrastruktury transportowej dla umożliwienia korzystania z niej przez transport zbiorowy i/lub celem zapewnienia poprawy bezpieczeństwa rowerzystów i pieszych.</p> <p>3.2. Przebudowa/budowa infrastruktury poprawiającej priorytet dla transportu zbiorowego.</p> <p>3.3. Budowa parkingów typu Park&Ride. Lokalizacje i standard parkingów P&R powinny być zgodne z istniejącymi dokumentami strategicznymi, w tym z <i>Analizą możliwości lokalizacji parkingów P+R w Olsztynie i jego obszarze funkcjonalnym (MOF Olsztyn)</i> z grudnia 2018 r., a także z zapisami programu FEPW.</p> <p>4. Centrum przesiadkowe przy stacji Olsztyn Główny wraz z m.in. infrastrukturą techniczno-administracyjną ITS, zapleczem socjalnym dla kierowców, głównym punktem obsługi pasażerów, stacją ładowania dla autobusów i innych pojazdów miejskich.</p> <p>5. Aktualizacja <i>Planu Zrównoważonej Mobilności dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna 2030+</i> (SUMP)</p>
--	--

13.4. Zestawienie wiązek projektowych o charakterze komplementarnym na obszarze MOF Olsztyna

Infrastruktura gospodarki komunalnej	
Cel Polityki Spójności	<i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</i> Obszar: Zrównoważona gospodarka wodna i ściekowa
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	1.2. Sprawne systemy gospodarki komunalnej
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Gospodarka wodno-ściekowa</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ rozbudowa i wymiana sieci wodno-kanalizacyjnych ➤ infrastruktura oczyszczania ścieków i zagospodarowanie osadów pościekowych ➤ infrastruktura ujęć, uzdatniania i magazynowania wody ➤ innowacje w gospodarce wodno-ściekowej <p><u>Gospodarka odpadami</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ infrastruktura gospodarki odpadami (m.in. PSZOK, kompostownie, sortownie) ➤ innowacje w gospodarce odpadami ➤ remediacja terenów zanieczyszczonych i rekultywacja terenów zdegradowanych <p><u>Gospodarka ciepłownicza</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ budowa i przebudowa sieci systemu ciepłowniczego ➤ innowacje w ciepłownictwie ➤ budowa i przebudowa źródeł ciepła ➤ inwestycje biogazowe

Rozwój infrastruktury elektroenergetycznej	
Cel Polityki Spójności	<i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</i> Obszar: Efektywność energetyczna
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	1.1. Efektywność energetyczna

Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Rozwój infrastruktury elektroenergetycznej</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ budowa przebudowa sieci elektroenergetycznego systemu dystrybucyjnego
----------------	---

OZE	
Cel Polityki Spójności	<p><i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</i></p> <p>Obszar: Wsparcie produkcji energii z odnawialnych źródeł</p>
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	1.1. Efektywność energetyczna
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Rozwój infrastruktury odnawialnych źródeł energii i dywersyfikacja źródeł energii</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ instalacje odnawialnych źródeł energii ➤ wytwarzanie energii w kogeneracji

Termiczny MOF	
Cel Polityki Spójności	<p><i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</i></p> <p>Obszar: efektywność energetyczna</p>
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	1.2. Efektywność energetyczna
Typy projektów	<p>W ramach typu projektu Termiczny MOF planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Rozwój infrastruktury odnawialnych źródeł energii i dywersyfikacja źródeł energii</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ instalacje odnawialnych źródeł energii, ➤ wymiana źródeł ciepła w lokalach na bardziej sprzyjające środowisku , ➤ projekty parasolowe w zakresie wymiany źródeł ciepła, ➤ kompleksowa modernizacja sieci ogrzewczej budynków, w tym z wymianą źródła ciepła (m.in. podłączenia do sieci ciepłowniczej), ➤ wytwarzanie energii w kogeneracji.

	<p><u>Wzrost efektywności energetycznej</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ kompleksowa termomodernizacja budynków publicznych, ➤ kompleksowa termomodernizacja budynków mieszkalnych, ➤ poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych i mieszkalnych poprzez działania inne niż kompleksowa termomodernizacja, ➤ poprawa efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, ➤ oświetlenie energooszczędne w gminach (m.in. budowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego i innych miejsc publicznych oraz wymiana oświetlenia na energooszczędne - wraz z systemami sterowania oświetleniem oraz przebudowa sieci energetycznych zasilających oświetlenie miejsc publicznych).
--	--

Odporny i zielony MOF	
Cel Polityki Spójności	<p><i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</i></p> <p>Obszar: Przystosowanie do zmian klimatu</p>
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	1.2. Adaptacja do zmian klimatu
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Błękitna i zielona infrastruktura</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ innowacyjne rozwiązania w zakresie błękitnej i zielonej infrastruktury (m.in. ogrody deszczowe, zielona retencja) ➤ rozszczelnianie przestrzeni zurbanizowanych (m.in. skwery i parki kieszonkowe, aleje drzew) ➤ kanalizacja deszczowa ➤ zbiorniki retencyjne ➤ rozwój przestrzeni zielonych (m.in. tworzenie i rewitalizacja parków, skwerów, brzegów zbiorników wodnych i innych elementów zielonej infrastruktury) <p><u>Miejski obszar funkcjonalny odporny na zmiany klimatu</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ tworzenie baz danych o zagrożeniach wpływających na zmianę klimatu i ich monitoring, ➤ edukacja w zakresie adaptacji do zmian klimatu, ➤ tworzenie i ochrona korytarzy wentylacyjnych, ➤ zapobieganie i niwelowanie skutków osuwisk, ➤ zmniejszanie zanieczyszczenia hałasem, ➤ budowa, przebudowa infrastruktury jednostek bezpieczeństwa publicznego wraz z niezbędnym wyposażeniem.

Zwiększanie bioróżnorodności i rozwój ekoturystyki	
Cel Polityki Spójności	<i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</i> Obszar: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i różnorodności biologicznej
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	1.4. Środowisko przyrodnicze
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Bioróżnorodność</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ kanalizacja ruchu turystycznego dla zmniejszenia antropopresji ➤ ochrona miejskich siedlisk przyrodniczych (m.in. zrównoważona gospodarka zielenią miejską) ➤ ochrona i przywracanie gatunków rodzimych ➤ eliminacja gatunków inwazyjnych ➤ inwentaryzacja zasobów przyrodniczych ➤ łączenie ochrony środowiska z edukacją przyrodniczą ➤ ochrona terenów zieleni, wód powierzchniowych, mokradeł, torfowisk, tworzenie i ochrona korytarzy ekologicznych <p><u>Infrastruktura dla ekoturystyki</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ infrastruktura kempingów/pól namiotowych i ich sieci ➤ przystanie kajakowe i wodne ➤ tworzenie i/lub znakowanie szlaków turystycznych ➤ infrastruktura szlaków turystycznych ➤ bazy rekreacyjne, edukacyjne i inna infrastruktura edukacji przyrodniczej ➤ wykorzystanie istniejącej sieci osadniczej i działających gospodarstw agroturystycznych dla poszerzenia turystycznej bazy noclegowej i gastronomicznej ➤ ośrodki pracy twórczej ➤

Rozwój potencjału turystycznego poprzez kulturę i dziedzictwo Warmii	
Cel Polityki Spójności	<i>Europa o silniejszym wymiarze społecznym</i> Obszar: Kultura i turystyka
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych

Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	1.5. Środowisko kulturowe
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Promocja zasobów kulturowych wśród mieszkańców</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ promocja zasobów kulturowych MOF Olsztyna (m.in. popularyzacja wiedzy o znanych mieszkańcach, dziedzictwie kulturowym i technicznym, ambasadorowie marki MOF) ➤ edukacja w zakresie kultury warmińskiej i historii obszaru MOF Olsztyna ➤ wsparcie dla kultury warmińskiej (m.in. popularyzacja gwary warmińskiej, strojów, kuchni, sztuki, teatru, muzyki, sztuk wizualnych, folkloru) ➤ wsparcie dla innowacyjnych działań kulturowych promujących aktywne uczestnictwo mieszkańców <p><u>Rozwój turystyki kulturowej</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ infrastruktura dla turystyki kulturowej, w tym noclegowa ➤ renowacja kapliczek i innych obiektów związanych z turystyką pielgrzymkową ➤ edukacja i promocja dziedzictwa kulturowego

Rewitalizacja	
Cel Polityki Spójności	<p><i>Europa o silniejszym wymiarze społecznym</i></p> <p>Obszar: kultura i turystyka</p>
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	2.5. Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca dziedzictwo kulturowe
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Przyjazna przestrzeń</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ skoordynowane planowanie przestrzenne na obszarze MOF ➤ atrakcyjne przestrzenie do zamieszkania ➤ zaangażowanie mieszkańców w proces kształtowania przestrzeni, w tym prototypowanie ➤ budowa, przebudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej wraz z niezbędnym wyposażeniem <p><u>Rewitalizacja</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ budowanie kapitału społecznego na obszarze rewitalizacji ➤ poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego, w tym dostępności i jakości zasobu mieszkaniowego

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wzrost przedsiębiorczości na obszarze rewitalizowanym, w tym rozwój gospodarki społecznej <p><u>Ochrona i promocja zabytków</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ochrona i rewaloryzacja zabytków ➤ eksponowanie walorów dziedzictwa kulturowego w przestrzeni publicznej. ➤ badanie i dokumentowanie dziedzictwa kulturowego ➤ promocja i popularyzacja walorów dziedzictwa kulturowego oraz podejmowanie działań edukacyjnych w tym obszarze działania
--	--

Wzrost potencjału inwestycyjnego	
Cel Polityki Spójności	<p><i>Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej</i></p> <p>Obszar: Wzmacnianie potencjału przedsiębiorstw i administracji publicznej na rzecz nowoczesnej gospodarki</p>
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Przygotowanie terenów inwestycyjnych i infrastruktury dla biznesu</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przygotowanie terenów pod inwestycje (m.in. greenfield i brownfield) ➤ infrastruktura dla instytucji otoczenia biznesu <p><u>Wspólna polityka inwestycyjna</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wspólna polityka dotycząca pożądaných inwestycji ➤ wspólna promocja/oferta terenów inwestycyjnych <p><u>Promocja wysokiej jakości życia</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ stworzenie wspólnej mapy atrakcji/wydarzeń w MOF (m.in. wspólny interaktywny kalendarz imprez, sieci tematyczne, wymiana informacji o wydarzeniach między gminami) ➤ promocja lokalnych szkół średnich i wyższych ➤ promocja miejsca zamieszkania dobrego do pracy zdalnej <p><u>Kształtowanie wspólnoty lokalnej</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ współpraca z organizacjami pozarządowymi (m.in. w zakresie wzmacniania tożsamości lokalnej)

	➤ zaangażowanie biznesu w lokalne życie społeczne
--	---

Mobilny MOF	
Cel Polityki Spójności	<i>Lepiej połączona Europa</i> Obszar: Poprawa dostępności transportowej regionów i subregionów
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	2.2. Dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne
Typy projektów	<p>W ramach typu projektu Mobilny MOF planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Budowa i przebudowa infrastruktury transportowej</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ uzupełnianie luk w połączeniach z siecią TEN-T, ➤ budowa i przebudowa obwodnic wewnętrznych i zewnętrznych, ➤ budowa i przebudowa dróg lokalnych o charakterze dostępowym, ➤ infrastruktura kolejowa (m.in. połączenia z TEN-T, infrastruktura dla kolei aglomeracyjnej). <p><u>Poprawa bezpieczeństwa drogowego</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ rozwiązania poprawiające bezpieczeństwo ruchu drogowego w okolicach placówek oświatowych (m.in. K&R, uspokojony ruch, wyniesione przejścia, oświetlenie, esowanie dróg, szykany), ➤ rozwiązania poprawiające bezpieczeństwo ruchu drogowego w przestrzeniach publicznych (m.in. woonerfy, strefa tempo 30, strefy uspokojonego ruchu), ➤ kampanie i działania edukacyjne dotyczące brd skierowane do mieszkańców. <p><u>Wykorzystanie potencjału kolei aglomeracyjnej</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ budowa parkingów P&R/B&R/K&R i węzłów przesiadkowych.

Internet szerokopasmowy	
Cel Polityki Spójności	<i>Lepiej połączona Europa</i> Obszar: sieci szerokopasmowa
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	2.4. Rozwój dostępu do sieci szerokopasmowej
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Poprawa dostępu do sieci szerokopasmowej dla instytucji publicznych i przedsiębiorstw</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ budowa i modernizacja infrastruktury teletechnicznej

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ budowa i modernizacja instalacji teletechnicznej wewnątrz budynków ➤ tworzenie hotspotów ➤ wsparcie back office administracji publicznej, w tym tworzenie centrów przetwarzania danych <p><u>Poprawa dostępu do sieci szerokopasmowej dla instytucji publicznych i przedsiębiorstw</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ budowa i modernizacja infrastruktury teletechnicznej ➤ budowa i modernizacja instalacji teletechnicznej wewnątrz budynków ➤ tworzenie hotspotów ➤ wsparcie back office administracji publicznej, w tym tworzenie centrów przetwarzania danych
--	---

Włączenie cyfrowe	
Cel Polityki Spójności	<p><i>Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej</i></p> <p>Obszar: wzmacnianie potencjału przedsiębiorstw i administracji publicznej na rzecz nowoczesnej gospodarki</p>
Cel strategiczny Strategii MOF Olsztyna 2030+	3. Nowoczesne usługi rozwojowe
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	3.1. Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Transformacja cyfrowa</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ tworzenie i rozbudowa dostępu do e-usług wewnętrznych i zewnętrznych ➤ cyfryzacja i zwiększenie dostępności danych publicznych ➤ stymulacja innowacji prozdrowotnych - rozwój nowoczesnych technologii medycznych ➤ wsparcie back office administracji publicznej, w tym wyposażenie instytucji i szkolenia pracowników ➤ centralizacja oraz integracja systemów teleinformatycznych ➤ cyberbezpieczeństwo <p><u>Zmniejszanie wykluczenia cyfrowego</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ popularyzacja e-usług ➤ poprawa kompetencji cyfrowych mieszkańców ➤ ułatwienie mieszkańcom dostępu do sprzętu komputerowego umożliwiającego włączenie cyfrowe

Promocja gospodarcza

Cel Polityki Spójności	<i>Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej</i> Obszar: Wzmacnianie potencjału przedsiębiorstw i administracji publicznej na rzecz nowoczesnej gospodarki
Cel strategiczny Strategii MOF Olsztyna 2030+	3. Nowoczesne usługi rozwojowe
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	3.3. Działania w kierunku wzrostu produktywności
Typy projektów	W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów: <u>Wspólna promocja gospodarcza</u> ➤ oferta inwestycyjna skierowana do wybranych branż (w szczególności inteligentnych specjalizacji i innowacyjnych branż), ➤ promocja w mediach ➤ misje gospodarcze, promocja na targach ➤ wspólne działania promocyjne

Wsparcie przedsiębiorczości w ramach działalności Olsztyńskiego Parku Naukowo-Technologicznego	
Cel Polityki Spójności	<i>Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej</i> Obszar: Wzrost znaczenia badań i innowacji w strukturze gospodarczej kraju oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii
Cel strategiczny Strategii MOF Olsztyna 2030+	3. Nowoczesne usługi rozwojowe
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	3.3. Działania w kierunku wzrostu produktywności
Typy projektów	W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów: <u>Wsparcie przedsiębiorczości</u> ➤ wsparcie w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej małych i średnich przedsiębiorstw ➤ wsparcie w zakładaniu i rozwoju start-upów ➤ wsparcie dla młodych przedsiębiorców (szkolenia biznesowe dla uczniów szkół średnich, akademia biznesu dla studentów, biura karier, inkubatory przedsiębiorczości) ➤ internacjonalizacja MŚP <u>Przemysł 4.0</u> ➤ wsparcie działań w zakresie B+R ➤ intensyfikacja działania IOB ➤ profesjonalizacja usług biznesowych

	wsparcie procesów cyfryzacji, automatyzacji i robotyzacji
--	---

Usługi zdrowotne	
Cel Polityki Spójności	<i>Europa o silniejszym wymiarze społecznym</i> Obszar: ochrona zdrowia
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	3. Nowoczesne usługi rozwojowe
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	3.4. Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Rozwój usług zdrowotnych</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ programy profilaktyczne w zakresie zdrowia ➤ edukacja zdrowotna na wszystkich etapach życia ➤ rozwój usług medycznych poprzez ich zwiększanie dostępności i trwałego zwiększania liczby personelu medycznego (zatrudnianie i szkolenie personelu medycznego, zachęty dla pracowników zawodów medycznych) ➤ budowa, przebudowa infrastruktury jednostek świadczących usługi zdrowotne wraz z niezbędnym wyposażeniem ➤ rozwój usług medycznych poprzez ich zwiększanie dostępności i trwałego zwiększania liczby personelu medycznego (zatrudnianie i szkolenie personelu medycznego, zachęty dla pracowników zawodów medycznych) ➤ budowa, przebudowa infrastruktury jednostek świadczących usługi zdrowotne wraz z niezbędnym wyposażeniem

Kreatywny przemysł	
Cel Polityki Spójności	<i>Europa o silniejszym wymiarze społecznym</i> Obszar: kultura i turystyka
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	3. Nowoczesne usługi rozwojowe
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	3.5. Ożywienie sektora kreatywnego
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Współpraca dla rozwoju kultury</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ organizacja wydarzeń cyklicznych ➤ poszerzanie oferty kulturalnej (także poza siedzibami instytucji - m.in. wyjazdy w teren, zajęcia i wydarzenia poza placówkami, programy

	<p>edukacyjne i kulturalne dla mieszkańców - także na obszarze poza własną gminą)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wspólny program imprez kulturalnych ➤ budowa, przebudowa infrastruktury jednostek kultury wraz z niezbędnym wyposażeniem ➤ wykorzystanie integracyjnego potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego <p><u>Wsparcie lokalnych twórców</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ programy stypendialne ➤ rozwój mecenatu artystycznego (także z zaangażowaniem lokalnych przedsiębiorców) ➤ ośrodki pracy twórczej <p><u>Kreatywna przestrzeń</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wsparcie działań na rzecz rozwoju kreatywności, innowacyjności i talentu mających potencjał tworzenia bogactwa kulturowego oraz miejsc pracy ➤ wsparcie infrastrukturalne w tworzeniu miejsc do kreatywnego wykorzystania kulturowego i przyrodniczego kontekstu danego miejsca zarówno wewnętrznego i zewnętrznego np. pracowni, przestrzeni z sektora szeroko pojętej sztuki, mediów i projektowania.
--	---

13.5. Zasady wyboru projektów realizowanych w ramach instrumentu ZIT

Proces identyfikacji projektów połączonych następnie w wiązki projektowe przeznaczone do współfinansowania w ramach instrumentu ZIT przebiegał w kilku etapach, ale jego kluczowym elementem było zbieranie propozycji działań wśród różnych grup interesariuszy na obszarze MOF Olsztyna. Przeprowadzono je w trzech turach w latach 2019-2021. Uznano, że ta metoda pozwoli na możliwie szeroką partycypację podczas określania kluczowych działań dla ZIT. Proces ten stanowił też dla autorów dokumentu swego rodzaju badanie zamierzeń partnerów społeczno-gospodarczych mające na celu identyfikację naturalnych trendów rozwojowych.

Przebieg i terminy

Pierwsze, wstępne zbieranie propozycji projektów zostało zorganizowane w dniach 20-27 maja 2019 r. Kolejny etap, tym razem w formie ujednoczonych fiszek projektowych przygotowanych już z myślą o perspektywie UE 2021-2027, rozpoczął się 8 sierpnia 2019 r. Wypełnione fiszki miały zostać przesłane do Biura ZIT do 30 sierpnia 2019 r. Kolejny nabór, także w formie fiszek, został rozpoczęty 12 czerwca 2020 r. i zakończył 31 lipca 2020 r. Dodatkowo w lutym 2021 r. autorzy zgłoszonych wcześniej pomysłów projektowych zostali poproszeni o ich ewentualną aktualizację.

Grupa docelowa

Zachęta do zgłaszania propozycji w ramach wstępnego zbierania propozycji projektów, a potem również w pierwszym naborze fiszek została skierowana do Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna. Drugi nabór w roku 2020 oraz kolejny w roku 2021 dotyczył jednostek samorządowych,

rządowych i pozarządowych w Olsztynie, a do złożenia swoich propozycji zostali zaproszeni również przedstawiciele wielu środowisk, m.in. nauki, kultury, przedsiębiorców czy organizacji pozarządowych.

Metoda badawcza

Pierwsze propozycje projektów były zbierane w oparciu o pięć zaproponowanych przez Komisję Europejską celów tematycznych, tj.

- inteligentna Europa,
- niskoemisyjna Europa,
- bardziej skomunikowana Europa,
- Europa społeczna,
- Europa bliska obywatelom.

Propozycje projektów zostały zebrane i uporządkowane w macierzy uwzględniającej daną gminę oraz cel, jaki chciałyby ona osiągnąć. Dzięki temu można było ocenić, jakie cele rozwojowe w ramach pięciu wspomnianych celów tematycznych UE są najbardziej istotne dla poszczególnych samorządów oraz dla całego MOF.

Kolejne propozycje projektów były już zbierane w formie zestandaryzowanych fiszek w obszarach tematycznych, które zostały wskazane jako kluczowe na poprzednim etapie:

- mobilność miejska (w tym m.in. infrastruktura rowerowa, tabor, P&R),
- termomodernizacja budynków publicznych i mieszkalnych,
- działania społeczne (w tym polityka senioralna),
- dziedzictwo kulturowe/usługi kulturalne,
- bioróżnorodność/przyroda (w tym adaptacja do zmian klimatu),
- edukacja (w tym infrastruktura szkolna i przedszkolna, a przede wszystkim działania miękkie w zakresie wysokiej jakości usług edukacyjnych oraz rozwoju umiejętności i kompetencji).

Fiszki do wypełnienia zostały przesłane do samorządów i innych interesariuszy w formie elektronicznej. Każdy z podmiotów mających pomysł na projekt mógł go opisać podając m.in. tytuł i krótki opis projektu, termin rozpoczęcia i zakończenia projektu, przewidywany budżet oraz zaznaczyć, czy projekt wpisuje się w inteligentne specjalizacje województwa warmińsko-mazurskiego, strategię województwa i cele Unii Europejskiej. W ostatnim naborze jednostki mogły uzupełnić przesłane wcześniej fiszki projektowe lub też – w przypadku zmiany planów – zgłosić nowe.

Dane jakościowe

Podmioty poproszone o wypełnienie fiszek przesłały łącznie ponad 120 propozycji projektów. Ok. 65 z nich dotyczyło zasobów środowiskowych, w tym termomodernizacji i gospodarki wodno-ściekowej. Ponad 20 fiszek dotyczyło życia społeczno-gospodarczego, w tym zrównoważonej mobilności czy dziedzictwa kulturowego, natomiast pozostałe fiszki dotyczyły usług, w szczególności cyfryzacji, współpracy, obszaru zdrowia i pomocy społecznej, a także sektora kreatywnego.

Wszystkie fiszki zostały pogrupowane i podzielone według celów strategicznych, które zostały określone w procesie diagnostycznym, przede wszystkim metodą drzewa problemów i celów. Ostatni nabór propozycji projektów pozwolił na ich doprecyzowanie i wprowadzenie kilku nowych, m.in. w zakresie tworzenia warunków dla powstawania i rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw w regionie.

Podsumowanie

Procedura identyfikacji i wyboru projektów była ściśle powiązana z procesem określania celów rozwojowych MOF Olsztyna. W tym sensie była też częścią procesu diagnozy – fiszki projektowe przesłane przez interesariuszy z obszaru funkcjonalnego pozwoliły zweryfikować jej ustalenia, a jednocześnie wesprzeć proces priorytetyzacji oraz lepiej ocenić spójność drzewa celów. Tym samym nie jest one teoretyczne ani zawieszona w próżni, ale zostało potwierdzone dzięki odniesieniom do realnych planów różnych uczestników procesów rozwojowych na terenie MOF, wzajemnie też potwierdzając uzasadnienie tych zamierzeń.

Dzięki wielopoziomowości odniesień i kilkukierunkowej weryfikacji możemy zakładać, że realizacja działań określonych warunkami przyjętymi w opisach poszczególnych wiązek projektowych rzeczywiście przyczyni się do rozwiązywania problemów gospodarczych, środowiskowych, klimatycznych, demograficznych i społecznych MOF Olsztyna.

14. Spis map

MAPA 1. OSI MOF OLSZTYNA NA TLE WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO _____	7
MAPA 2. TYGRYS WARMIŃSKO-MAZURSKI NA TLE WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO _____	7
MAPA 3. OSI CITTASLOW NA TLE WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO _____	7
MAPA 4. KIERUNKI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO ORAZ WYMIAR PRZESTRZENNY OPRACOWANYCH CELÓW STRATEGICZNYCH MOF OLSZTYNA _____	51
MAPA 5. OSI INFRASTRUKTURALNY PIERŚCIEŃ (RYSUNEK POGLĄDOWY) _____	59
MAPA 6. OSI PASY ZIELENI - ZIELONY PIERŚCIEŃ (RYSUNEK POGLĄDOWY) _____	60
MAPA 7. OSI JEZIORA (RYSUNEK POGLĄDOWY) _____	61
MAPA 8. OSI PRZESTRZENIE MOBILNOŚCI (RYSUNEK POGLĄDOWY) _____	62

15. Spis tabel

TABELA 1. OSI TYGRYS WARMIŃSKO-MAZURSKI	56
TABELA 2. OSI MOF OLSZTYNA	57
TABELA 3. OSI MIASTA CITTASLOW	57
TABELA 4. REZULTATY DZIAŁAŃ - WSKAŹNIKI KONTEKSTOWE	63
TABELA 5 WSKAŹNIKI PRODUKTU I REZULTATU DLA DZIAŁAŃ ZIT	65
TABELA 6. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII MOF OLSZTYNA	85
TABELA 7. PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA MONITORING STRATEGII I ICH FUNKCJE	87
TABELA 8. WYSOKOŚĆ PRYZNANEJ ALOKACJI Z PODZIAŁEM NA FUNDUSZE	89
TABELA 9. PLAN FINANSOWY ZIT W FEWIM ZGODNIE Z CELAMI STRATEGICZNYMI MOF OLSZTYNA	90
TABELA 10. PLAN FINANSOWY ZGODNIE Z PROJEKTAMI ZIT W FEWIM	90